
LUONNONKATASTROFIEN VAIKUTUKSET SUOMALAISTEN MATKAILUTOTTUMUKSIIN

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Matkailun ko

Forssa, 20.1.2010

Sirpa Lindroth ja Satu Valtanen

Matkailun koulutusohjelma
Wahreninkatu 11
30100 Forssa

Työn nimi Luonnonkatastrofien vaikutukset suomalaisten
matkailutottumuksiin

Tekijät Sirpa Lindroth

Satu Valtanen

Ohjaava opettaja Jaana Jussila

Hyväksytty _____ . _____ . 20 _____

Hyväksyjä

FORSSA

Matkailun koulutusohjelma

Tekijä	Sirpa Lindroth Satu Valtanen	Vuosi 2010
Työn nimi	Luonnonkatastrofien vaikutukset suomalaisten matkailutottumuksiin	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön taustalla oli kiinnostus luonnonkatastrofien vaikutuksiin matkailussa. Luonnonkatastrofien määrä on vuosien saatossa lisääntynyt ja ne ovat myös voimakkaampia, joten aihe on hyvin ajankohtainen.

Työn päätavoitteena oli selvittää, kuinka valmiita suomalaiset ovat matkustamaan riskialttiisiin matkakohteisiin ja miten luonnonkatastrofit vaikuttavat suomalaisten matkailutottumuksiin. Tutkimus jaettiin kolmeen osaan: sähköpostikyselyyn suomalaisille, haastatteluihin suomalaisille matkanjärjestäjille ja luonnonkatastrofin kokeneille suomalaisille. Tutkimus koski suomalaisten vapaa-ajanmatkailua. Työn teoriaosuus koostui luonnonkatastrofien, matkailuturvallisuuden ja suomalaisten matkailutottumusten määrittelyistä.

Tutkimusmenetelminä käytettiin kvantitatiivista sähköpostikyselyä, joka toteutettiin Webropol-tutkimusjärjestelmän avulla sekä kvalitatiivisia haastatteluja. Opinnäytetyön tutkimustulosten mukaan luonnonkatastrofit eivät erityisesti vaikuta suomalaisten matkailutottumuksiin, niitä pidetään vaarallisena, muttei uskota niiden osuvan omalle kohdalle. Haastatteluissa selvisi, että luonnonkatastrofin kokeneet suomalaiset eivät pelkää matkustaa katastrofialueille uudelleen, eivätkä muutenkaan rajoita matkailuaan tapahtuman johdosta.

Avainsanat Matkailu, luonnonkatastrofi, matkailuturvallisuus, matkailutottumukset

Sivut 66 s. + liitteet 27 s.

FORSSA
Degree Programme in Tourism

Author	Sirpa Lindroth Satu Valtanen	Year 2010
Subject of Bachelor's thesis	Impacts of natural disasters on Finnish travelling customs	

ABSTRACT

The basis of this thesis was an interest towards the impacts of natural disasters on tourism. The number of natural disasters has increased over the years and they are also stronger so this subject is very current.

The main objective of the thesis was to solve how ready Finnish are to travel to hazardous travel destinations and how natural disasters effect Finnish travelling customs. The research was divided into three parts: e-mail survey for Finnish, interviews to Finnish tour operators and Finnish people who have been in a natural disaster. The research was about Finnish leisure travelling. Theory of the thesis consisted of defining natural disasters, travel safety and Finnish travelling customs.

A quantitative e-mail survey, which was implemented with Webropol-research system, and qualitative interviews were used as research methods. According to research results natural disasters don't have any special affects on Finnish travel customs, they are considered dangerous but people don't believe disaster to strike them. The interviews brought up that Finnish who have experienced natural disaster aren't afraid to travel to the disaster areas again, and don't in other ways limit their travelling due to bad memories.

Keywords Tourism, natural disaster, travel safety, travelling customs

Pages 66 p. + appendices 27 p.

SISÄLLYS

1. JOHDANTO.....	1
2. SUOMALAISET MATKAILIJOINA.....	2
2.1 Suomalaisten matkailutottumukset	2
2.2 Matkailijatyypit	3
3. LUONNONKATASTROFIT	3
3.1 Luonnonkatastrofin määritelmä	5
3.2 Luonnonkatastrofin eri muodot.....	5
3.2.1 Maanjäristykset.....	5
3.2.2 Tsunamit	6
3.2.3 Tulivuorenpurkaukset.....	7
3.2.4 Myrskyt.....	8
3.2.5 Rankkasateet ja tulvat	9
3.2.6 Maanvieremät	10
3.2.7 Kuumuus, kuivuus ja aavikoituminen	11
3.2.8 Metsäpalot	12
3.2.9 Tautiepidemiat	13
3.3 Aiheuttajana luonto vai ihminen?	16
4. MATKAILU JA LUONNONKATASTROFIT	19
4.1 Mont Peléen tulivuorenpurkaus	19
4.2 Madisonin maanvyöry vuonna 1959	20
4.3 Suuri Chilen maanjäristys	20
4.4 Vuoden 2004 tsunami.....	21
4.5 Hurrikaani Katrina.....	21
4.6 Vuoden 2007 Kreikan metsäpalot.....	22
4.7 Sikainfluenssa.....	22
4.8 Vuoden 2009 Italian maanjäristys.....	22
4.9 Keltaisenjoen tulvat.....	23
4.10 Eroosioaavikko Sierra Nevada	23
5. MATKAILU JA TURVALLISUUS	23
5.1 Yleinen matkailuturvallisuus.....	23
5.2 Luonnonkatastrofien vaikutus matkustusturvallisuuteen	25
5.3 Turvatoimet matkailualalla vuoden 2004 tsunamin jälkeen	27
6. SUOMALAISET MATKANJÄRJESTÄJÄT	29
6.1 Aurinkomatkat.....	29
6.2 Finnmatkat.....	30
6.3 Tjäreborg	30

7. LUONNONKATASTROFIEN VAIKUTUKSET SUOMALAISTEN MATKAILUUN	31
7.1 Sähköpostikyselytutkimus suomalaisille	31
7.1.1 Taustatiedot	31
7.1.2 Johtopäätökset	45
7.2 Matkanjärjestäjät tutkimus	46
7.3 Tutkimus henkilökohtaisista kokemuksista luonnonkatastrofeissa.....	47
7.4 Ulkoasiainministeriön haastattelu	55
7.5 Suomen Punaisen Ristin haastattelu.....	56
8. LUONNONKATASTROFIEN VAIKUTUS TULEVAISUUDEN MATKAILUUN	57
8.1 Matkailun tulevaisuus luonnonkatastrofien näkökulmasta	57
8.2 Suomi turvallisena matkailumaana	58
8.3 Mielipiteitä keskustelupalstalta	58
9. YHTEENVETO	60
LIITE 1 Yleiset valmismatkaehdot	
LIITE 2 Sähköpostikyselylomake	
LIITE 3 Matkanjärjestäjien haastattelulomake	
LIITE 4 Kokemushaastattelulomakkeet	
LIITE 5 Ulkoasiainministeriön haastattelulomake	
LIITE 6 Suomen Punaisen Ristin haastattelulomake	

1. JOHDANTO

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, kuinka valmiita suomalaiset ovat matkustamaan riskialttiisiin matkakohteisiin ja miten luonnonkatastrofit vaikuttavat suomalaisten matkailutottumuksiin. Tutkimuksella pyrittiin kartoittamaan, kuinka luonnonkatastrofit vaikuttavat suomalaisten matkailuun opinnäytetyön tekohetkellä. Tutkimuksia aiheesta löytyy jo jonkin verran, mutta samantyyppistä tutkimusta ei ole aiemmin tehty.

Tutkimus jaettiin kolmeen osaan: sähköpostikyselyyn suomalaisille, haastatteluihin suomalaisille matkanjärjestäjille ja luonnonkatastrofin kokeille suomalaisille. Tutkimus koski suomalaisten vapaa-ajanmatkailua.

Tämä opinnäytetyö muodostuu kolmesta osasta. Ensimmäinen osio, teoria, muodostuu luonnonkatastrofien, matkailuturvallisuuden ja suomalaisten matkailutottumusten määrittelystä. Toinen osio on tutkimus luonnonkatastrofien vaikutuksista suomalaisten matkailutottumuksiin. Viimeinen osio sisältää tutkimusosan analysoinnin ja johtopäätökset.

Opinnäytetyön tutkimustuloksista ilmenee, että luonnonkatastrofit eivät erityisesti vaikuta suomalaisten matkailutottumuksiin. Luonnonkatastrofeja pidetään vaarallisena, muttei uskota niiden osuvan omalle kohdalle. Sekä matkanjärjestäjien että kokemushaastatteluiden perusteella voidaan todeta, että suomalaiset eivät pelkää matkailla edes sen jälkeen, kun luonnonkatastrofi on osunut omalle kohdalle.

2. SUOMALAISET MATKAILIJOINA

2.1 Suomalaisten matkailutottumukset

Vuonna 2000 suomalaiset tekivät yhteensä 19 miljoonaa vapaa-ajanmatkaa kotimaassa, matkoista noin neljäsosa kesti yli neljä yötä. Ulkomaille yöpymisen sisältäviä vapaa-ajanmatkoja tehtiin 2,4 miljoonaa. Keskimäärin öitä ulkomaan matkoihin sisältyi 7,8. Suosituimmat matkakohteet sijaitsivat Virossa, Espanjassa, Ruotsissa, Venäjällä sekä Kreikassa. Matkat jakautuivat tasaisesti koko vuodelle, joskin kevät ja syksy olivat muita vilkkaampia. Aktiivisimpia kotimaanmatkailijoita olivat 35–44-vuotiaat. Ulkomaanmatkoilla eniten viihtyvät 45–54-vuotiaat suomalaiset. (Tilastokeskus 2001, 10–13.)

Viisi vuotta myöhemmin suomalaisten vuosittainen kotimaan vapaa-ajanmatkailu oli lisääntynyt 8,4 miljoonalla. Vähintään neljän yön pituisia matkoja tehtiin 4,5 miljoonaa vuonna 2005. Ulkomaille suomalaiset matkustivat vapaa-ajallansa 5,3 miljoonaa kertaa. Yli puolet matkoista suuntautui Viroon ja Ruotsiin. Viro, Espanja, Ruotsi, Venäjä ja Kreikka olivat suomalaisten suosimia matkailumaita, vaikkakin matkojen kokonaismäärä oli laskussa. Kotimaan matkailua eniten harrastivat 35–54-vuotiaat, kun taas ulkomailla eniten kävi 45–64-vuotiaat. (Tilastokeskus 2006, 10–12.)

Vuonna 2007 suomalaiset tekivät noin 27 miljoonaa vapaa-ajanmatkaa kotimaassa eli noin puoli miljoonaa vähemmän kuin kaksi vuotta aiemmin. Yli neljän yön kestäviä vapaa-ajanmatkoja tehtiin kotimaassa 4,6 miljoonaa. Vapaa-ajanmatkoja ulkomaille suomalaiset tekivät 5,1 miljoonaa, joka on 0,2 miljoonaa vähemmän kuin vuonna 2005. Suosituimmat kohdemaat olivat Viro, Espanja, Ruotsi, Kreikka sekä Italia. (Tilastokeskus 2008, 10–12.)

Vuonna 2008 Suomesta tehtiin yhteensä 5,2 miljoonaa ulkomaille suuntautuvaa matkaa, joista 3,3 miljoonaa sisälsi yöpymisen kohdemaassa. Kotimaassa suomalaiset tekivät hieman yli 27 miljoonaa matkaa. Suosituimmat ulkomaan matkakohteet olivat Viro, Espanja, Ruotsi, Italia ja Kreikka. Kaukomatkojen suosikkikohteeksi oli yhä Thaimaa, mutta matkojen määrä oli vähentynyt edellisvuoden ennätyksestä noin 30 prosenttia. Kaukokohteista toiseksi suosituin oli Yhdysvallat, jonne matkoja tehtiin edellisvuoteen verrattuna lähes 40 prosenttia enemmän. Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen Suomalaisten matkailu -tutkimuksesta, johon oli haastateltu lähes 20 000 Suomessa vakituisesti asuvaa 15–74-vuotiasta henkilöä. (Tilastokeskus 2009.)

2.2 Matkailijatyypit

Opinnäytetyössä tutkittiin luonnonkatastrofien vaikutuksia suomalaisten matkailutottumuksiin hieman myös eri matkailijatyyppeiden kannalta. Tutkimusta varten päädyttiin käyttämään Erik Cohenin matkailijatyypiluokitusta vuodelta 1972. Tämä luokitus valittiin, koska se tuo esille matkailijatyyppeiden eri ominaisuudet parhaiten tutkimuksen kannalta. (Rätz & Puczkó 2002, 25–27.)

Cohen luokittelee eri matkailijatyypit seuraavanlaisesti:

Järjestäytynyt massaturisti – eristäytyy omaan ”ympäristökuplaansa”, valmiiden matkapakettien ostaja, suosii tuttua ja totuttua ilmapiiriä, sekä passiivisia harrastuksia.

Yksilöllinen massaturisti – on jossakin määrin joustavampi ja aloitteellisempi kuin edellinen tyyppi, sidoksissa kuitenkin valmiiseen matkapakettiin ja ”ympäristökupla” estää häntäkin kokemasta kohteen todellisuutta.

Tutkimusmatkailija – järjestää ja suunnittelee matkansa itse, hakeutuu massaturistialueiden ulkopuolelle, suosii silti kohtuullisia mukavuuksia, pitää ”ympäristökuplaa” selustatukenaan ja astuu vain ajoittain sen ulkopuolelle.

Ajelehtija – irrottautuu organisoidusta matkailutuotannosta, etsii vieraita oloja ja uusia kokemuksia riskejäkään kaihtamatta, ei sitoudu aikatauluihin eikä ennalta määrättyihin reitteihin, ”sulautuu” paikalliseen kulttuuriin. (Vuoristo 2002, 48.)

3. LUONNONKATASTROFIT

Luonnonvoimat muokkaavat jatkuvasti maapalloa. Toiset luonnonvoimat, kuten maanjäristys tai tulivuorenpurkaus kykenevät muuttamaan maisemaa sekunneissa. Tulivuoret, maanjäristykset sekä maanvyörymät vaikuttavat merkittävästi ihmiseen ja ympäristöön. Maan sisällä kuohuva energia aiheuttaa katastrofeja, mutta sillä voitaisiin myös tyydyttää koko maailman sähkön- ja lämmöntarve. (Tieteen kuvalehti 2008, 7, 100.)

Ihmiskunta on historiansa aikana sopeutunut erilaisiin luonnononnettomuuksiin varautumalla niihin ennakolta, muun muassa kieltämällä asutuksen aktiivisten tulivuorten rinteillä, korottamalla jokien tulvavalleja ja rakentamalla aallonmurtajia tai rantavalleja hyökyaaltojen varalta. Luonnononnettomuuksien määrä vaihtelee vuosittain, mutta niiden määrä on nousussa. Tämä johtunee siitä, että ihmiset toiminnallaan ovat edistäneet joidenkin onnettomuustyyppien yleistymistä ja pahenemista. Kasvihuooneilmiön voimistumista pidetään syynä äärimmäisten sääilmiöiden, kuten esimerkiksi helleaaltojen, kuivuuden sekä rankkasateiden yleistymiseen. (Ervasti & Paananen 2007, 56.)

Luonnonkatastrofit ovat nelikertaistuneet viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana. 1980-luvun alussa tapahtui vuosittain noin 120 luonnonkatastrofia, luku on noussut kahdenkymmenen vuoden aikana 500:aan. Tulvia ja hirmumyrskyjä oli vuonna 1980 kuusikymmentä, kun vuonna 2006 niitä oli jo 240. Noususta voikin päätellä, että luku on tähän vuoteen mennessä noussut lisää. 2000-luvun alku on ollut suurten traagisten luonnononnettomuuksien aikaa. Ennen 2000-lukua luonnonkatastrofeja tapahtui myös, mutta vasta 2000-luvulla ne ovat muuttuneet vieläkin voimakkaammiksi ja yleistyneet. Ihmiset ovat kuitenkin tulleet tietoisemmiksi erilaisista luonnonkatastrofeista ja niiden riskeistä ja myös oppineet ennalkoimaan erilaisia luonnonkatastrofeja. Koskaan ei kuitenkaan voi olla täysin varma, kun luonnon kanssa ollaan tekemisissä. Vuoteen 2009 mennessä on sattunut useita, yhteensä satoja tuhansia ihmisuhreja vaatineita sekä mittavia taloudellisia vahinkoja aiheuttaneita katastrofeja. (Hänninen 2007.)

Veikko Ervasti ja Juhani Paananen kirjassaan *Globus-riskien maailma* (2007) käsittelevät maailman yleisimpiä luonnonkatastrofeja, joita ovat maanjäristys, tsunami, tulivuorenpurkaus, tulva, maanvieremä, kuumuus ja kuivuus, metsäpalo, tautiepidemiat sekä myrsky. Ervastin ja Paanasen mukaan niissä kuolee eniten ihmisiä ja myös aineelliset menetykset ovat suuria. Köyhälle kehitysmaalle luonnonkatastrofi voi merkitä taantumaa, kun taas rikkaat teollisuusmaat kestävät kehitysmaita paremmin suuriakin tuhoja.

Matkanjärjestäjien haastatteluissa kävi ilmi, että ihmiset vähättelevät usein riskejä, sillä suuret luonnonkatastrofit ovat melko harvinaisia. Ihmiset kuitenkin hyväksyvät ja tiedostavat, että on olemassa riski luonnonkatastrofista, mutta kuitenkin useimmiten eivät usko sen sattuvan omalle kohdalle. Mutta kuten matkanjärjestäjien haastatteluissa kävi ilmi, niin kovinkaan monet ihmiset eivät peru matkojaan luonnonkatastrofin takia, vaan ennemminkin matkailu luonnonkatastrofin jälkeen on kasvanut kyseisellä alueella. Esimerkkinä on vuoden 2004 Tapaninpäivän tsunami, joka tuhosi laajan alueen Intian valtamerellä. Tsunami aiheutti tuhoja muun muassa Sumatrassa, Bangladeshissa, Intiassa, Malesiassa, Thaimaassa, Myanmarissa sekä monilla Intian valtameren saarilla ja kuolonuhreja oli lähes 300 000.

Ervastin ja Paanasen kirjasta, kuten myös matkanjärjestäjien haastatteluista, käy ilmi, että luonnonkatastrofeilla on uutisarvoa ja ne kiinnostavat ihmisiä. Onnettomuuskuvauksia on säilynyt kirjoituksina ja piirroksina sekä suullisena perintönä. Luonnonkatastrofien uutisointi on hyvä asia, koska se lisää tietoisuutta luonnonkatastrofeista ja siitä, mitä ne todella aiheuttavat. Uutisointi saa aikaan myös negatiivisia vaikutuksia, sillä se saattaa lisätä ihmisten matkailupelkoa sekä vähentää matkailuhalukkuutta luonnonkatastrofiaalueille. (Ervasti & Paananen 2007, 24, 56.)

3.1 Luonnonkatastrofin määritelmä

Hendersonin (2007) mukaan ei ole olemassa maailmanlaajuisesti hyväksyttyä määritelmää siitä, mikä on luonnonkatastrofi. Jokainen määrittelee luonnonkatastrofin omalla tavallaan. Jotta voidaan puhua luonnonkatastrofista, täytyy löytyä kolme elementtiä, ja nämä ovat: tapahtuman täytyy aiheuttaa merkityksellinen muutos tai sillä täytyy olla mahdollisuus merkitykselliseen muutokseen, sen täytyy aiheuttaa huomattavaa avuttomuutta selviytyä tästä muutoksesta sekä sen täytyy uhata olemassaolon perustaa.

Luonnonkatastrofilla tarkoitetaan luonnonvoimien aiheuttamaa tapahtumaa, kuten esimerkiksi säätilaa, joka johtaa merkitykselliseen ympäristön tuhoon sekä uhkaa ihmiskuntaa.

Erilaiset luonnonkatastrofit ovat usein äkillisiä ja vaikeasti ennustettavia tapahtumia. Nykyään kuitenkin pyritään tutkimaan luonnonkatastrofeja ja olemaan varuillaan, jotta tapahtumien ennakointi olisi oikean aikaista ja oikeansuuntaista ja varotoimiin ryhdyttäisiin tarpeeksi aikaisin. Joitakin yksinkertaisia luonnonkatastrofeja pystytään nykyään jo ennustamaan, sillä ilmaston lämpenemisen tiedetään aiheuttavan ongelmia ihmisille ja maapallolle. Luonnonkatastrofit ovat aina kiinnostaneet ihmisiä, koska niissä kuolee paljon ihmisiä ja taloudelliset menetykset ovat valtavia. (Henderson 2007, 3, 100.)

3.2 Luonnonkatastrofin eri muodot

Luonnonkatastrofeja esiintyy monissa eri muodoissa. Seuraavissa luvuissa käsitellään luonnonkatastrofin eri muotoja, kuten maanjäristystä, tsunamia, tulivuorenpurkausta, myrskyä, tulvaa, helleaaltoa ja kuivuutta, metsäpaloa, maanvieremää sekä tautiepidemioita.

3.2.1 Maanjäristykset

Maanjäristys on Maan peruskallion tärähtelyä, joka on voimakkaana hyvin tuhoisaa rakennuksille ja ihmisille. Meren pohjassa tapahtuva järistys saattaa aiheuttaa voimakkaan hyökyaallon, tsunamin. Maanjäristyksiä syntyy, kun mannerlaatat törmäävät toisiinsa, hiertävät toisiaan, loittonevat toisistaan keskiselänteillä, tulivuorten purkautuessa, vuorenvieremien yhteydessä, meteoriittitörmäyksissä, patoaltaita täytettäessä sekä voimakkaiden räjähdysten yhteydessä. Varsinainen maanjäristys kestää parista sekunnista muutamaan minuuttiin, kuitenkin pienempiä jälkijäristyksiä saattaa esiintyä jopa kuukausia pääjäristyksen jälkeen. Maanjäristykset tuhoavat ympäristöä neljällä eri tavalla: ne tärisyttävät maaperää, rikkovat kallioperää, laukaisevat maanvieremiä ja lumivyöryjä sekä aiheuttavat tsunameja.

Maanjäristyksen takia katkenneista kaasuputkista ja tulisijoista alkavat tulipalot lisäävät hävitystä. Jos maanjäristyksessä kuolleita ei haudata tarpeeksi nopeasti, alkavat kulkutaudit levitä. Tuhojen laajuus riippuu useista eri tekijöistä, joita ovat muun muassa maanjäristyksen voimakkuus, hy-

posentrumin eli maanpinnan alapuolisen maanjäristyskeskuksen ja episentrumin eli maan pinnalla sijaitsevan maanjäristyskeskuksen välinen etäisyys, alueen asukastiheys sekä pelastusviranomaisten toiminta. (Ervasti & Paananen 2007, 16–19.)

Todennäköisimmin voimakkaita maanjäristyksiä sattuu siirroslinjoilla eli kohdissa, joissa mannerlaatat hankaavat toisiaan vasten. Yhdysvalloissa Kaliforniassa San Franciscon ja Los Angelesin alapuolella sijaitseva San Andreasin siirros on yksi tunnetuimmista maanjäristysalueista. Siirroksen kohdalla Tyynenmeren laatta liikkuu Pohjois-Amerikan laattaa vasten. Maankuori liikkuu siirroksen länsipuolella pohjoiseen ja itäpuolella etelään. Tätä rajaa laattojen välillä kutsutaan sivuamiskohdaksi. (Ullman 2007, 206–207.)

Joulukuun 26. päivä vuonna 2004 tapahtui pahin maanjäristys 40 vuoteen. Järistyskeskuksessa 160 kilometrin päässä Sumatran rannikolta vapautui tuhansien ydinpommien verran energiaa, joka sai valtameren vesimassat liikkeelle. Miljoonia kuutiometrejä vettä vyöryi joka suuntaan, rajuimmin itään ja länteen. Aallot iskivät maihin ensimmäiseksi Sumatrassa ja myöhemmin Thaimaassa, Intiassa, Sri Lankassa sekä Afrikan itärannikolla. Vesimassat veivät mukanaan puita, autoja, rakennuksia ja ihmisiä. Yhteensä noin 300 000 ihmistä sai surmansa. (Tieteen kuvalehti 2008, 106.)

Tuhoisin maanjäristys tähän mennessä tapahtui vuonna 1556 Shanxissa Kiinassa ja sen seurauksena kuoli 830 000 ihmistä. Voimakkaita maanjäristyksiä on sattunut tuon jälkeen paljonkin, mutta kuolinuhreja on ollut huomattavasti vähemmän. (Ervasti & Paananen 2007, 18.)

3.2.2 Tsunamit

Tsunami (japaninkielisistä sanoista *tsou* = satama ja *nami* = aalto) on Japanista lähtöisin oleva nimitys suurelle hyökyaallolle, joka syntyy aavalla merellä joko merenalaisen maanjäristyksen, maanvieremän tai tulivuorenpurkauksen sysätessä vesimassat liikkeelle. Tällöin muodostuu sarja aaltoja, jotka voivat liikkua jopa 800 kilometrin tuntinopeudella. Avomerellä tsunamia tuskin huomaa, koska aallon korkeus on vähäinen ja aallonhuippujen väli voi olla toista sataa kilometriä. Etenevä energiamäärä on kuitenkin valtava, koska aaltoliike käy koko meren syvyydeltä, eikä vain pintaosissa, kuten myrskyaalloissa. Tsunamit aiheuttavat suurimmat tuhot mantereiden ja suurten saarien rannikoilla. Tsunamin saavuttaessa esimerkiksi kapenevan lahden, sen vauhti hidastuu ja aalto voi kohota jopa kymmeniä metrejä korkeaksi vesiseinämäksi. Noin sadan vuoden aikana tsunameissa on kuollut yli 400 000 ihmistä. Tsunamit ovat vakava ympäristöuhka erityisesti Tyynenmeren alueella, johtuen meren reunaosia kiertävistä epävakasta mannerlaattojen saumakohdista. Tsunameja synnyttäviä maanjäristyksiä on erittäin vaikea ennakoida. (Ervasti & Paananen 2007, 22–23.)

Tsunamit on jaettu kolmeen ryhmään: paikallisiin, alueellisiin ja niin sanottuihin megatsunameihin. Paikalliset tsunamit aiheuttavat tuhoa enin-

tään 100 kilometrin säteellä ja aiheutuvat yleensä kivivyyrystä, maanvyörymästä tai jäätikön lohkeamasta. Alueellisten tsunamien tuhoalue rajoittuu siihen merialtaaseen, jossa tsunami syntyy, ja alueen säde on yleensä 1 000 kilometriä. Megatsunamit ovat rajuja tsunameja, jotka etenevät merialtaiden ja valtameren yli useita kertoja. Megatsunameja esiintyy erittäin harvoin, joten sellaisia ei ole voitu suoraan havainnoida. (Tekniikan maailma 2008, 106.)

Kaikkein eniten tsunameja esiintyy Taiwanista Japaniin ulottuvalla saari-alueella, Japanin ollessa saarista kaikkein haavoittuvaisin. Hyökyaallot tekevät tuhojaan myös Havaijilla, Alaskassa, Chilessä sekä Perussa. Intian valtamerellä vuonna 2004 sattui valtava merenalainen maanjäristys, joka oli suurin maanjäristys sitten vuoden 1960 Chilen maanjäristyksen.

Tyynellämerellä sijaitsevilla tsunamialueilla on alettu rakentaa tsunamien varalle pakokäytäviä, jotka vievät rannikolta sisämaahan nopeasti. Tyynenmeren alueella ihmiset ovat myös tietoisempia riskeistä ja näin pystyvät suunnittelemaan esimerkiksi turvallisempia turistikohteita alueelle. Japanissa joidenkin suurkaupunkien edustoille on rakennettu valtavia aallonmurtajia. (Ervasti & Paananen 2007, 22–24.)

3.2.3 Tulivuorenpurkaukset

Ervastin ja Paanasen (2007) mukaan tulivuoret ovat ehkä kaikkein monimuotoisin ympäristöuhka. Tulivuorityyppejä on useita ja jokainen purkaus on ainutlaatuinen, ja joka kerta purkausten vaikutukset ovat niin luonnossa, kuin ihmistenkin kannalta erilaiset. Vulkanologit eli tulivuorten tutkijat ovat sitä mieltä, että kaikki tulivuoret, jotka ovat purkautuneet viimeisten 25 000 vuoden aikana, ovat toimivia. Vuosittain purkautuu noin 50 tulivuorta, useimmat niistä Japanissa ja Indonesiassa, mutta myös Pohjois- ja Etelä-Amerikan länsirannikoilla. Purkausten voimakkuus ja vaarallisuus vaihtelevat tulivuoren kemiallisesta koostumuksesta.

Tulivuoret voidaan jakaa kahteen ryhmään, basalttilaavoja purkaviin sekä andesiittisia ja ryoliittisia laavoja purkaviin tulivuoriin. Basaltti, andesiitti ja ryoliitti ovat kivilajeja, joita esiintyy tulivuorissa. Basalttilaavoja purkavat tulivuoret sijaitsevat valtameren keskiselänteiden loitonemisvyöhykkeillä ja kuumien pisteiden kohdalla. Purkautuva laava on hehkuvan kuumaa ja notkeasti juoksevaa ainesta. Laavan ollessa notkeaa se ei tuki purkausaukkoa ja näin ollen ei myöskään aiheuta räjähdysvaaraa. Nämä tulivuoret ovat ympäristölleen vaarattomia ja yleensä ne ovat myös matkailijoiden suosimia kohteita, kuten Havaijin tulivuoret. Andesiittisia ja ryoliittisiä laavoja purkavat tulivuoret sijaitsevat mannerlaattojen alityöntö- ja törmäysvyöhykkeillä. Laava on sitkasta ja hidasta, minkä vuoksi ne usein tukkivat purkausaukon ja tällöin purkautuvat voimakkaasti ja jopa räjähtäen. Ne ovat ympäristölleen erittäin vaarallisia. (Ervasti & Paananen 2007, 25–26.)

Tulivuoret voidaan jakaa eri tyyppeihin myös purkaustavan perusteella. Purkauksen voimakkuus ja vaarallisuus lisääntyvät siirryttäessä Islanti-

tyyppisestä purkaustavasta Pelée-tyyppiseen tapaan. Islanti-tyyppisessä purkauksessa maanpintaan repeää pitkä rako, josta nousee juoksevaa laavaa ja laava leviää laajoiksi kivisiksi kentiksi. Pelée-tyyppinen purkaus on kaikkein vaarallisin, sillä hyvin jähmeä laava sulkee tappimaisena muodostumana kraatterin ja aiheuttaa sen sisälle suuren paineen. Lopulta syntyy halkeama, josta kokoonpuristuneiden kaasujen ja nestemäisen laavan seos syöksähtää polttavina pilvinä alas ja tuhoaa kaiken eteensä osuvan. Kuuluisin esimerkki tästä on Mont Peléen purkaus vuonna 1902, jolloin polttavat pilvet surmasivat 30 000 ihmistä St. Pierren kaupungissa Martiniquessa. Monet tulivuoret käyvät purkautuessaan kuitenkin läpi useita eri purkaustapoja. (Ullman 2007, 88, 98.)

Tulivuoret ovat aiheuttaneet huomattavasti vähemmän tuhoa kuin muut ympäristöonnettomuudet. On arvioitu, että vuodesta 1500 lähtien noin 200 000 ihmistä olisi menehtynyt purkauksissa ja että he olisivat kuolleet purkausten aiheuttamiin seurausilmiöihin, eivätkä varsinaisiin purkauksiin. Tulivuorenpurkaukset vaikuttavat merkittävästi ilmaston lyhytaikaisiin vaihteluihin, sillä ankarat tulivuorenpurkaukset saattavat sylkäistä ilmaan valtavasti kiviainesta, nestehiukkasia sekä kaasuja. Nestehiukkaset kohoavat stratosfääriin eli yläilmakehään, jossa ne heijastavat ja imevät osan auringonsäteilystä ja vaikuttavat siten maapallon säteilytasapainoon. Yksittäiset tulivuorenpurkaukset eivät kuitenkaan vaikuta ilmastoon pysyvästi, mutta jos useita purkauksia sattuu lyhyin väliajoin, voi niiden yhteisvaikutus kestää pitkäänkin. (Ervasti & Paananen 2007, 28.)

3.2.4 Myrskyt

Ervasti ja Paananen (2007) ovat esitelleet myrskyn eri muotoja. Myrskyksi kutsutaan tilannetta, jossa tuulen nopeus on vähintään 21 m/s. Hirmumyrskyissä tuulen nopeus on 33 m/s tai enemmän ja trooppisissa hirmumyrskyissä tuuli saattaa puhalttaa jopa yli 100 m/s. Paikalliset pyörremyrskyt, tornadot ja trombit ovat tuulen nopeudeltaan vieläkin kovempia.

Lauhkean ilmastovyöhykkeen polaaririntamassa sekä pohjoisella että eteläisellä pallonpuoliskolla kehittyy rajuja syys- ja talvimyrskyjä, kun lämmin trooppinen ilmamassa törmää kylmään, kuivaan ilmamassaan. Erittäin voimakkaita ne ovat silloin, kun ilmamassojen lämpötila- ja kosteuserot ovat suuria. Koko Eurooppa on näiden myrskyjen kulkureittinä, ja erityisesti Länsi-Euroopassa nämä ovat iskeneet rajuimmin Pohjanmeren rannikkovaltioihin.

Tornadot ja trombit kehittyvät mantereiden sisäosissa. Tornadot syntyvät tyypillisesti ukkospilvien yhteydessä ja niiden syntymekanismissa on vielä tuntemattomia osia. Ne syntyvät, kun puhaltava lämmin, kostea ilma törmää kylmiin ilmamassoihin. Tornadon silmä on vain noin kilometrin levyinen, suppilon muotoinen, ukkospilven reunasta maahan ulottuva pilvipörrä. Tornadoihin liittyy usein myös rankkasateita. Pohjoisella pallonpuoliskolla tornadot ovat niin voimakkaita, että ne saattavat tempaista mukaansa muun muassa autoja ja rakennuksia ja tällöin ihmishenkien menetykset ja taloudelliset tuhot voivat olla suuria. Eniten tornadoja esiintyy

Pohjois-Amerikassa. Trombit taas ovat lauhkean ilmaston pieniä tornadoja, joita esiintyy usein myös Suomessa hellejaksojen ja niitä seuraavien ukkosten yhteydessä. (Ervasti & Paananen 2007, 32–33.)

Trooppiset pyörremyrskyt ovat hirmumyrskyjä, joita kehittyy vuosittain keskimäärin noin 80, tosin niiden voimakkuus ja määrä vaihtelee runsaasti. Pyörremyrskyllä on monta nimeä, Tyynellä merellä trooppisia pyörremyrskyjä kutsutaan taifuuneiksi, Arabianmerellä ja eteläisellä Tyynellämerellä trooppiseksi sykloneiksi, kun taas Meksikonlahdella ja Amerikan rannikoilla hurrikaaneiksi. Energia, jolla hurrikaanit syntyvät, on peräisin lämpimistä trooppisista meristä haihtuneesta vedestä. Trooppisia pyörremyrskyjä kehittyy yleensä, kun valtameren pintavesi on vähintään +26-asteista. Tällaiset pyörremyrskyt syntyvät siten, että meren pintaveden lämmittämän ilmassan täytyy olla aina 10–15 kilometrin korkeuteen saakka lämpimämpää kuin sitä ympäröivän ilman. Kohoava ilma saa nousuvoimaa merestä haihtuvan vesihöyryn piilevästä lämmöstä, jota rankkasateiden yhteydessä vapautuu ilmakehään. Lämmin ilma nousee ja kiertyy matalapaineen keskuksen, jota kutsutaan myös silmäksi, ympärillä spiraalimaisesti vastapäivään. Hurrikaanin myrskykeskuksen läpimitta on yleensä noin 25 kilometriä ja myrskykeskuksessa on tyyntä ja pilvetöntä, koska ilma virtaa silmässä ylhäältä alaspäin. Keskuksen ympärillä riehuvat tuulet voivat saavuttaa jopa 300 kilometrin tuntinopeuden, ja yleensä hurrikaani liikkuu muutaman kymmenen kilometrin tuntinopeudella eteenpäin, kunnes se tulee esimerkiksi kylmän meren yläpuolelle ja menettää kaiken energiansa. Pyörremyrskyt raivoavat yleensä 5–10 vuorokautta.

Trooppiset hirmumyrskyt aiheuttavat suuria tuhoja jo pelkästään siihen liittyvien voimakkaiden tuulien, rankkasateiden ja korkeiden hyökyaaltojen avulla. Vuonna 1998 hurrikaani Mitch raivosi Meksikonlahden ympäristössä, jolloin tuulet puhalsivat jopa 290 kilometrin tuntivauhdilla. Tällöin eniten häitää aiheutui Hondurasille sekä Nicaragualle. Asiantuntijoiden mukaan se oli tuhoisin hirmumyrsky yli 200 vuoteen. Se aiheutti noin 9 000 ihmisen kuoleman. Elokuussa vuonna 2005 hurrikaani nimeltä Katrina aiheutti tulvan, jonka seurauksena koko New Orleansin kaupunki hukkuu veden alle. Merellä Katrina luokiteltiin viidennen asteen hirmumyrskyksi, mutta mantereelle iskiessään se oli muuttunut neloseksi. (Ervasti & Paananen 2007, 34–36.)

3.2.5 Rankkasateet ja tulvat

Ervastin ja Paanasen (2007) mukaan maailman yleisin ympäristöonnettomuus on tulva, jota esiintyy kaikissa ilmastotyypeissä kaikilla mantereilla, ja se voi yllättää milloin ja missä tahansa. Jokien tulviminen on erittäin yleistä, kun taas järvien vaarallinen tulviminen on erittäin harvinaista, mutta mahdollista rankkasateiden yhteydessä. Meren rannikoilla tulviin vaikuttavat myrskyt ja korkeat nousuvedet, varsinkin silloin, kun ne vaikuttavat yhtä aikaa. Valtamerien pinnat nousevat ilmaston lämpenemisen takia kahdesta syystä: jäätiköt ja arktinen merijää sulaa sekä pintavesi lämpiää. Ilmaston lämpenemisen seurauksena vesimäärä kasvaa ja tulva-
portteja on jouduttu sulkemaan tästä syystä useammin.

Sateet ja tulvat ovat toisissa paikoissa erittäin toivottuja, kun taas toisaalla ne ovat suorastaan ongelma. Tulvat ja sateet ovat toisille paikoille elintärkeitä, sillä ne lannoittavat jossain päin maailmaa maata ja ovat näin turvanneet hyvät viljelyssadot vuosituhansia. Normaalitylvat ovat yleensä hallinnassa, jolloin hyödyt ovat haittoja suuremmat. Tuhoisan tulvan vaara on kuitenkin aina olemassa ja riskit ovat suuremmat alueilla, joilla ei ole tulviin varauduttu. Tulvien uhkaamia alueita maapallolla ovat mm. jokien tulvatasangot, vuoristojen kapeat jokilaaksot, patoaltaiden alapuoliset alueet sekä merenrannikot.

Maailman tunnetuimpia tulvivia jokia ovat Mississippi, Keltainenjoki, Tonava, Rein, Rhône sekä Po ja ne ovat aiheuttaneet suuria vahinkoja tulvessaan reunavalliensa yli. Vuonna 1927 Mississippi tulvi voimakkaasti ja se johtui jo edellisen vuoden elokuussa alkaneista sateista. Niiden seurauksena vesi nousi enimmillään 17,2 metriä normaalia korkeammalle ja aiheutti tuhoa seitsemässä osavaltiossa. Hirmumyrsky Katrina aiheutti vuonna 2005 rankkasateillaan ja hyökyaalloillaan valtavia tuhoja New Orleansin kaupungille. Maailmalla tulvia aiheuttavat myös tulivuoren purkaukset, jotka sulattavat lunta ja jäätä nopeasti. Suomessa tulvia aiheuttavat lumien nopea sulaminen sekä syysateet, jotka aiheuttivat erityisen pahoja tulvia Pohjanmaalla vuonna 2004 sekä Lapissa vuonna 2005. Pohjanmaalla tulvat eivät ole mitenkään epätavallisia, vaan niistä joudutaan kärsimään joka vuosi ja niitä ei pidetä ollenkaan pahana asiana, sillä ne lannoittavat maata ja sadot paranevat. (Ervasti & Paananen 2007, 39–43.)

3.2.6 Maanvieremät

Ervasti ja Paanasen (2007) mukaan maanvieremät ovat massaliikuntoja, joissa maa-, lumi- tai kiviaines tai kallionlohkareet kulkeutuvat rinnettä alas painovoiman vaikutuksesta. Maanvieremät voidaan jakaa moneen eri tyyppiin liiketavan ja liikkuvan aineksen perusteella: putoamisiin eli sortumiin, vyöryihin, liukumiin sekä virtauksiin. Osa näistä ilmenee samalla kertaa. Ainekset voivat joko liukua hitaasti tai rojahtaa kertarysäyksellä alas. Nämä vieremät voivat haudata alleen ihmisiä, viljelmiä, kyliä sekä kaupunkeja. Vieremiä esiintyy kaikkialla, missä rinneaineksen lujuus on pienempi kuin siihen vaikuttava jännitys, mikä tarkoittaa sitä, että niitä esiintyy yleensä vuoristoissa ja jokilaaksoissa. Rikkinainen kallioperä, kasvipeitteen puuttuminen ja runsas maa-aineksia liukastava vesi vaikuttavat rinteiden jyrkkyyden lisäksi maanvieremien syntyyn.

Tuhoisin maanvyörymä tapahtui Perussa vuonna 1970, jolloin merenpohjan voimakas maanjäristys Perun rannikolla aiheutti Andeilla tuhansia maanvyörymiä ja lumivyöryjä, joista tuhoisin sattui Perun korkeimman vuoren Huascaránin laaksossa. Vyöry surmasi 25 000 ihmistä ja aiheutti muita tuhoja. (Ervasti & Paananen 2007, 89–90.)

Ervastin ja Paanasen (2007) mukaan lumivyöryjä eli laviineja tavataan Alpeilla ja muilla vuoristoalueilla useinkin. Rinteiltä irtautunut lumimassa saattaa syöksyä jopa 150 kilometrin tuntivauhtia alaspäin. Yleensä lumi-

vyöryjä syntyy keväisin, kun lumet sulavat ja raskas nuoskalumi irtoaa pohjaansa myöten. Vettynyt lumi voi irrota myös laajana monen metrin paksuisena laattana. Kaikkien lumivyörytyyppien yhteydessä saattaa lumen mukana syöksyä myös jäätä, maata sekä suuria kivenlohkareita. Lumivyöryriskiin liittyvät usein seuraavat tekijät: runsaat lumisateet, jyrkät rinteet, äkillinen lämpötilan nousu, metsien hakkuut, haposateiden heikentämät metsät, laskettelurinteiden raivaus, maanjäristykset sekä liikenteen kasvu. Suomessa lumivyöryt ovat harvinaisia ja silloinkin kun Lapisnäitä esiintyy, kuolonuhreja ei juuri ole. Lumivyöryt voivat haudata alleen kokonaisia kyliä, katkaista teitä ja eristää laskettelukeskuksia. Lumivyöryuhkaa on pyritty myös torjumaan mm. hidastavilla lumivyöryaidoilla ja -paaluilla, puiden istutuksilla sekä ampumalla irtolumi liikkeelle uhkaavilta paikoilta.

Muravyöryjä syntyy tulivuorten purkausten yhteydessä. Rinteiden lumen ja jään sulaessa äkillisesti tai rankan vesisateen myötä, huuhtoutuu mukana rinteiden tuhkaa. Nevado del Ruizin purkautuessa vuonna 1985 Kolumbiassa kuumuus sulatti vuorenlauetta lunta ja jäätä ja syntyneisiin vesivirtoihin sekoittui tuhkaa ja märkää liejuista maata.

Myös savivirtaukset ovat aiheuttaneet pahoja vieremiä. Tunnetuin savivieremä sattui 1800-luvun lopulla Norjassa, Trondheimin lähellä, missä 60 miljoonaa kuutiometriä savea muuttui velliksi ja virtasi puolessa tunnissa jokilaaksoon haudaten yli 20 taloa ja surmaten yli 100 ihmistä. Suomessa maanvyörymiä tavataan pääasiassa Lounais-Suomessa, Halikonjoen, Paimionjoen ja Aurajoen varsilla, ja ne ovat lähinnä liukumatyyppejä. (Ervasti & Paananen 2007, 90–92.)

3.2.7 Kuumuus, kuivuus ja aavikoituminen

Aavikoitumisessa hedelmällinen maaperä kuivuu ja kuluu vähitellen pois. Maailmassa aavikoituu noin 100 km² maata joka päivä, esimerkiksi Saharan autiomaata laajenee viisi neliökilometriä vuodessa. (Uskomaton luonto n.d., 110.)

Tropiikin ja subtroppiikin ilmastotyypeille on ominaista jokavuotinen kuumuus. Vähäsateisuus ja kuumuus ovat syynä aavikoiden syntyyn. Sateiden vähyys johtuu siitä, että nämä alueet sijaitsevat korkeapaineiden alueella, vuoristojen tuulensuojassa ja sateiden saavuttamattomissa tai mantereella kylmän merivirran edustalla. Aavikoituminen on ympäristöuhka ja sen riski kasvaa ilmaston lämmetessä ja maatalouden levitessä ekologisesti herkille alueille. Aavikoituminen uhkaa yli miljardia ihmistä maailmassa, kehitysmaat kärsivät siitä eniten ja tuhlailevan vedenkäytön vuoksi sen riski kasvaa myös rikkaissa teollisuusmaissa. Jo vuonna 2005 ilmaston lämpeneminen huomattiin Välimerellä ja etenkin Espanjassa, missä oli kuumaa ja kuivaa, tuolloin ympäristöviranomaiset antoivat ympäri Espanjaa aavikoitumisvaroituksia. Pitkät lämpöaallot ovat näkymättömiä tappajia, joiden uhreina menehtyy paljon ihmisiä kaikissa kuumissa maissa. Kuumuus vaikuttaa myös kansantalouteen, sillä terveidenkin ihmisten työteho heikkenee helteillä. Nykyään yli 40 asteen helteet ovat mahdollisia

kesällä myös lauhkeissa ilmastovyöhykkeissä. Helteet ovat varsinkin vanhuksille ja sairaille valtava uhka, jonka seurauksena useita ihmisiä menehtyy ennenaikaisesti. Kuumuus ja kuivuus aiheuttavat myös nälänhätää ja tämän seurauksena väestöä pakenee massoittain kuivilta alueilta. (Ervasti & Paananen 2007, 45–46.)

Aavikoituminen määritellään kuivien alueiden tilan heikkenemiseksi niin, että kasvukykyinen maa tuhoutuu. Tutkijat ovat sitä mieltä, että jopa kolmannesta maapallon pinta-alasta uhkaa aavikoituminen, ja noin 70 prosenttia kuivista alueista on heikentynyt. Syitä aavikoitumiseen ovat kuivuus ja ilmaston lämpeneminen, metsien hakkuut ja polttopuiden keruu, ylilaiduntaminen sekä viljelmien raivaaminen. (Ullman 2007, 370–371.)

Aavikoitumisesta seuraa pohjaveden pinnan laskua sekä maa-ainesten ja pintavesien suolaantumista. Pintamaan kosteus vähenee, eroosio lisääntyy ja kasvit kärsivät kuivuudesta. Aavikoituminen aiheuttaa myös sadekausien lyhentymisen. (Uskomaton luonto, n.d., 110.)

3.2.8 Metsäpalot

Ervastin ja Paanasen (2007) mukaan kasvillisuus voi syttyä palamaan joko luonnollisista syistä tai ihmisen toimesta. Edellytyksenä metsäpaloille on yleensä pitkään jatkunut kuivuus ja kuumuus. Yleisin luonnollinen palon syttymissyys on salamanisku. Palojen leviämistä kiihdyttävät yleensä voimakkaat tuulet, ja tuhojen laajuus riippuu yleensä alueen kasvillisuudesta. Herkimpiä kasvillisuusalueita ovat Välimeren ilmastovyöhykkeen nahkealehtiset metsät ja pensaikot Kaliforniassa, Australiassa sekä Välimeren maissa. Myös havu-, seka- ja lehtimetsät kuuluvat herkimpiin syttymisalueisiin. Näiden lisäksi myös savannit ovat herkkää aluetta.

Eniten metsäpaloja esiintyy Australiassa, johtuen pitkistä kuivuuskausista ja herkästi syttyvistä öljypitoisista eukalyptuspuista ja -pensaista. Kuitenkin suurin osa Australian metsäpaloista aiheutuu tulen huolimattomasta käsittelystä ja osa on tahallaan sytytettyjä.

Suuret metsäpalot saattavat kadottaa pääosan alueen kasvillisuudesta ja eläimiäkin saattaa kuolla joukoittain. Evakuoinneista huolimatta, niissä menehtyy usein myös paloalueen asukkaita ja palomiehiä. Paloilla on muitakin haittavaikutuksia, kuten savusumu, maaperän eroosion voimistuminen, vesivarantojen väheneminen ja rautatie- ja maantieyhteyksien sekä sähkölinjojen katkeaminen. Uusimmissa tutkimuksissa on selvinnyt, että metsäpaloilla on myös voimakas vaikutus alueen lämpötilaan ja sademääriin, sillä paloalueilta nousee ilmaan hiukkasia, jotka leviävät laajalle alueelle, ja nämä hiukkaset imevät itseensä auringon säteilyä ja heijastavat sitä takaisin avaruuteen. Näin ollen lämpötilat laskevat ja sademäärät saattavat vähentyä jopa 30 prosenttia.

Metsäpalojen torjuminen ei ole kovin yksinkertaista, sillä täytyisi ymmärtää tulen käyttäytymistä ja metsäpalojen torjuminen vaatisi myös erittäin nopeaa toimintaa. Usein paloalueilla ongelmana on veden puute ja tämän

vuoksi palot sammuvat vasta seuraavan sateen aikana. Herkimmillä alueilla on pyritty raivaamaan kasvillisuudesta vapaita kohtia, joiden yli tuli ei pääse leviämään. (Ervasti & Paananen 2007, 46–48.)

3.2.9 Tautiepidemiat

Taudinaiheuttajamikrobit ovat vaarallisimmat eliöperäiset riskitekijät. Rokotukset ja antibiootit antoivat joskus ihmisille sen luulon, että ihminen on voittanut tartuntataudit. Viime vuosikymmenien aikana tilanne on muuttunut, sillä on huomattu, että on olemassa tauteja, joita ei saada kuriin lääkkeillä. Aids, tuberkuloosi ja hepatiitti ovat levinneet myös teollisuusmaihin. Kehitysmaissa on olemassa myös tarttuvia tauteja, jotka teollisuusmaista ovat kadonneet lähes kokonaan, mutta puhtaan veden puute kehitysmaissa levittää näitä sairauksia. (Ervasti & Paananen 2007, 48.)

Viime vuosisadalla oli kolme erilaista influenssapandemiaa, ”espanjalainen” 1918–1919, ”aasialainen” 1957–1958 sekä ”hongkongilainen” 1968–1969. Kaikki kolme influenssapandemiaa surmasi runsaasti ihmisiä eri puolilla maailmaa. Jo 2000-luvun alkupuolella on ehtinyt ilmestyä uusi pandemiaksi muodostunut tauti, sikainfluenssa. Nykytieteen avullakaan ei pystytä ennustamaan seuraavan pandemia-aallon tulemistä. Pandemialla tarkoitetaan maailmanlaajuisiksi levinnyttä epidemiaa. Sana pandemia tulee kreikan sanoista *pan* (kaikki) ja *demos* (ihmiset). (Poliklinikka 2009.)

3.2.9.1 Hiv ja aids

Poliklinikan (2007) Internet-sivuilla kerrotaan, että hiv tulee sanoista Human Immunodeficiency Virus. Kyseessä on virus, joka lamauttaa hitaasti ihmisen immuunipuolustuksen. Se piiloutuu tartunnan jälkeen pysyvästi elimistöön siten, ettei oma immuunijärjestelmä pysty sitä häätämään. Hiv-virus tarttuu veren, siemennesteen ja emättimen eritteen välityksellä. Suojaamattomassa sukupuoliyhdyntässä limakalvot vahingoittuvat helposti, jolloin virus voi levitä henkilöiden välillä, sama pätee myös suuseksiin, jos suussa on haavaumia. Myös suonensisäisten huumeiden käyttäjillä virus voi levitä likaisten neulojen kautta. Raskauden tai synnytyksen aikana virus voi tarttua äidistä lapseen, mutta nykyisillä lääkehoidoilla leviäminen pystytään tehokkaasti estämään.

Alle 50 prosentille hiv-tartunnan saaneista kehittyy 2–6 viikon kuluttua ensioireita, kuten lämpöilyä, kurkkukipua, väsymystä, lihas- ja nivelkipuja, ripulointia ja joskus imusolmukkeiden suurentumista sekä ihottumaa. Ensioireet kestävät noin kuukauden verran. Tämän kuukauden jälkeen on yleensä useiden vuosien oireeton jakso, jonka aikana virus leviää hitaasti elimistössä, ja tämä jakso voi kestää yli kymmenenkin vuotta. Kun oireeton vaihe on ohi, ennen kuin hiv-infektio puhkeaa aidsiksi, alkaa niin sanottu oireinen vaihe, jossa viruskuorma kasvaa ja immuunijärjestelmä heikkenee. Tällöin oireet ovat epätarkkoja, kuten lämmön nousua, laihtumista tai ripulointia. Immuunijärjestelmän heikkenemisen takia voi ilmes-

tyä vyöruusu tai suun hiivainfektioita. Lääkehoidolla pystytään hidastamaan taudin etenemistä ja pidentää oireetonta kautta. (Poliklinikka 2007.)

Aids on hiv-infektion lopullinen vaihe, jolloin ihmisen puolustusjärjestelmä ei enää pysty pitämään sairastuneen henkilön terveyttä yllä. Kun sairaus saavuttaa aids-vaiheen, sairastuneen henkilön viruskuorma on yleensä suuri ja immuunijärjestelmä lähes täysin tuhoutunut. Tässä vaiheessa yleensä tulee niin sanottu seurannaistauti, joka yleensä on joko ruokatorven tai mahalaukun hiivainfektio, epätyypillinen tuberkuloosibakteerin aiheuttama sairaus tai bakteerin aiheuttama keuhkokuume. Nämä sairaudet voivat tarttua henkilöön, mikäli hänen immuunijärjestelmänsä on merkittävästi heikentynyt. Samasta syystä aids-potilaille kehittyy verisuonikasvaimia tai non-Hodgkin-lymfooma. (Poliklinikka 2007.)

3.2.9.2 Sikainfluenssa

Poliklinikan (2009) Internet-sivustolla kerrotaan sikainfluenssan olevan tavallinen influenssa, joka aiheuttaa äkillisiä hengitystieinfektioita. Sikainfluenssaa on havaittu 1950-luvulta lähtien harvakseltaan ihmisillä, jotka ovat tekemisissä sikojen kanssa. Sikainfluenssa yleistyi Manner-Euroopassa 1970-luvun lopulla ja nykyään se on yleinen eläintauti. Suomalaisessa siassa tauti todettiin kuitenkin vasta vuoden 2009 alkupuolella.

Sikainfluenssa A(H1N1) on esiintynyt useita kertoja myös ihmisissä, tämän taudin epäillään aiheuttaneen vuoden 1918 espanjantaudin pandemiakannan. Influenssapandemiassa eläinten influenssavirus muuntuu ihmisestä toiseen tarttuvaksi. Sikainfluenssaan liittyy pandemian vaara, koska se tarttuu ihmisestä ihmiseen flunssan tavoin ja virus muuntautuu herkästi. Pandemian riskiä nostaa myös se, että kyseessä on uusi virus, jolle ei ole kehittynyt vielä luontaista vastustuskykyä. Tällä hetkellä pinnalla olevan sikainfluenssan tekee erityiseksi se, että se on tarttunut myös ihmisiin, vaikka yleensä eläintaudit eivät tartu lajista toiseen, mutta kuten aiemmin on todettu, niin virus on erittäin muuntautumiskykyinen. Todetussa uudessa sikainfluenssassa on sian, linnun ja ihmisen influenssavirusgeenejä.

Ihmisillä sikainfluenssan oireet muistuttavat tavallisia influenssaoireita, joihin kuuluvat muun muassa äkillisesti ilmaantuva korkea kuume, lihaskivut, päänsärky, vilunväristykset, ruokahaluttomuus ja hengitystieoireet, kuten kurkkukipu ja yskä, myös ripulia saattaa esiintyä. Taudin itämisaika on kahdesta viiteen vuorokautta ja sairastuneet ihmiset voivat levittää influenssavirusta jo päivän tai kaksi ennen kuin oireet alkavat. Vakavin seuraus on keuhkokuume tai aiemman sairauden paheneminen, joka voi johtaa kuolemaan.

Tämän hetkinen virus voi tarttua ihmisestä toiseen joko pisara- tai kosketustartuntana, yskän ja aivastusten mukana sekä hengitystie-eritteillä tahrautuneiden käsien ja esineiden välityksellä, kuten perinteinen influenssakin. Sianlihaa syömällä ei virustartuntaa voi saada, kuitenkin sianliha tulee kypsentää aina huolellisesti. Virus on tullut monille lääkkeille immuuniksi, mikä vaikeuttaa sen tuhoamista. Sikainfluenssan leviämistä voidaan es-

tää tehokkaasti tunnistamalla ajoissa oireet. Tautia pyritään torjumaan hyvällä käsihygienialla sekä välttämällä sairastuneiden lähellä olemista. Nykyisessä muodossaan tauti ei ole vielä voittamaton ja tästä syystä se kannattaakin sairastaa pois, jolloin vastustuskyky tautia vastaan paranee. (Poliklinikka 2009.)

3.2.9.3 Lintuinfluenssa

Vuoden 2003 lopussa Kaakkois-Aasiassa havaittiin linnuissa leviävä H5N1-virus, joka lisäsi maailmanlaajuisen lintuinfluenssaepidemian uhaa. WHO (World Health Organization) varoittikin tuolloin, että ihmiseen huonosti tarttuvat H5N1-virus saattaa muuntautua ihmisestä ihmiseen tarttuvaksi muodoksi, jolloin pandemia on todennäköinen. Tämä on suuri riski Kaakkois-Aasiassa, missä villilinnut ja siipikarja ovat ihmisten kanssa läheisessä kosketuksessa. (Poliklinikka 2006.)

Ihminen voi saada lintuinfluenssatartunnan kosketeltuaan paljain käsin sairastunutta lintua tai sen eritteitä. Lintuinfluenssa on kuitenkin terveelle ihmiselle melko vaaraton. Lintuinfluenssaa aiheuttava virus tunkeutuu syväälle keuhkoissa olevaan kudokseen, sen sijaan tavanomainen influenssavirus tarttuu jo keuhkoputkien pintasolukkaan. Tämä tekee lintuinfluenssaa aiheuttavasta viruksesta huonosti tarttuvan tavanomaisen influenssavirukseen verrattuna. Oireet ihmisellä ovat melko tavanomaiset influenssa oireet, kuten kuume, yskä, kurkku- ja lihaskipuja. Infektioon saattaa liittyä myös silmätulehduksia, keuhkokuumetta, vaikeaa hengenahdistusta tai muita hengenvaarallisia komplikaatioita. Oireet vaihtelevat virustyyppistä riippuen. (Poliklinikka 2009.)

3.2.9.4 Virusten aiheuttamat hepatiitit

Terveyskirjaston (2005) mukaan hepatiitteja on kolme erilaista: A, B ja C. Hepatiitti A vähentyi jyrkästi 1950-luvun loppupuolella ja 1960-luvun alkupuolella se kävi niin harvinaiseksi, että nykyisin alle 1 prosentilla aikuisväestöstä on vasta-aineita sitä vastaan merkinä lapsuudessa sairastetusta tartunnasta. Vasta-aineiden häviäminen on puolestaan johtanut siihen, että yksittäisiä tapauksia tavataan nyt myös aikuisilla. Eräissä tapauksissa lähteenä on ollut ruoka, mutta muitakin tartunnanlähteitä on paljastunut. Vuonna 1994 yli 500 henkilöä sairastui, suurin osa huumeiden käyttäjiä, ja tartunnan lähteenä oli ilmeisestikin saastunut amfetamiinierä, jota pääkaupunkiseudulla myytiin huumausaineena.

Hepatiitti B, joka tarttuu veren välityksellä tai suojaamattomassa seksissä, aiheutti 1990-luvulla paikallisesti rajoittuneita nuorten henkilöiden epidemioita, joissa sairastuneet olivat ruisku- ja huumeiden käyttäjiä. Tästä syystä kansallisia suosituksia B-hepatiitti-rokotteen antamisesta muutettiin niin, että rokotukset tähänastista paremmin estäisivät huumeiden käyttöön liittyviä hepatiitti B -tartuntoja.

Hepatiitti C, joka Suomessa tarttuu lähes yksinomaan neulojen ja ruiskujen yhteiskäytön kautta, aiheuttaa varsin huomattavaa sairastavuutta. Tartunta tuli ilmoitettavaksi vuonna 1995, ja siitä lähtien lähes 13 000 tapaus on tullut tietoon. Etenkin viime vuosina eniten tapauksia on ollut 20-24-vuotiaiden keskuudessa. Tartuntaan liittyy huomattavaa myöhäissairastavuutta ja jopa 20 prosentilla hepatiitti C -tartunnan saaneista saattaa kehittyä vakava maksasairaus parinkymmenen vuoden kuluessa. (Terveyskirjasto 2005.)

3.2.9.5 SARS

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (2005) mukaan äkillinen vakava keuhkotieoireyhtymä eli Sars (englannin sanoista Severe acute respiratory syndrome) on epätavallinen keuhkokuume, joka havaittiin ensimmäistä kertaa Itä-Aasiassa vuoden 2002 lopussa. Sars on Suomessa luokiteltu yleisvaaralliseksi tartuntataudiksi 25.4.2003 alkaen. Taudinaiheuttaja on aiemmin tuntematon koronavirus, ihmiselle tunnetut koronavirukset aiheuttavat yleensä flunssankaltaisen ylähengitystietulehduksen.

Maailman terveysjärjestölle (WHO) oli raportoitu 11.7.2005 mennessä 8437 tautitapausta, joista 813 on kuollut ja 7452 toipunut taudista. Ensimmäinen tartuntatapa on läheinen kontakti sarsia sairastavaan henkilöön. Suurin osa sairastuneista oli sairaanhoitohenkilökuntaa tai sairastuneiden perheenjäseniä, jotka olivat altistuneet potilaan hengitystie- tai muille eritteille. Lisäksi tartunta voi tapahtua käsien välityksellä, mikäli sairaan ihmisen eritteitä joutuu käsien mukana suuhun tai silmiin. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2005.)

3.3 Aiheuttajana luonto vai ihminen?

Wijkmanin ja Timberlaken mukaan (1986) luonnonkatastrofeista aiheutuu vuosi vuodelta enemmän tuhoa ja erityisesti köyhissä maissa kuivuus, tulvat, maanjäristykset ja hirmumyrskyt synnyttävät suurempia vahinkoja ja enemmän kuolonuhreja kuin aiemmin. Nimestään huolimatta, luonnonkatastrofien määrän lisääntyminen ei yksinään selity luonnonvoimien runsautumisella. Nimittäin ilmastossa ja maaperässä ei ole havaittu sellaisia muutoksia, jotka voisivat pelkästään selittää luonnonkatastrofien lisääntymisen.

Kehitysmaissa tapahtuva nopea väestönkasvu pakottaa ihmisiä laajentamaan omaa elinympäristöään hakkaamalla runsaasti puita ja muokkaamalla maaperää, jolloin maaperä joutuu kovaan kulutukseen ja paljon alttiimmaksi esimerkiksi kuivuudelle ja tulville. Lisäksi monet joutuvat asumaan alueilla, joilla katastrofiriski on jo valmiiksi hyvin suuri, ilman ihmisen aiheuttamia toimiakin. Runsaasti asutetulla alueella jopa pieni maanjäristys voi saada aikaan suurtakin tuhoa, kun taas voimakas maanjäristys asumattomalla alueella voi jäädä jopa osittain huomaamatta. Ihmisellä on näin ollen hyvin suuri vaikutus siihen, onko luonnonkatastrofilla oikeasti katastrofaaliset vaikutukset.

Kuivuus ei aina ole seurausta sateettomuudesta tai sateen epäsäännöllisyydestä. Eroosiosta kärsivä tai huonosti vettä sitova maaperä ei välttämättä pysty imemään tarpeeksi sadevettä kasvien tarpeisiin, vaikka olisi sadekausi meneillään. Metsien avohakkuu kiihdyttää eroosiota, eikä entisiä metsäalueita pystytä lopulta hyödyntämään edes alkuperäiseen käyttöönsä. Erityisessä vaarassa ovat paljaaksi hakatut rinteet, joiden maaperä ei pysty hyödyntämään esteettä alas virtaavaa vettä. Kun maan pintakerros sekä kasvillisuus ovat poissa, vesi ei pysty varastoitumaan maaperään ja kasvit kärsivät kuivuudesta, vaikka päältä virtaisi runsaastikin vettä. Nopea väestönkasvu ja siitä seurauksena oleva liiallinen viljely ja laiduntaminen ovat muita syitä ihmisen aiheuttamaan maaperän eroosioon ja kuivuuteen.

Tulvien syinä voivat olla rankkasateet, hyökyaallot, lumen nopea sulaminen tai tukkeumat joessa. Nämä ovat helposti laskettavissa luonnon aiheuttamiksi tulviksi. Ihmisellä voi silti olla myös osansa tulvan syntymisessä. Joessa oleva tukkeuma voi olla jäälohkareen sijaan esimerkiksi uponnut vene tai veteen romahtanut silta. Ihmisen tekemä pato saattaa murtua tai jumiutua tai päävesijohto puhjeta ja aiheuttaa paikallisen tulvan. Ihmisen tekemä maanmuokkaus ja eroosio saattavat heikentää maaperän vedensitomiskykyä, jolloin vedellä ei ole luonnollista kulkusuuntaa. Myös metsienhakkuulla on vaikutuksensa tulvimiseen, sillä etenkin rinteisillä, hakatuilla alueilla sadevesi ei ehdi imeytymään kunnolla ja samalla se ottaa mukaansa maan pintakerrosta, joka tukkii jokien suistoalueita. (Wijkman & Timberlake 1986, 6–7, 25, 27, 43, 23.)

Metsäpaloille otollisen ilmapiirin, kuumuuden, kuivuuden ja salamoinnin lisäksi myös ihmisen teot voivat aiheuttaa metsäpalon. Ajoneuvoista lentävät kipinät ja huolimaton tulenkäsittely voivat aiheuttaa metsäpalon. Myös metsien ja savannien kaskeaminen voi riistäytyä hallitsemattomaksi paloksi. Lisäksi joissain tapauksissa metsäpalot on sytytetty tahallisesti, joko ilkeänä tai muusta syystä. (Ervasti & Paananen 2007, 46.)

Wijkman ja Timberlake (1986) totesivat, että trooppiset pyörremyrskyt ovat luonnonvoimia, joiden syntyyn ihmisen toiminnalla ei ole suurta vaikutusta. Runsaasta tutkimuksesta huolimatta, trooppisten pyörremyrskyjen synty, kulkureitit ja elinkaari ovat yhä arvoituksia ja vaaravyöhykkeillä asuvat ihmiset ovat varoitusjärjestelmien luotettavuuden armoilla. Pyörremyrskyjen vaarallisuutta lisäävät niitä seuraavat myrskyaallot ja suurin osa myrskyjen uhreista kuoleekin hukkumalla. Ihmisen vaikutus tuhojen laajuudessa näkyy lähinnä siinä, että ihminen lisää omaa haavoittuvuuttaan tuhoamalla luonnon omia esteitä, suojia ja vaimentimia sekä asuttamalla myrskyjen luonnollisia kulkureittejä.

Maanjäristykset ovat arvaamattomia, äkillisiä ja lähes mahdottomia ennustaa. Ihmisen on mahdollista teoillaan aiheuttaa maanjäristys, mutta myös sen tuhoisuuteen hänellä voi olla suuri vaikutus. On dokumentoitu, että tekojärven tai padotun järven täyttäminen aiheuttaa maanjäristyksiä, kun liian suuri vedenpaine kohdistuu yhdellä kertaa kallioperään. Myös avohakatuilla rinteillä voi runsaan vedentulon aikaan tärähdellä. Nesteen pump-

paaminen maan alle, esimerkiksi öljylähdettä tyhjennettäessä, saa aikaan seismistä aktiivisuutta. Sekä ihmisen että luonnon synnyttämien maanjäristysten vaikutukset riippuvat siitä, miten ihminen on niihin varautunut. Väkimäärän kasvaessa ihmiset joutuvat muuttamaan alueille, jotka ovat maanjäristysherkkiä. Köyhillä alueilla ihmisillä ei myöskään ole varaa rakentaa talojaan maanjäristyksen kestäviksi. Näin ollen maanjäristys saa aikaan paljon enemmän tuhoa kuin turvallisesti rakennetuilla tai asuttamattomilla alueilla. (Wijkman & Timberlake 1986, 23, 57–60, 63–72.)

Maanvieremän voi aiheuttaa tulivuorenpurkaus, maanjäristys tai kova sade ja siitä johtuva maan vettyminen. Ihmisten vaikutuksesta vieremiä voi synnyttää myös ohi ajava raskas liikenne tai rakennusten aiheuttama paino. Maanvyörymiä voidaan yrittää välttää poistamalla liikamassaa rinteestä päältä tai loiventamalla rinteestä luiskaa. Alueen maan ja pohjavesiolojen perusteellinen geologinen tutkimus on järkevää vaarojen selvittämiseksi. Savikkoalueilla pintavedet kannattaa ohjata pois alueelta ja pohjaveden pinta on pidettävä matalana pumppaamalla. (Ervasti & Paananen 2007, 90–91.)

Alpit ovat kokeneet vuosikymmenien aikana pahoja vaurioita ihmisen aiheuttamista maanmuokkauksesta. Esimerkiksi vuosien 1964 ja 1976 talviolympialaisia varten tehdyt valmistelut aiheuttivat mutavyöryjä, joista alueet kärsivät edelleen. Vuonna 1987 Ranskan Alpeilla 23 ihmistä sai surmansa maanvyöryssä ollessaan teltailemassa, kun taas samoihin aikoihin Italian Alpeilla kolme kylää hautautui maakerrosten alle. (Ryan, 2003, 197–198.)

Wijkmanin ja Timberlaken (1986) mukaan tsunamit ovat jättikokoisia aalloja, jotka syntyvät yleensä merenpohjalla tapahtuvien maanjäristysten seurauksena. Ihmisen toiminta ei pysty tsunamia synnyttämään kuin äärimmäisessä tapauksessa, kuten esimerkiksi suuret räjäytykset merenpohjassa, mutta kuolonuhrien määrään ihmisen toiminta pystyy helposti vaikuttamaan. Luonnon omien esteiden ja hidasteiden, kuten koralliriuttojen, särkkien ja kasvillisuuden tuhoaminen lisää rannikkoalueille kohdistuvaa vahinkoa, sillä veden tulo ei missään vaiheessa hidastu ennen kuin se iskee maalle. Rakentaminen on myös siirtynyt todella lähelle rantaa, jolloin enemmän ihmisiä on riskialueella. Ihmisten tietämättömyys lisää osaltaan tsunamien aiheuttamaa tuhoa. Ihmisten tulisi muun muassa tietää, että kun meri pakenee, tulisi itse paeta ja että tsunamiin yleensä liittyy useita aalloja, joiden välimatka toisiinsa nähden voi olla ajallisesti melko suuri, joten ihmisten ei tulisi heti ensimmäisen aallon jälkeen siirtyä pois turvapaikasta. Tiedonvälityksellä ja opetuksella pystyttäisiin siis pelastamaan monia ihmishenkiä tsunamin sattuessa.

Tulivuorenpurkaukset eivät ole luonnonkatastrofeista tuhoisimpia, mutta ne ovat hyvin vaarallisia lähialueiden asutukselle. Ihminen lisää tulivuorenpurkauksen vaarallisuutta asuttamalla vastoin viranomaisten ohjeita vuorenrinteitä sekä sen lähialueita. Väenpaljous osaltaan pakottaa ihmiset muuttamaan tulivuoren vaaravyöhykkeelle, mutta monesti ihmisiä ajaa vuoren rinteelle sen hedelmällinen maaperä, jolloin mahdollinen vaara jää

hyvän sadon mahdollisuuden varjoon. Purkauksia on vaikea ennustaa, eikä ihminen pysty normaalilla toiminnallaan purkauksia synnyttämään, joten ihmisen paras vaikutus olisi ennaltaehkäisevä, pelastava vaikutus. (Wijkman & Timberlake 1986, 75–81.)

Lumivyöryjen syntyyn vaikuttavat kolme tekijää: sää, lumen rakenne ja maasto. Nopea lumentulo ja lämpötilan nousu ovat vaaramerkkejä mahdollisesta tulevasta lumivyörystä. Vaikka ihmisen toiminta synnyttääkin helposti lumivyöryjä, tapahtuu osa vyöryistä joka tapauksessa, joten vaaramerkkejä olisi syytä tarkkailla. Ihmisen toiminta on 90 prosentissa lumivyöryistä se laukaiseva tekijä tapauksissa, joissa ihmisiä on mukana. Kiertelevä mäenlasku suksilla, voimakkaat liikehdinnät ja kovat äänet ovat ihmisten toimista tehokkaimmat laukaisemaan lumivyöryn. (Teepakki n.d.)

Niin kutsutulla seksiturismilla voi olla jäljet jättävä vaikutus matkailijoihin. Ihmisestä toiseen leviävät taudit, erityisesti sukupuoliteitse leviävät, ovat matkailijoille vaaraksi, jos he päättävät huvittaa itseänsä erityisellä lomahauskuudella. Muun muassa hiv-tartuntojen määrä on lisääntynyt seksiturismin johdosta. Lomatuliainen ei siis aina ole mieleinen tai edes tiedostettu. Läheskään kaikki matkailun vaarat eivät ole luonnon aiheuttamaa, vaikka suurin osa taudeista onkin luonnosta lähtöisin. Se on ihmisten, ja etenkin matkailijoiden, tiedostettu tai tiedostamaton päätös laittaa virus kiertoon. (Helmi/MTV3 n.d.)

4. MATKAILU JA LUONNONKATASTROFIT

Seuraavissa luvuissa esitellään luonnonkatastrofeja esimerkkeihin keskittyen. Erilaisten luonnonkatastrofien tunteminen ja tuntomerkkien tietäminen on matkailijalle tärkeää, jos matkustaa luonnonkatastrofiaalttiille alueille. Ulkoministeriön edustajia haastateltaessa kävi ilmi, kuinka tärkeää on etukäteen ottaa selvää matkakohteen oloista ja mahdollisista vaaroista.

4.1 Mont Peléen tulivuorenpurkaus

How volcanoes work (n.d.) Internet-sivujen mukaan Mont Pelée on tulivuori St. Pierren kaupungissa Martiniquessa. Historiallisista ajoistaan huomattavasti hiljentyneet St. Pierre oli 1800-luvun lopulla vireä siirtomaakaupunki, joka tunnettiin eurooppalaisten turistien keskuudessa nimellä Länsi-Intian Pariisi. Kaupungin väkiluku vuonna 1894 oli noin 20 000. Huhtikuun 23. päivänä vuonna 1902 Mont Pelée kuitenkin heräsi ja alkoi tehdä kauheuksiaan St. Pierren asukkaille ja sen lähikylille. Seuraavien päivien aikana tulivuori järjestytti maata, lennätteli tuhkaa sekä puski kuolettavaa, paksua rikkikaasupilveä asutusta kohti. Tilannetta pahensi vuoren rinteiltä pakenevat myrkylliset hyönteiset ja käärmeet, joiden pistoksiin ja puremiin kuoli arviolta 50 ihmistä, joista suurin osa lapsia, sekä noin 200 kotieläintä.

Purkausten voimistuessa niiden aiheuttama lämpö kuumensi kraatterissa olevan järven lähelle kiehumispistettä ja lopulta, 5. päivä toukokuuta, kraatterin reuna petti. Tulikuuma vesi ryöppysi alas jokea pitkin napaten mukaansa tuliperäistä ainesta, muodostaen tuliperäisen mutavyöryn, joka laskeutui rinnettä alas lähes 100 kilometrin tuntivauhdilla. Saavuttaessaan meren, vyöry synnytti valtaisan tsunamin, joka hukutti alleen läheiset rannat.

Paikalliset asiantuntijat eivät uskoneet Mont Peléen purkautuvan, tulivuoren antamista ennakkovaroituksista huolimatta, ja he neuvoivat asukkaita jäämään vaarasta huolimatta. Kuvernööri jopa määräsi sotajoukkoja vartiomaan teitä, jotta ihmiset, jotka aikoivat paeta, käännytettäisiin takaisin. Lähialueen ihmiset kerättiin St Pierren kaupunkiin uskossa, että se olisi sillä hetkellä kaikkein turvallisin paikka, nostaen väkiluvun 28 000. Heistä lähes kaikki kuitenkin kuoli 8. päivä toukokuuta kun tulivuori purkautui räjähtävällä voimalla. Tulikuuma musta kaasupilvi nousi ilmaan, työntäen tuhkaa ja kiviä alas rinnettä. Minuutin päästä räjähdyksestä se oli jo saavuttanut St. Pierren kaupungin. Pilven työntövoima oli niin valtaisa, että se kuljetti 3 tonnin painoisen patsaan 16 metriä alustastaan, metrin paksuinen kivimuuri murskautui ja metalliset tukipalkit vääntyivät muodottomiksi. Kaasupilven kuumuus sytytti valtavia tulipaloja ja tuhosi satamassa olleet laivat, sekä tappoi niissä olleet matkustajat ja miehistön. St. Pierressä olleista 28 000 ihmisestä vain kaksi selvisi tästä kauhunäytelmästä. (How volcanoes work n.d.)

4.2 Madisonin maanvyöry vuonna 1959

17.8.1959 Hebdenjärven maanjäristys aiheutti yhden pahimmista maanvyöryistä Yhdysvaltojen historiassa. Järistys tapahtui Yellowstonen kansallispuiston länsipuolella, ja se aiheutti Madison-joen kanjonin eteläseinämän luhistumisen. Se sai liikkeelle noin 31 miljoonaa m³ kiviainesta ja suurin yksittäinen kivilohkare oli talon kokoinen. Vyörymä repi irti puut ja tuhosi kaiken kasvillisuuden tieltään. Vierinyt kiviaines tukki valtatie, jonka päälle kasautui 67 metrin paksuinen kerros kivenlohkareita. Vyöry patosi joen 1,6 kilometrin matkalta, johon kolmen viikon kuluttua oli muodostunut 9,6 kilometriä pitkä järvi, jonka syvin kohta oli 58 metriä. Vyöryn ajankohtana alueella oli yöpymässä ryhmä retkeilijöitä, joista 24 sai surmansa ja loput loukkaantuivat pahoin. (Uskomaton luonto, n.d., 20.)

4.3 Suuri Chilen maanjäristys

Earthquake Hazards Programin (n.d.) Internet-sivujen mukaan toukokuun 22. päivänä vuonna 1960 tapahtui maailman tähän mennessä voimakkain maanjäristys Etelä-Amerikassa, Chilessä. Sen voimakkuus oli 9,5 richteriä ja maanjäristyksen keskus oli Chilen eteläkärjessä. Järistys synnytti lisäksi valtavan tsunamin, joka aiheutti tuhoa jopa 10 000 kilometrin säteellä lähtöpisteestään. Chilessä maanjäristys ja etenkin sitä seurannut tsunami tappoivat arviolta 1 430 ihmistä ja 3 000 loukkaantui. Sen lisäksi tsunami ai-

heutti yli 200 kuolemantapausta Havaijilla, Japanissa ja Filippiineillä, sekä tuotti miljoonien dollarien edestä tuhoja laajoilla alueilla.

Maanjäristyksen synnyttämä tsunami runnoi Chilen rannikkoa valtavalla voimalla, nostaen veden pahimmillaan yli 11 metriä korkeaksi valliksi, työntäen rojua ja rakennusten kappaleita useita kilometrejä sisämaahan. Tsunamin saavuttaessa Japanin vuorokauden maanjäristyksen jälkeen, aallonkorkeus oli yhä peräti 5,5 metriä.

Maanjäristyksen uhriluku on odotettua pienempi, sillä järistys tapahtui illalla. Jos se olisi sattunut iltapäivällä, olisi tilanne ollut luultavasti paljon pahempi. Tämän lisäksi maanjäristystä edelsi useampi pienempi järistys, jotka saivat monet asukkaista varautumaan mahdolliseen suurempaan järistykseen. (Earthquake Hazards Program n.d.)

4.4 Vuoden 2004 tsunami

Onnettomuustutkintakeskuksen (n.d.) mukaan Indonesiassa, Sumatran saaren luoteispuolella merenpohjassa tapahtui erittäin voimakas maanjäristys 26. päivä joulukuuta vuonna 2004. Se repi maankuoren auki 1 200 kilometrin pituiselta matkalta ja synnytti valtaisan tsunamin eli hyökyaallon, johon kuului usean valtavan aallon sarja.

Maanjäristys tapahtui paikallista aikaa klo 8 aamulla ja jopa 25 metriä korkeat aallot iskivät Indonesian rantaan jo 25 minuutin kuluttua järistyksestä. Ensimmäinen tsunamiaalto Thaimaan länsirannikolle, jossa suomalaisia eniten kuoli, iski noin klo 10. Kaukaisimmillaan tsunamin tuhoisat vaikutukset ylsivät yli 4 000 kilometrin päähän Afrikan itärannikolle ja Chilessäkin mitattiin jopa 2 metriä korkea tsunami.

Tsunami aiheutti laajaa tuhoa koko Intian valtameren alueella, mutta erityisen paha tuhoa se teki Sumatralla, Thaimaassa, Intiassa ja Sri Lankassa. Katastrofissa kuoli yhteensä yli 200 000 ja noin 100 000 ihmistä katosi. Kuolleista 179 ja loukkaantuneista 250 oli suomalaisia. (Onnettomuustutkintakeskus n.d., III, 10–13.)

4.5 Hurrikaani Katrina

National Hurricane Centerin (2006) mukaan trooppinen myrsky Katrina muodostui Kaakkois-Bahamalla 24. elokuuta vuonna 2005. Se iski maihin seuraavana päivänä Kaakkois-Floridassa kategorian 1 hurrikaanina. Ylittäessään Meksikonlahtea Katrina voimistui kategorian 5 hurrikaaniksi, jolloin tuulivoimakkuus oli peräti 78 metriä sekunnissa. 29. päivä aamulla, heikentyneenä 3 luokan hurrikaaniksi, Katrina iski Louisianan osavaltion rannikkoalueille. Tuulivoimakkuus oli kuitenkin edelleen 56 metriä sekunnissa.

New Orleansin kaupungissa, Louisianassa, evakuointimääräys annettiin heti, kun hurrikaanin tulosta tiedettiin. Tämä oli ensimmäinen kerta Yh-

dysvaltojen historiassa, kun koko kaupunki evakuoidaan. Syy tähän oli se, että suurin osa kaupungista sijaitsee merenpinnan alapuolella, joten voimakkaan myrskyn sattuessa sitä suojaavat 4 metriä korkeat padot eivät olisi riittäviä ja vesi aiheuttaisi pahoja tulvia. Ennakoarviot olivatkin oikeassa, sillä hurrikaanin jälkeen 80 prosenttia New Orleansista oli veden alla.

Tuhojen arvioidaan olevan lähellä 200 miljardia dollaria, joka tekee Katri-nasta historian mittavimmat aineelliset vahingot aiheuttanut hurrikaani. Evakuoinneista huolimatta Katrina jätti jälkeensä 1577 kuollutta Louisi-
an osavaltiossa, jonka lisäksi hurrikaanissa kadonneita ihmisiä on yhä useita satoja. Yhdysvallat lähetti alueelle tuhansia sotilaita turvaamaan jär-jestystä sekä runsaasti pelastusväkeä auttamaan selvinneitä.

Katrina kuuluu viiden pahimman hurrikaanin joukkoon, jotka ovat iske-neen Yhdysvaltoihin. Sen sanotaan jopa olevan yksi tuhoisimmista luon-nonkatastrofeista Yhdysvaltain historiassa. (National Hurricane Center 2006, 1-4, 10–13.)

4.6 Vuoden 2007 Kreikan metsäpalot

Vuosi 2007 oli Kreikalle pahinta metsäpaloaikaa kautta historian. Ennä-tyksellisen kuuma ja kuiva sää yhdistettynä koviin tuuliin, synnytti tuhoi-sia metsä- ja ruohikkopaloja, jotka tuhosivat vuoden 2007 aikana yhteensä lähes 269 000 hehtaaria maata ja metsää. Kreikka joutui pyytämään palo-
jen aikana yhteensä neljä kertaa kansainvälistä apua, ja esimerkiksi en-simmäisen avunpyynnön hetkellä Kreikassa oli käynnissä 120 erillistä pa-
lopesäkettä. Viimeisen avunpyynnön aikaan tilanne oli vakavimmillaan ja palopesäkkeitä oli ennätyselliset 124. Yhteensä yli 60 ihmistä menetti henkensä paloissa ja aineelliset vahingot oli valtaisan. (EUROPA 2008.)

4.7 Sikainfluenssa

Sikainfluenssa A(H1N1) on monille lievä, mutta osalle hyvin vakava in-fluenssatauti. Siihen voi sairastua vakavasti, vaikka olisi nuori ja terve. Sen jälkitaudit, kuten keuhkokuume, voivat olla hengenvaarallisia ihmisil-le, joilla esimerkiksi on perusterveyttä heikentävä sairaus. Suomessa on marraskuun 2009 puoleen väliin mennessä varmistunut yli 2250 sikain-fluenssatapausta, joista tähän mennessä kuusi on johtanut kuolemaan. Si-kainfluenssarokotukset aloitettiin lokakuussa ja niiden antama suoja in-fluenssaa vastaan on nykytietojen mukaan noin 95 prosenttia, mutta suojan saavuttaminen kestää arviolta jopa kaksi viikkoa rokotuksen saamisesta. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2009.)

4.8 Vuoden 2009 Italian maanjäristys

Italiassa, L'Aquilassa 6. huhtikuuta 2009 kello 3.35 paikallista aikaa ta-
pahtui maanjäristys. Maanjäristys oli Italian pahin vuoden 1980 jälkeen, jolloin lähes 3000 ihmistä menehtyi Etelä-Italiaa ravistelleessa maanjäris-

tyksessä. Järistys oli voimakkuudeltaan 6,3 richteriä ja maanjäristyksen keskipiste oli vuoristossa Abruzzon alueella noin 85 kilometriä Roomasta koilliseen. Koska järistys tapahtui kymmenen kilometrin syvyydessä, se tuntui laajalla alueella Roomasta Adrianmeren rannikolle asti, vahingoittaen 26 kaupunkia ja kylää vuoristoisella Abruzzon alueella. (Helsingin Sanomat 2009.)

Maanjäristyksen seurauksena 289 ihmistä sai surmansa, noin 1500 loukaantui ja 20 000 ihmistä jäi kodittomaksi. (Kaleva 2009.)

4.9 Keltaisenjoen tulvat

Kiinassa virtaavan 4830 kilometriä pitkän Keltaisenjoen tulvissa on menehtynyt enemmän ihmisiä kuin yhdenkään toisen joen tulvissa. Vuoden 1931 tulvissa hukkui noin neljä miljoonaa ihmistä ja yli miljoona menetti kotinsa. Kahdeksan vuotta sen jälkeen joki tulvi jälleen, tällä kertaa hukuttaen yli miljoona ihmistä. Tulvimisen syy on joen suuri silttipitoisuus, joka on 60 prosenttia Keltaisenjoen tilavuudesta. Keltainen siltti tukkii toisinaan jokiuoman ja pakottaa joen virtaamaan viljelysten ja kylien yli. (Uskomaton luonto n.d., 48.)

4.10 Eroosioaavikko Sierra Nevada

Eroosioaavikko Sierra Nevada sijaitsee Espanjan kaakkoisosassa. Se on eroosion 3000 vuoden aikana muokkaamaa aluetta, joka on täynnä erikoisia muodostumia: rosoisia, kartion muotoisia kiviä, erikoisia kivipaaseja sekä ihmispäätä muistuttavia kalliolohkareita. Aavikoitumisen käynnisti aikoinaan tapahtuneet epätavallisen kuivat kesät ja tuuliset talvet, jotka kulluttivat maaperää ja estivät uuden kasvillisuuden kehittymisen. Eroosioaavikko on ihmiselle vaarallinen, sillä siellä elää paljon myrkyllisiä matelijoita. Tämän lisäksi aavikon yli 40 asteen kuumuus voi olla ihmiselle kohtalokasta ja kasvillisuuden puuttumisen johdosta siellä on sateiden aikana usein maanvyörymiä. Sierra Nevadassa on vuodessa alle 20 sadepäivää. (Uskomaton luonto n.d., 81.)

5. MATKAILU JA TURVALLISUUS

5.1 Yleinen matkailuturvallisuus

Matkustamiseen on kautta aikojen liittynyt riskejä ja vaaroja. Riippumatta siitä, onko matkustaminen vapaa-aikaan vai työhön liittyvää, tulisi turvallisuuskysymykset ottaa aina huomioon. Omaisuuteen ja terveyteen liittyviä vaaroja ihminen kohtaa kyllä arjenkin keskellä, mutta matkalla riski on suurempi. Rokotukset ja vakuutukset auttavat yleisimpien vaaratilanteiden lieventämisessä, mutta terveen järjen ja oikean asenteen avulla riskit saadaan melko pieniksi. Suomen itsensä ollessa hyvin turvallinen maa, etenkin luonnonkatastrofien suhteen, aiheuttaa usein sen, että suo-

malaiset eivät tiedä, mitä vaaroja ulkomailla odottaa. (Huhtala n.d., 13–15, 24.)

Matkailun vaaratekijät voidaan karkeasti jakaa luonnon ja ihmisen aiheuttamiksi, joskin tekijöiden jakaminen selvästi jompaan kumpaan on joissain tapauksissa vaikeaa. Kategoriaan luonto kuuluu selvästi ainakin maaperä ja ilmasto, kasvit ja eläimet sekä niistä aiheutuvat vaarat. Ihmisen aiheuttamaksi pystytään vahvasti laskemaan monimuotoiset kulttuurit, tavat, politiikka ja niistä johtuvat hankaluudet sekä liikennöinti ja niiden saasteet, hygieniatekijät ja tartuntataudit sekä rakentamisesta aiheutuvat ympäristön muutokset, jotka asettavat matkailijan terveyden vaaraan. (Huhtala & Karpela 1999, 19.)

Ulkoasiainministeriöllä on matkaa suunnittelevalle pitkä lista turvallisuutta parantavia tehtäviä jo ennen kuin matka on edes lähellä alkamista. Ulkomaille matkalle lähtevän ensimmäisenä tehtävänä tulisi olla tutustuminen kohdemaan matkustustiedotteeseen. Asianmukaiset matkustusasiakirjat tulisi hoitaa ajoissa kuntoon ja huolehtia niiden voimassaolosta. Lisäksi kaikista tärkeistä asiakirjoista, passeista ja korteista tulisi ottaa valokopiot, joita tulisi matkalla säilyttää eri paikassa kuin alkuperäisiä ja jättää yhdet kopiot kotiin. Kaikki vakuutukset tulisi myös muistaa hoitaa kuntoon ennen matkaa ja varmistaa niiden kattavuus. Euroopassa matkustavien olisi hyvä hankkia Kelasta eurooppalainen sairaanhoitokortti. Tarvittavat rokotukset tulisi tarkistaa ja hankkia hyvissä ajoin ennen matkaa. Kotimaassa olisi lisäksi hyvä olla kielitaitoinen yhteyshenkilö, joka on perillä matkasuunnitelmista ja yhteystiedoista. Lisäksi matkustusilmoitus Suomen edustustolle matkakohdemaassa tai ulkoministeriölle on tarpeellinen erityisesti riskialttiille alueille matkustettaessa, jotta matkailijaan saadaan yhteys mahdollisessa kriisitilanteessa. (Konsuliasioiden yksikkö 2009.)

Paikan päällä matkakohteessa tulisi Ulkoasiainministeriön mukaan noudattaa paikallisia tapoja ja lakeja sekä kunnioittaa paikallista uskontoa. Liikkumista pimeillä kujilla ja puistoissa tulisi välttää etenkin yksin ollessa. Runsaita väkijoukkoja ja paikallisia kokoontumispaikkoja tulisi myös välttää. Jottei vaaran tapahtuessa matkailija joutuisi täysin rahattomaksi, tulisi vähintään yksi maksuväline pitää erillään muista. Majoituspaikan tiedot sekä matkanjärjestäjän yhteystiedot tulisi myös aina pitää mukana. Majoituspaikan varauuskäynnit olisi hyvä ottaa selville ja tarkistaa sekä muistaa, että hätätilanteessa hissiä ei tulisi käyttää. Erityistä varovaisuutta tulisi noudattaa alkoholin, liikenteen, huumaavien aineiden, seksuaalisen kanssakäymisen, ihmiskaupan sekä tartuntatautien suhteen. Kannattaa huomioda, että vakuutus harvoin korvaa huumaavien tai päihdyttävien aineiden alaisuudessa tapahtuneet vahingot. (Konsuliasioiden yksikkö 2009.)

Tapaturmaan joutumisen mahdollisuutta ei mielellään pohdita kun matkalle ollaan lähdössä. Kuitenkin se, että tapaturma sattuu jollekin, on hyvin todennäköistä, vaikka todennäköisyys sille, että se tapahtuisi juuri itselle, onkin pienempi. Mahdollisen tapaturman varalta tulisi aina pitää

mukana omat vakuutustiedot sekä henkilöllisyystodistus. Omaan matkanjärjestäjään, oppaaseen, vakuutusyhtiöön tai työnantajaan tulisi ottaa tai pyytää ottamaan yhteyttä tapaturman tapahduttua. Hoitavan lääkärin nimi ja kielitaito tulisi selvittää sekä oman olinpaikan osoite ja puhelinnumero myöhempää yhteydenottoa varten. (Huhtala n.d., 260–261.)

Ulkoministeriö huolehtii kansalaisten matkustusturvallisuudesta muun muassa kehittämällä palveluita, joista on ulkomaan matkaajalle apua. Tunnetuimmat, ja suosioltaan yhä kasvavat, ovat matkustustiedote ja -ilmoitus. Matkustustiedote antaa ajantasaista tietoa kohdemaan turvallisuudesta ja sitä on helppo seurata Internetin välityksellä. Matkustusilmoitus tehdään ennen matkaa ulkoministeriön sivuilla, sähköpostilla tai matkapuhelimella. Siinä kerrotaan matkan määränpää ja kesto sekä omat yhteystiedot. Tämän ilmoituksen avulla ulkoministeriö tietää, onko kriisi-alueella suomalaisia ja miten heihin saa yhteyttä. (Ulkoasiainministeriö 2009.)

Yleiset valmismatkaehdot tuovat yhteiset pelisäännöt valmismatkoja myyville sekä niitä ostaville. Muutokset sopimusehtoihin valmistuivat kesäkuussa 2009 Suomen matkatoimistoalan liitto ry:n ja kuluttajasiamiiehen neuvottelujen tuloksena. Ne vastaavat nyt päivitettyä valmismatkalakia, joka tuli voimaan heinäkuun 2009 alussa. Yleiset valmismatkaehdot ovat valmismatkalakia yksityiskohtaisemmat ja joissain tapauksissa tarjoavat valmismatkalakia jopa paremman suojan kuluttajalle. Valmismatkalle lähtemistä suunnittelevan kannattaisi siis ottaa selvää, käyttääkö kyseinen matkanjärjestäjä yleisiä ehtoja. Myös peruutukseen liittyvät ehdot sekä mahdolliset erityisehdot olisi syytä selvittää ennen valmismatkan ostoa. (Kuluttajavirasto 2009.)

Ilmailulaitos Finavia pitää turvallisuusseikkoja ja turvallisuusohjeiden noudattamista erittäin tärkeänä lentoturvallisuuden kannalta. Finavialla koetaan, että on tärkeää muistaa, ettei ota lennolle mukaan esineitä, jotka voisivat olla vahingollisia kanssamatkustajille tai henkilökunnalle. Niin sanottujen vaarallisten aineiden tuominen matkustamoon on myös ehdottoman kiellettyä. Turvallisuuden kannalta olisi tärkeää lisäksi muistaa, että itse pakkaa laukkunsa, jottei kukaan pääse sinne laittamaan vaarallisia esineitä tai aineita. On myös tärkeää, ettei ota vieraiden ihmisten tavaroita kuljetettavakseen, sillä niiden sisällöistä ei voi olla varma. Matkatavaroista tulisi huolehtia niin, etteivät ne missään vaiheessa jäisi ilman valvontaa. (Ilmailulaitos Finavia 2006.)

5.2 Luonnonkatastrofien vaikutus matkustusturvallisuuteen

Luonnonkatastrofit ovat äkillisiä luonnon aiheuttamia usein hyvin tuhoisia tapahtumia. Niitä on vaikea ennustaa, mutta myös yhtä vaikea, ellei mahdotonta, estää tapahtumasta. Niihin varautuu parhaiten ottamalla selville, missä päin maapalloa mitään luonnonkatastrofia yleisimmin esiintyy. Kun luonnonkatastrofin estäminen tapahtumasta on lähes mahdotonta, omaa turvallisuuttaan saa parannettua parhaiten, joko matkustamalla alueille, joissa luonnonkatastrofeja vähiten esiintyy tai varautumalla hy-

vin niihin luonnonkatastrofeihin, joita voi olettaa esiintyvän lähialueella. (Opetushallitus/Etälukio 2009.)

Punaisen Ristin katastrofiraportin mukaan luonnonkatastrofeihin varautuminen tulee pitkällä aikavälillä halvemmaksi ja hyödyllisemmäksi kuin tuhojen korjaaminen jälkikäteen. Nykyisen talouskriisin aikana kannattaisi huomioda, että toimiva ennaltavaraautuminen vie rahaa neljänneksen siitä, mitä tuhojen jälkipaikkailu vie. Ilmastonmuutos saa aikaan pahempia luonnonkatastrofeja ja tiheämpään tahtiin kuin aiemmin. Erityisesti köyhissä maissa ei ole pystytty luomaan toimivaa ennakkovaroitusjärjestelmien verkkoa, jotta sana kulkisi viimeiseen kylään asti. Vuonna 2008 luonnonkatastrofeissa kuolleiden määrä oli koko vuosikymmenen toiseksi suurin. Vain vuoden 2004 kuolleisuus oli suurempi, johtuen Tapaninpäivän tsunamista, jossa kymmeniä tuhansia ihmisiä sai surmansa. (Punainen Risti 2009.)

Vuonna 2001 perustetun International Strategy for Disaster Reduction -ohjelman eli ISDR:n tehtävänä on koordinoita YK-järjestöjen ohjelmia, joiden tarkoituksena on ehkäistä luonnonkatastrofeja sekä minimoida niistä aiheutuvia riskejä. ISDR:n tavoitteena on perustaa Kaakkois-Aasian tsunamionnettomuudessa kärsineisiin 12 maahan alueellisia tiimejä. Ohjelma pyrkii varmistamaan, että riittävän kattavia varhaisvaroitussjärjestelmiä perustetaan kattavaksi verkostoksi kyseisten 12 maan alueelle. Sen toimialueeseen kuuluu myös luonnonkatastrofien ehkäisykeinojen tietopankin ylläpito sekä yleisen tiedon lisääminen luonnonkatastrofeihin ja niiden riskeihin ja turvallisuuden lisäämiseen liittyen. (ISDR n.d.)

Matkatoimisto Kaleva Travel on koonnut asiakkailleen toimintaohjeet erilaisten luonnonmullistusten varalle. Suurimmalla osalla luonnonkatastrofeista on tietty alue maapallolla, jossa niitä tyypillisimmin esiintyy. Matkalle lähdettäessä on siis syytä selvittää, onko matkakohteessa tällaisia riskialueita ja onko matkan ajankohta suurimman riskin kanssa samanaikainen. Maanjäristyksen sattuessa Kaleva Travel neuvoo pysymään aukealla alueella ja mahdollisimman vakaalla maaperällä. Sisällä ollessa tulisi siirtyä lähelle sisäseinää, tukevan pöydän alle. Kun merkkejä mahdollisesta tsunamista näkyy, esimerkiksi meri lähtee nopeasti pakenemaan tai tulvimaan, tulee välittömästi suunnata mahdollisimman korkealle, sillä tsunamin iskiessä pakenemiselle ei jää aikaa. Trooppisten myrskyjen ennustaminen on nykyään melko toimivaa, joten riskialueille matkustettaessa tulisi aina muistaa seurata myrskyvaroituksia ja noudattaa paikallisten viranomaisten ohjeita. Tulvavaaran ollessa suuri, tulisi seurata säätiidotusta tarkasti sekä totella viranomaisten evakuointimääräyksiä. Jouduttaessa välittömään tulvavaaraan, tulisi suunnata mahdollisimman korkealle. Lumivyöryvaaran merkkejä tulisi seurata, jos matkaa lumisille ja vuoristoisille alueille. Vaaranmerkkejä ovat muun muassa jäljet aiemmista vyöryistä, ontto kaiku ja halkeillut lumi sekä lumilipat. (Kaleva Travel n.d.)

5.3 Turvatoimet matkailualalla vuoden 2004 tsunamin jälkeen

Tapaninpäivänä 2004 poikkeuksellisen voimakas maanjäristys aiheutti laajan maankuoren repeämän Intian valtamerellä. Kyseinen luonnonkatastrofi ei ollut vältettävissä, eikä nykyisiä varoitus- ja hälytysjärjestelmiä tuolloin vielä ollut, joten mikään silloin käytössä oleva tekniikka ei olisi pelastanut ihmisiä. Valtaväestö ei siihen aikaan tiennyt tsunamista mitään, joten siihen varautuminen oli mahdotonta. Nopea ja laaja-alainen toiminta oli tuolloin ainoa apu, sekä se arvokas oppi, jonka avulla mahdollisista tulevista luonnonkatastrofeista selvittää vähemmällä ihmishenkien menetyksellä. (Onnettomuustutkintakeskus n.d., III-IV.)

Tsunamivaroitusjärjestelmä muodostuu verkostosta havaintoasemia, jotka seuraavat vedenkorkeuden muutoksia ja seismistä aktiivisuutta. Kaikki maanjäristykset eivät aiheuta tsunamia, joten aaltojen havaitseminen on tärkein osa järjestelmää. Tsunamivaroitus annetaan, jos järjestelmä huomaa nopean aaltorintaman, joka etenee yksittäisestä keskukselta säteittäisesti pois päin. Tekniikkaa kehitetään kuitenkin koko ajan lisää ja tsunamiaalto pystytään toteamaan myös paineen avulla ja jopa meren pinnasta. (Onnettomuustutkintakeskus n.d., 9.)

Ensimmäinen tsunamivaroitusjärjestelmä perustettiin Tyynelle valtamerelle, jossa suurin osa tsunameista tapahtuu. Vuoden 2004 tsunamin seurauksena myös Intian valtameren alueelle päätettiin perustaa oma tsunamivaroitusjärjestelmä. Samaan aikaan myös Karibianmeren sekä Välimeren ja Koillis-Atlantin alueille alettiin suunnitella omia tsunamivaroitusjärjestelmiä. (IOC Tsunami Information n.d.)

Vuoden 2004 tsunamin runtelemassa Thaimaassa muutoksia turvatoimissa, etenkin matkailun kannalta, alettiin pohtia heti kiireisimpien pelastustoimien jälkeen. Tärkeää oli saada mahdollisimman nopeasti suurin osa alueesta takaisin matkailukäyttöön. Verohelpotusten ja edullisten lainojen avulla houkuteltiin paikallisväestöä aloittamaan tsunamissa kärsineet yritystoimintansa uudelleen. Jo tammikuussa 2005 tehtiin päätös tsunamivaroitusjärjestelmän rakentamisesta. Tsunami-tietoisuutta kampanjoitiin näkyvästi sekä paikallisille, matkailualan henkilöstölle, opiskelijoille ja matkailijoille suunniteltiin järjestettävän aiheesta opintokursseja. Thaimaan hallitus perusti myös Matkailun Restaurointi Komitean toteuttamaan viittä tärkeintä matkailun entisöintiä strategiaa, jotka ovat matkailun elvyttäminen ja kehitys, Thaimaan markkinointi matkailumaana, kulttuurin liittäminen matkailuun, turvatoimet ja matkailun kestävä kehitys. Turvatoimiin kuuluivat rantavahtipisteiden ja muiden turvatoimien lisääminen merellisen matkailun turvaksi, rantojen suunnittelu turvallisemmiksi uudelleenrakennustyön yhteydessä, rantavahtien määrän lisääminen ja turvapartioiden perustaminen matkailijoiden turvaksi ja avuksi. (Karantzavelou 2005.)

Huhtikuussa 2006 perustettiin matkailun hätävalmiusverkosto (TERN), johon kuuluvat maailman johtavat matkailuyhdistykset. Verkoston perustamisen inspiraationa toimi vuoden 2004 tsunami, jolloin alan herkkyyksiä kävi ilmi raakojen ja ennakoimattomien luonnonvoimien edessä. Verkos-

ton tehtävänä on ylläpitää tiedonkulkua ja ideoiden jakamista verkoston eri osioiden välillä, antaa julkisia tiedotteita mahdollisista hätätiloista ja pitää huolta tiedon laajasta leviämisestä. Lisäksi sen velvollisuutena on auttaa parantaa matkailijoiden hyvinvointia sekä vähentää ihmisen ja luonnon aiheuttamien katastrofien vaikutuksia matkailuun. (World Tourism Organization n.d.)

Valtioneuvoston (2005) mukaan EU-maiden kriisiyhteistyötä on huomattavasti tiivistetty vuoden 2004 tsunamin jälkeen. Suomalaisilla on mahdollista saada EU:n ulkopuolella minkä tahansa muun jäsenmaan edustustolta konsuliapua, jos Suomella ei edustustoa kyseisessä maassa ole. Tiedonvaihto kriisivalmiudesta ja suunnitelmista on EU-maiden välillä lisääntynyt ja yhteisiä evakuointisuunnitelmia on nykyään mahdollista laatia. Pohjoismaiden edustustojen yhteistyö on tsunamin jälkeen myös parantunut sekä yhteistyö ja yhteiset valmiusharjoitukset parantavat kriisivalmiutta.

Suomessa hallinnollisten elinten toiminnassa vuoden 2004 tsunamin yhteydessä ilmeni puutteita ja ongelmia, joiden korjaaminen aloitettiin kriisin operatiivisen vaiheen jälkeen. Ulkoasiainhallinnon toiminnasta laadittiin sisäinen selvitys, joka julkistettiin 28. tammikuuta 2005. Johtokeskuksen varustusta päätettiin parantaa teknisen varustuksen ja toiminnallisten edellytysten varmistamiseksi. Uudistuksia on kokenut myös puhelintekniikka, puhelinpalvelun vastaamis- ja jonotuskapasiteettia kriisitilanteiden varalta on lisätty sekä päivystäjiä on ohjeistettu ja koulutettu. Ministeriön verkkosivuille on lisätty osio, joka aktivoidaan katastrofin sattuessa ja jonne on esimerkiksi mahdollista tehdä katoamisilmoituksia. Suomen edustustoille on määrätty velvollisuus ympärivuorokautiseen päivystykseen, säännölliseen valmius- ja evakuointisuunnitelmien päivytykseen sekä oman alueen matkustusturvallisuustiedotteen laadintaan. Ministeriö on perustanut konsuliasioihin perehtyneitä valmiusryhmiä, jotka voidaan katastrofitilanteessa lähettää edustustojen avuksi. Ulkoministeriön uudistetun valmiusryhmän tehtävänä on varautuminen kriisitilanteisiin ja koko organisaation tehokas osallistuminen valtionhallinnon valmiusharjoitukseen (VALHA). (Valtioneuvosto 2005.)

Vuoden 2004 tsunamin seurauksena Suomen liikenne- ja viestintäministeriö asetti helmikuussa 2005 työryhmän tutkimaan suunnitelmaa luonnononnettomuuksien varoitusjärjestelmästä (LUOVA). Sen tehtävänä olisi varoittaa viranomaisia sekä paikallisesti että maailmanlaajuisesti yllättävistä luonnon aiheuttamista vaaroista ja katastrofeista, kuten maanjäristyksistä, tulvista ja myrskyistä. (Liikenne- ja viestintäministeriö 2005, 3) Asiantuntijoiden mukaan LUOVA-järjestelmä auttaisi vähentämään luonnononnettomuuksien jälkihoitokustannuksia merkittävästi. Vuoden 2004 tsunamin kaltaisissa katastrofeissa se auttaisi säästämään kymmeniä ihmishenkiä ja vähentämään jälkihoidon kustannuksia. LUOVAn saamista vahvasta kannatuksesta huolimatta, järjestelmän vaatima rahoitus puuttuu yhä ja tästä johtuen toteutus on ainakin toistaiseksi odotteluvaiheessa. (Ilmatieteen laitos 2007.)

Vuoden 2004 tsunamin seurauksena on huomattu, että uusilla viestimillä, kuten Internet ja tekstiviestit, on merkittävä asema tilanteissa, joissa tiedontarve on normaalia runsaampi. Informaation saanti ja töiden organisointi olisi ollut tsunamin jälkeen huomattavasti hitaampaa ja vaikeampaa ilman matkapuhelimia ja Internet-yhteyksiä. Esimerkiksi tekstiviestit pääsivät läpi myös silloin, kun puhelut eivät ja monet Thaimaan kahviloista toimivat tsunamin jälkeenkin ja mahdollistivat sähköpostin lähetyksen omaisille. Lisäksi suurimmat mediat saivat nopeasti aikaiseksi verkkosivustoilleen tapahtumaa käsittelevät erityisosiot, joista oli mahdollista saada jatkuvasti päivittyvää informaatiota. Tiheintä tiedonpäivitystä Internetissä tekivät kuitenkin yksityisten ja harrastajien nettipäiväkirjat ja viikon kuluttua tsunamista Googlen kolmanneksi suosituin tsunami-sivusto olikin nettipäiväkirja tsunamihelp.blogspot.com. (Onnettomuustutkintakeskus n.d., 111–112.)

6. SUOMALAISET MATKANJÄRJESTÄJÄT

6.1 Aurinkomatkat

Aurinkomatkat Oy - Suntours Ltd Ab perustettiin periaatteessa kaksi kertaa. Ensimmäisen kerran 25.1.1963, jolloin kauppa- ja teollisuusministeriö vahvisti sen yhtiöjärjestyksen. Ja toisen kerran yritys perustettiin nykyisellä nimellään syksyllä 1963. Aurinkomatkat Oy - Suntours Ltd Ab on Suomen suurin valmismatkojen järjestäjä ja se kuuluu Finnair-konserniin. (Selänniemi 2003, 14.)

Aurinkomatkojen Internet-sivuilla kerrotaan, että ulkomaille suuntautuville valmismatkoille osallistuvista suomalaisista lähes 40 prosenttia valitsee Aurinkomatkat matkanjärjestäjäksi. Aurinkomatkat työllistää 310 henkilöä, joista noin 180 työskentelee lomakohteissa.

Aurinkomatkojen lomavalikoima on Suomen monipuolisin ja siihen kuuluu ranta- ja kaupunkilomien lisäksi mm. risteilyjä ja kiertomatkoja sekä omatoimimatkoja. Aktiivisille lomailijoille Aurinkomatkat tarjoaa SunGolf-matkoja 11 maahan, SunSki-matkoja Alpeilla sekä SunSailpurjehduslomaa Välimerelle. Näiden lisäksi Aurinkomatkat järjestää myös erilaisia harrastuslomaa, kuten vaelluksia Itävaltaan.

Aurinkomatkoilla on omat myyntitoimistonsa Helsingissä, Lahdessa, Oulussa, Tampereella sekä Turussa. Näiden lisäksi noin 250 valtuutettua matkatoimistoa ympäri Suomea myy Aurinkomatkojen matkoja. (Aurinkomatkat n.d.)

6.2 Finnmatkat

Finnmatkojen (n.d.) Internet-sivujen mukaan vuonna 1964 Suomessa rekisteröitiin Vingresor, jonka nimi myöhemmin muutettiin Finnmatkoiksi. Ensimmäiset matkansa Vingresor toteutettiin jatkolennoin Ruotsi kautta vuonna 1964 Vingresorin matkakohteisiin ja vuonna 1966 lähtivät ensimmäiset suorat lennot Helsingistä Mallorcalle, Rhodokselle sekä Riminiin. Vuonna 1968 Vingresorista tuli nimeltään hieman suomalaisempi Oy Vingmatkat - Vingresor Ab.

Vuonna 1973 Finnair osti Oy Vingmatkat - Vingresor Ab:n, jolloin logo ja yhtiön oranssi väri muutettiin ajan hengen mukaisesti trendikkään vihreäksi. Seuraavana vuonna nimi vaihtui Oy Finnmatkat - Finntours Ab:ksi. Vuonna 1981 kuvioihin tuli mukaan Hassen Matkat, joka operoi Finnmatkojen ensimmäisen leirikoulun lennot suoraan Helsingistä Rhodokselle. Vuonna 1988 Karisma Invest, joka tuolloin omisti myös Rantasiphotelliketjun, osti Hassen Matkat. Fritidsresor Group osti vuonna 1997 suomalaisen Hassen Matkat, joka oli tähän aikaan Suomen viidenneksi suurin matkanjärjestäjä. Kolme vuotta tämän jälkeen Fritidsresor Group osti Finnmatkat, Suomen toiseksi suurimman valmismatkajärjestäjän. Samana vuonna saksalainen Preussag AG osti Fritidsresor Groupin englantilaisen omistajan Thomson Travel Groupin ja tämän kaupan myötä Finnmatkoista tuli osa Euroopan suurinta matkailukonsernia.

Hassen Matkat yhdistettiin vuonna 2002 Finnmatkoihin ja samana vuonna Fritidsresor Suomessa yhdistyi Finnmatkojen kanssa, tuolloin Finnmatkat sai uuden hymy-logon. Seuraavana vuonna Finnmatkojen Internet-myynti tuplaantui ja Internetistä tuli suurin yksittäinen myymälä. Finnmatkojen päätoimisto muuttaa yksiin tiloihin puhelinmyynnin kanssa Espooseen, Leppävaaraan. Vuonna 2004 muuten valoisa matkailuvuosi jää historiaan ennen kokemattoman suuren katastrofin, Tapaninpäivän tsunamin vuoksi. Toistasataa Finnmatkojen asiakasta menehtyi tai loukkaantui Thaimaassa. Seuraavana syksynä Finnmatkat lanseerasi omilla väreillä ja hymy-logolla maalatun TUIfly Nordicin Finnmatkat Lomalennot Suomessa. Vuonna 2006 Finnmatkat teki historiansa parhaan tuloksen ja Internetistä tuli suurin yksittäinen myyntipaikka. (Finnmatkat, n.d.)

6.3 Tjäreborg

Tjäreborgin (n.d.) Internet-sivuilla kerrotaan, että vuonna 1950 tanskalaisen Tjaereborg-nimisen pikkukylän pastori Eilif Krogager perusti Tjaereborg Rejser AS:n, yrityksen joka tarjosi seuramatkoja lähinnä Espanjaan, Italiaan, Pariisiin, Sveitsiin sekä Itävaltaan, näin kertoo Tjäreborgin Internet-sivusto. Suomeen Tjäreborg tuli vuonna 1967. Krogagerin jäädessä eläkkeelle vuonna 1989 Tjaereborg-konserni myytiin Spies-konsernille. Vuonna 1996 englantilainen pörssiyritys Airtours osti Spies-konsernin ja näin Tjäreborgista tuli osa Scandinavian Leisure Group -nimistä matkanjärjestäjäkonsernia. Vuonna 2001 Airtours ja Scandinavian Leisure Group saivat uuden nimen, MyTravel. Spies-matkat yhdistettiin Tjäreborgiin vuonna 2002. MyTravelin ja Thomas Cookin fuusion myötä Tjäreborgin

omistajakonsernin nimi on ollut vuodesta 2007 lähtien Thomas Cook Group plc., joka on maailman kolmanneksi suurin matkailualan konserni. Tjäreborg on Suomen kolmanneksi suurin matkanjärjestäjä.

Thomas Cook Group plc. omistaa muun muassa matkatoimistoja, lentoyhtiöitä sekä hotelleja. Thomas Cook Group -ryhmä työllistää 32 000 ihmistä ympäri maailmaa. Tjäreborg järjestää matkoja Eurooppaan, Aasiaan, Afrikkaan ja Amerikkaan ja matkoja voi varata Internetistä, puhelinmyyntistä tai heidän omasta myyntitoimistostaan, joka sijaitsee Helsingissä. Tjäreborg työllistää Suomessa 57 henkilöä. (Tjäreborg, n.d.)

7. LUONNONKATASTROFIEN VAIKUTUKSET SUOMALAISTEN MATKAILUUN

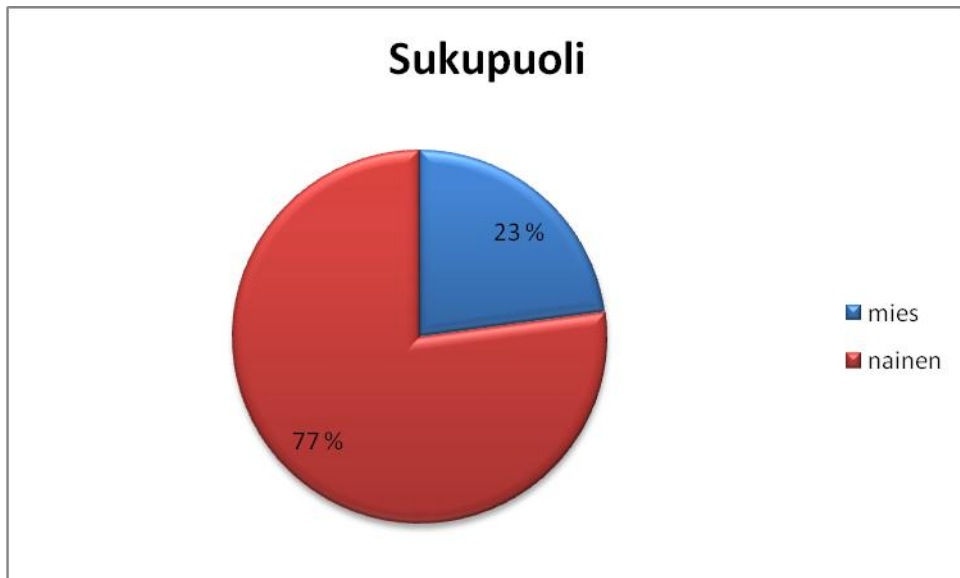
Luonnonkatastrofien määrä sekä voimakkuus ovat kasvaneet vuosi vuodelta ja ne ovat myös saaneet enemmän julkisuutta ympäri maailmaa. Tutkimuksella selvitettiin kuinka luonnonkatastrofit vaikuttavat suomalaisten matkailutottumuksiin. Tutkimus jaettiin kolmeen osaan: sähköpostikysely suomalaisille, haastattelut suomalaisille matkanjärjestäjille ja luonnonkatastrofin kokeneille suomalaisille. Tutkimus koski suomalaisten vapaa-ajanmatkailua.

7.1 Sähköpostikyselytutkimus suomalaisille

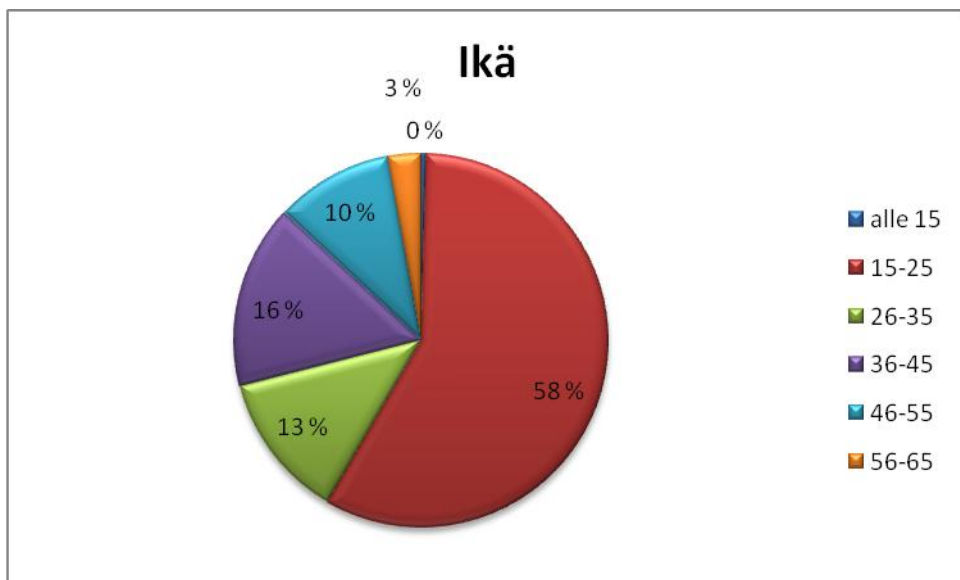
Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisena sähköpostikyselynä heinäkuun puolesta puoleen marraskuun puoleenväliin 2009. Kyselyn toteutustavaksi valittiin sähköpostikysely, koska sen avulla tavoittaa parhaiten paljon ihmisiä laajalla alueella. Toteutustapana sähköpostikysely on nopea ja helppokäyttöinen sekä vastaaja saa vastata anonymisti. Kysely tehtiin Webropol-tutkimusjärjestelmän avulla. Sähköposti sisälsi saatteen sekä linkin itse kyselylomakkeeseen. Kysely laitettiin HAMK Forssan opiskelijoille ja henkilökunnalle sekä tutkimuksen tekijöiden omille kontakteille. Kyselyyn vastasi eri-ikäisiä ihmisiä eri ammattialoilta, ympäri Suomen. Vastauksia saatiin 247, joista kaksi jouduttiin hylkäämään puutteellisten vastausten vuoksi. Kyselylomake sisälsi valinta-, monivalinta- sekä avoimia kysymyksiä. Osassa kysymyksiä oli otettu huomioon se mahdollisuus, että vastaajalla ei ollut mielipidettä asiasta, jolloin oli mahdollista vastata ”ei osaa sanoa”.

7.1.1 Taustatiedot

Taustatieto-osiossa kysyttiin vastaajan sukupuolta, ikää, ammattia, asuinpaikkaa sekä perhesuhteita. Vastaajista 77 prosenttia eli selvästi enemmistö oli naisia ja vain 23 prosenttia vastaajista oli miehiä (kuva 1). Kyselyyn vastanneista yli puolet (58 %) oli iältään 15–25-vuotiaita. 26–55-vuotiaita jakautui melko tasaisesti jokaiseen ikäluokkaan, muodostaen yhteensä 39 prosenttia koko vastaajien määrästä. Yli 56-vuotiaita oli 3 prosenttia ja alle 15-vuotiaita oli alle puoli prosenttia eli vain yksi vastaaja (Kuva 2).

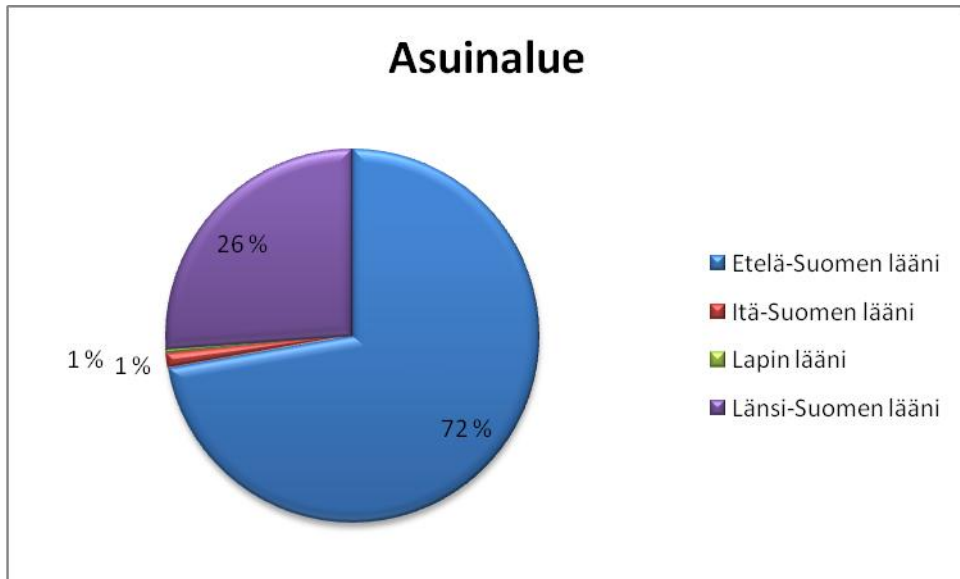

KUVA 1 Sukupuoli

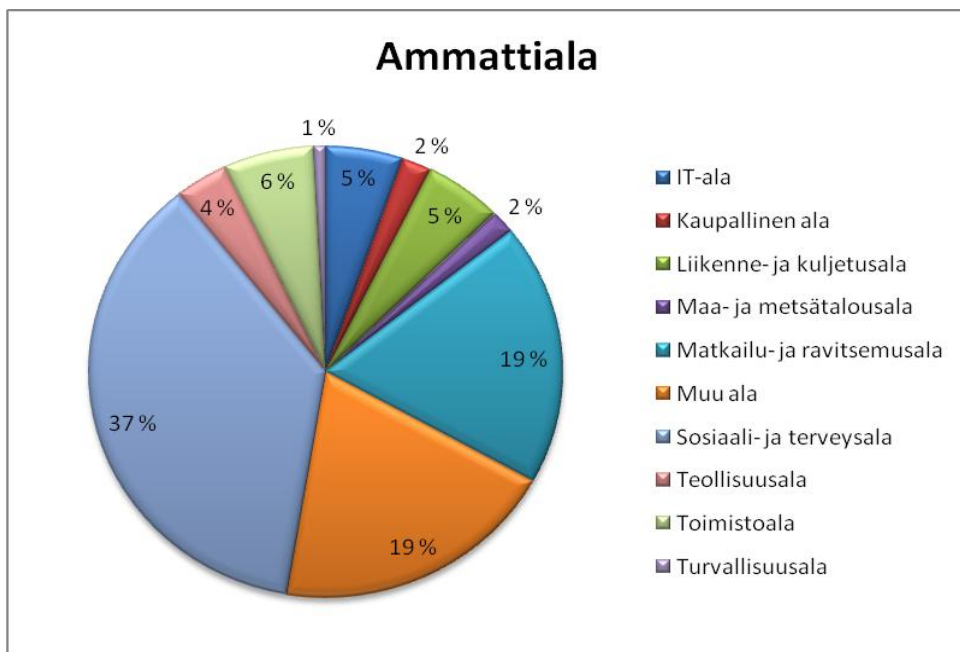

KUVA 2 Ikä

Seuraavassa kysymyksessä tiedusteltiin vastaajien asuinalueita. Vastaajista 72 prosenttia eli lähes kolme neljästä asuu Etelä-Suomen läänissä ja noin neljännes (26 %) vastaajista vastasi asuinalueekseen Länsi-Suomen läänin. Lapinlänissä sekä Itä-Suomen läänissä asuu yhteensä kaksi prosenttia vastaajista. Ahvenanmaalta ja Oulun läänistä ei ollut yhtään vastaajaa (Kuva 3). Ammattialaa tiedusteltaessa vastaajista enemmistö (37 %) oli sosiaali- ja terveysalan edustajia. Toiseksi eniten vastaajista oli matkailu- ja ravitsemusalalla (19 %) ja muulla alalla (19 %). Loput alat jakautuivat melko tasaisesti kuuteen prosenttiin tai sen alle. Kokonaisuudessaan kyselyyn tuli runsaasti monen eri alan vastaajia (Kuva 4).

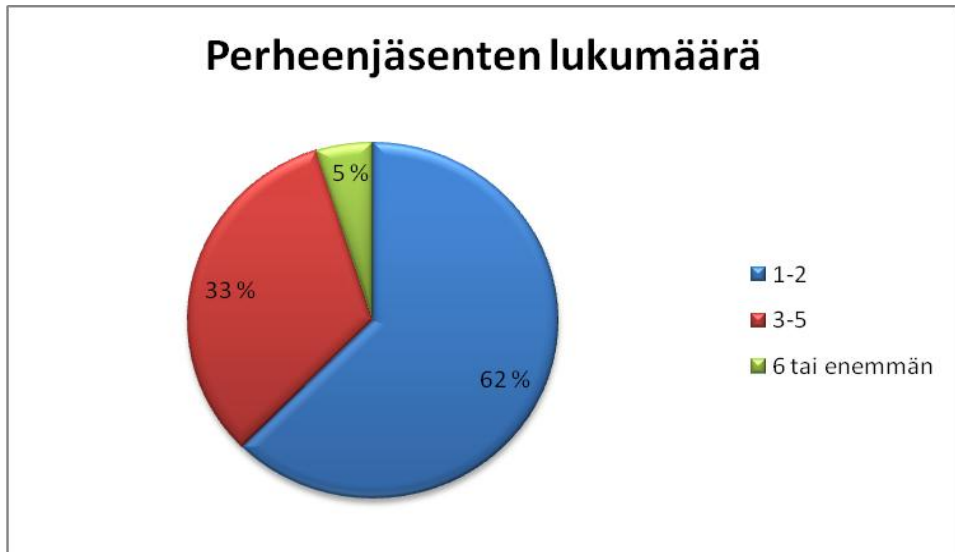

KUVA 3 Asuinalue

KUVA 4 Ammattiala

Perheenjäsenten lukumäärää kysyttäessä suurin osa vastaajista (62 %) ilmoitti perheensä suuruudeksi 1–2 henkilöä. 33 prosenttia vastaajista kertoi perheeseensä kuuluvan 3–5 henkilöä ja viidellä prosentilla vastaajista oli perheenjäseniä 6 tai enemmän. Enemmistö vastaajista kuului siis yhden tai kahden hengen talouksiin. (Kuva 5). Alle 15-vuotiaita lapsia oli 20 prosentilla eli joka viidennellä vastaajista. Lopulla 80 prosentilla vastaajista ei ole lapsia ollenkaan tai ne ovat yli 15-vuotiaita (Kuva 6).

KUVA 5 Perheenjäsenten lukumäärä

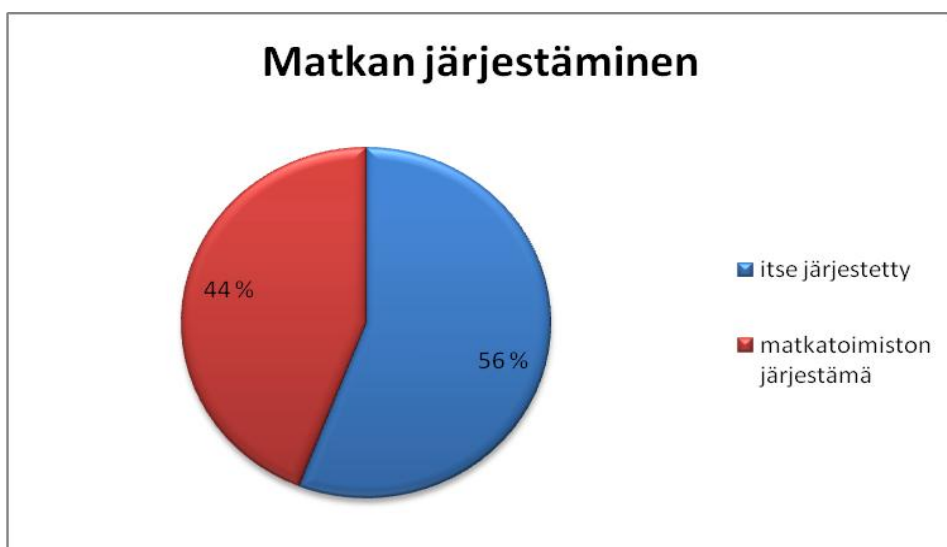
KUVA 6 Alle 15-vuotiaita lapsia

Seuraavassa kysymyksessä kysyttiin, kuinka monta ulkomaanmatkaa vastaajat ovat tehneet viimeisen viiden vuoden aikana. Vastaajista 38 prosenttia oli tehnyt 1–2 matkaa ja 33 prosenttia 3–5 matkaa viimeisen viiden vuoden aikana. 11 prosenttia vastaajista ei ole tehnyt yhtään ulkomaanmatkaa viimeisen viiden vuoden aikana. Vastaajista 15 prosenttia matkusti 6–10 ulkomaille ja kolme prosenttia useammin eli 12–30 kertaa (Kuva 7). Vastaajien viimeaikaiset kokemukset ulkomailta matkailusta ovat kohtuullisen hyvät, sillä 89 prosenttia vastaajista on matkaillut ulkomailta vähintään kerran viimeisen viiden vuoden aikana.

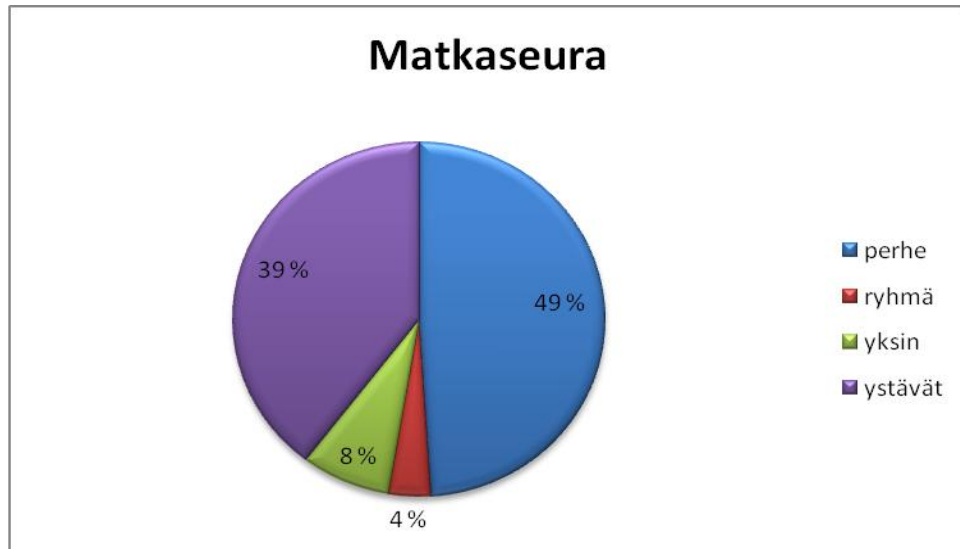
KUVA 7 Matkojen lukumäärä viimeisen viiden vuoden aikana

Kyselyssä selvitettiin myös, kuinka ihmiset järjestävät matkansa. Vastaa- jista hieman yli puolet (56 %) ilmoitti järjestävänsä matkansa itse, kun taas loput (44 %) menee matkatoimiston järjestämille matkoille (Kuva 8, s. 36). Monet vastaajista ilmoittivat haluavansa järjestää matkansa itse, syitä tähän voisi olla omatoimisuuden halu tai oman matkabudjetin luominen. Matkatoimistojen käyttäjät saattavat kokea sitä kautta järjestetyt matkat turvallisemmaksi ja helpommaksi, kun ei itse tarvitse kaikesta huolehtia. Useimmiten matkatoimiston järjestämille matkoille lähtevät lapsiperheet sekä ikäihmiset, kun taas nuoret aikuiset haluavat järjestää matkansa itse.

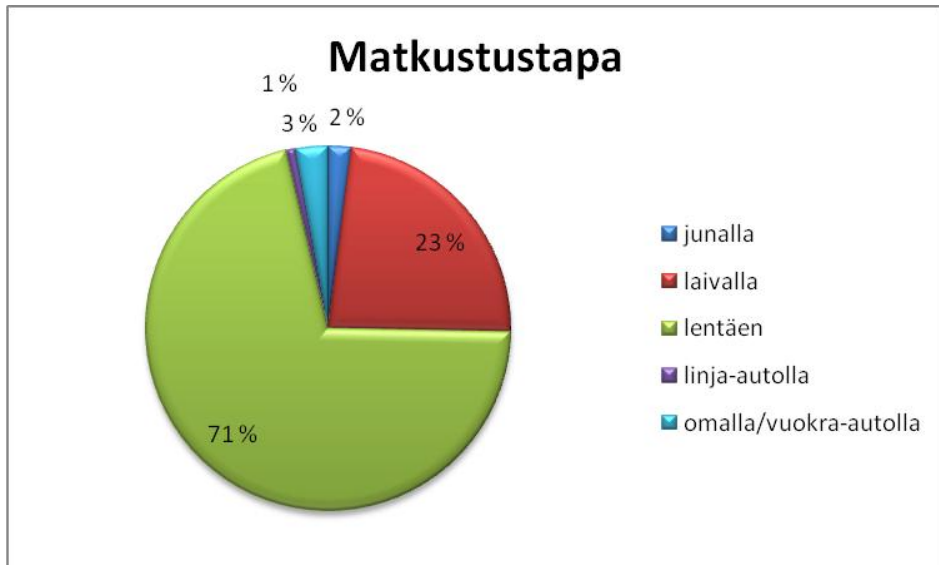
KUVA 8 Matkan järjestäminen

Matkaseuraksi noin puolet (49 %) kaikista vastaajista ilmoitti perheen, kun taas 39 prosenttia ilmoitti matkustavansa ystäviensä seurassa. Loput (12 %) vastaajista matkustaa joko yksin tai ryhmässä (Kuva 9). Suurin osa vastaajista haluaa jakaa matkansa ja kokemuksensa joko ystävien tai perheen kanssa, ehkä koska he saattavat tuntea olonsa turvallisemmaksi tutussa seurassa. Vähemmistö vastaajista haluaa matkustaa yksin tai ennalta tuntemattomassa ryhmässä, ehkä koska kohteessa on valmiina tuttuja tai haluaa tutustua uusiin ihmisiin.

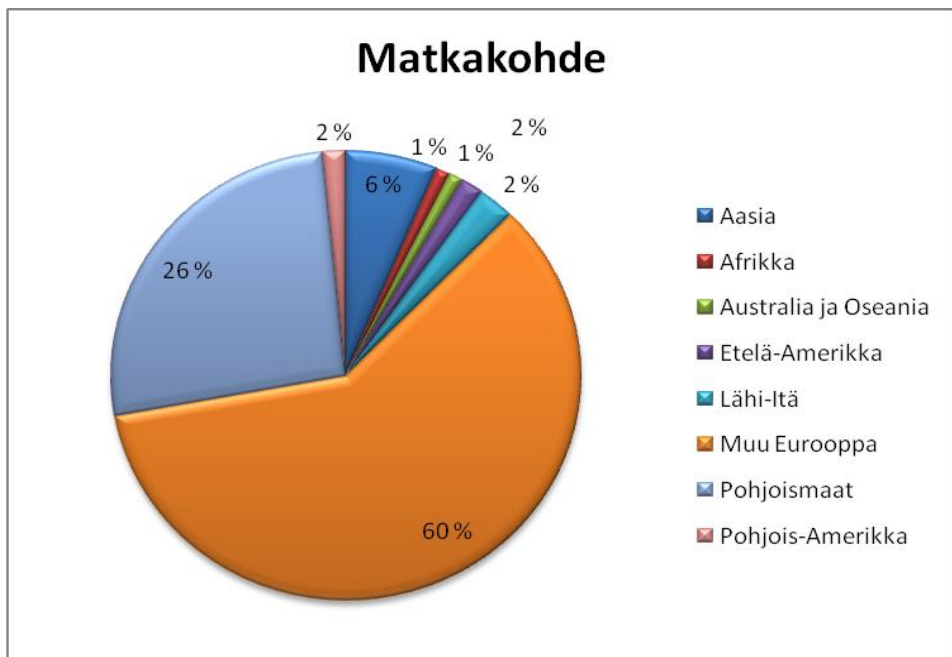
KUVA 9 Matkaseura

Seuraavassa kysymyksessä haluttiin tietää, miten suomalaiset yleensä matkustavat ulkomaille. Lähes kolme neljästä (71 %) vastaajasta matkustaa yleensä lentäen. Vajaa neljännes (23 %) suosii matkustamisessaan laivaa ja loput (6 %) vastaajista matkustaa joko junalla, linja-autolla, omalla tai vuokra-autolla (Kuva 10). Lentäen matkustavat vastaajat saattavat matkustaa kauas tai kokevat lentämisen helpoimmaksi ja nopeimmaksi matkustustavaksi. Vastaajat, jotka yleensä matkustavat laivalla ulkomaille, saattavat haluta pelkän risteilyn tai päivämatkan lähimaihinkin tai vaihtoehtoisesti käyttää laivaa vesistöjen ylitykseen ja jatkaa autolla.

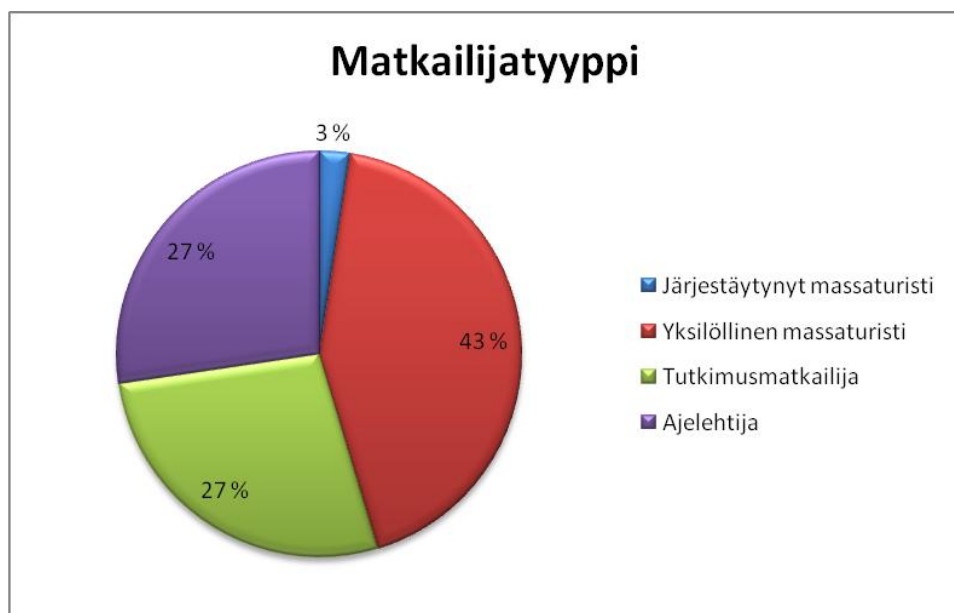
KUVA 10 *Matkustustapa*

Yli puolet vastaajista (60 %) ilmoitti matkustavansa pääosin Euroopassa (poislukien Pohjoismaat) ja noin neljäsosa (26 %) vastaajista matkustaa ensisijaisesti Pohjoismaissa. Vastaajista kuusi prosenttia matkaillee mieluiten Aasiassa ja loput (8 %) matkaillee muualla maailmassa (Kuva 11, s. 38). Enemmistö vastaajista matkustaa yleensä Euroopassa, johon syynä ehkä kulttuuri on melko samanlainen kuin Suomessa ja etäisyydet eivät ole kovin pitkiä, myös yhteinen valuutta saattaa olla syynä Euroopan suosioon. Aasiaan matkustamiseen yhtenä syynä saattaa olla suomalaisten kesto-suosikkimaa Thaimaa. Muualle maailmaan matkaavilla toimii motivaationa monet eri syyt.

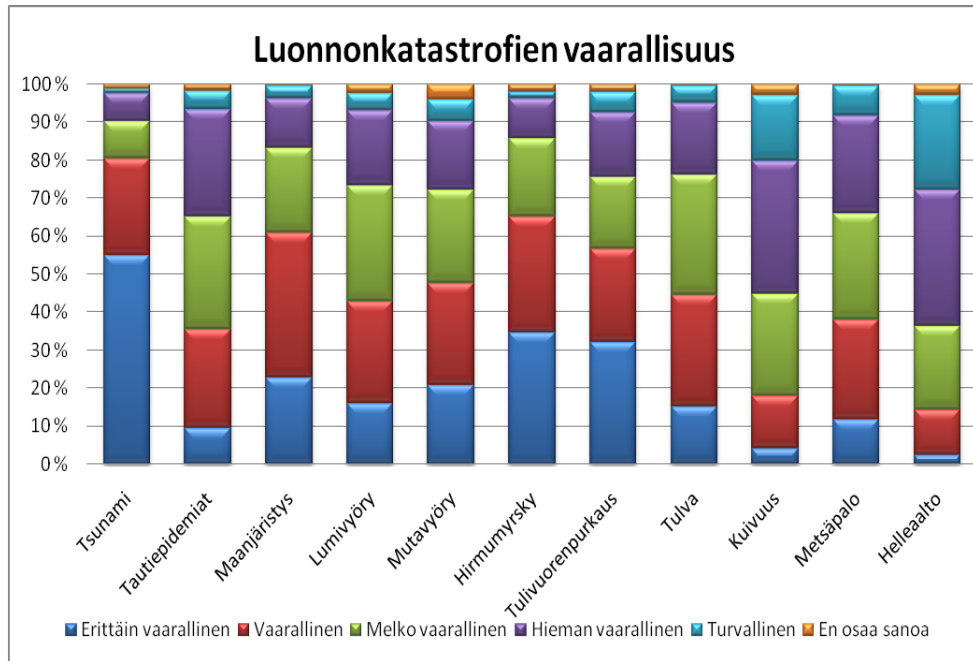
KUVA 11 *Matkakohde*

Kyselyssä pyrittiin saamaan selville ihmisten matkamieltymyksiä jakamalla heidät matkailijatyyppeihin. Järjestäytyneeksi massaturistiksi itsensä koki kolme prosenttia vastaajista, yksilölliseksi massaturistiksi 43 prosenttia, tutkimusmatkailijaksi 27 prosenttia ja ajelehtijaksi myös 27 prosenttia kaikista vastaajista (Kuva 12). Järjestäytynyt massaturisti matkailee täysin ostetun paketin mukaisesti, eikä tutustu näin ollen aitoon paikalliseen kulttuuriin. Yksilöllinen massaturisti käyttää myös valmista pakettia, mutta pyrkii myös omatoimisesti tutustumaan kohteeseen. Tutkimusmatkailija järjestää matkansa itse, mutta suosii kuitenkin kohtuullisia mukavuuksia. Ajelehtija etsii vieraita oloja ja uusia kokemuksia ja haluaa ”sulautua” paikalliseen kulttuuriin.

KUVA 12 *Matkailijatyppi*

Vaarallisimpana luonnonkatastrofina vastaajat pitivät tsunamia. Vaarallisina pidetään myös maanjäristystä, tulivuorenpurkausta sekä hirmumyrskyjä. Tautiepidemioita, lumivyöryä, mutavyöryä, tulvaa sekä metsäpaloja pidettiin melko vaarallisina luonnonkatastrofeina. Hieman vaaralliseksi koettiin kuivuus ja helleaallot (Kuva 13). Vaikka tsunameja tapahtuukin melko harvoin, niiden tuhoisuuden ja ennalta-arvaamattomuuden vuoksi vastaajat mahdollisesti pitävät niitä todella vaarallisina. Vaarallisena pidetyt maanjäristys, tulivuorenpurkaus sekä hirmumyrskyt saattavat pelottaa vastaajia siksi, että ne ovat yllättäviä ja vahingollisia. Melko vaarallisina pidetyt luonnonkatastrofit ovat toistuvia, joten ihmiset saattavat olla tottuneita niiden tuhoihin. Hieman vaarallisiksi koetut luonnonkatastrofit kehittyvät pitkällä aikavälillä ja ovat useimmiten pitkäkestoisia, joten ihmiset saattavat osata varautua näihin paremmin. Kovin monet eivät pitäneet mitään luonnonkatastrofia täysin turvallisenä.

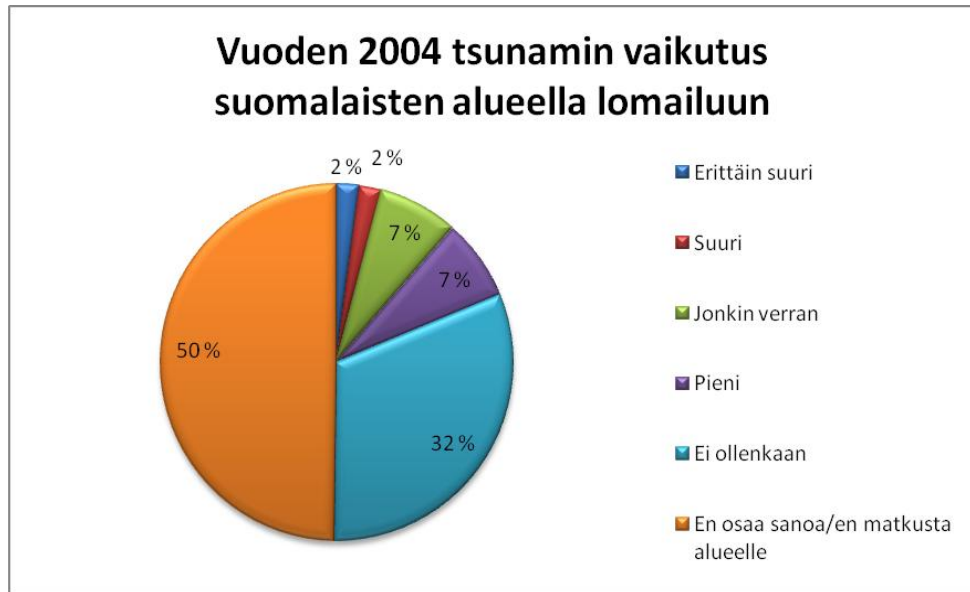

KUVA 13 Luonnonkatastrofien vaarallisuus

Seuraavassa kysymyksessä selvitettiin vuoden 2004 tsunamin vaikutusta suomalaisten lomailuun Intian valtameren alueella. Kyselyyn vastanneista puolet (50 %) eivät joko matkusta muutenkaan kyseiselle alueelle tai eivät osanneet sanoa. 32 prosenttia kokivat, ettei tsunamilla ollut ollenkaan vaikutusta heidän matkailuunsa kyseisellä alueella. 14 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että tapahtuneella oli pieni tai jonkin verran vaikutusta. Vain neljällä prosentilla vastaajista vaikutus oli suuri tai erittäin suuri (Kuva 14, s. 40).

Jos jätetään laskuista pois vastaajat, jotka eivät matkusta alueelle muutenkaan tai eivät osaa sanoa, niin jäljellä olevista vastaajista 64 prosenttia oli sitä mieltä, ettei vuoden 2004 tsunamilla ollut minkäänlaista vaikutusta heidän matkailuunsa Intian valtameren alueella. 28 prosentilla vaikutus oli pieni ja 8 prosenttia koki vaikutuksen olleen suuri tai erittäin suuri.

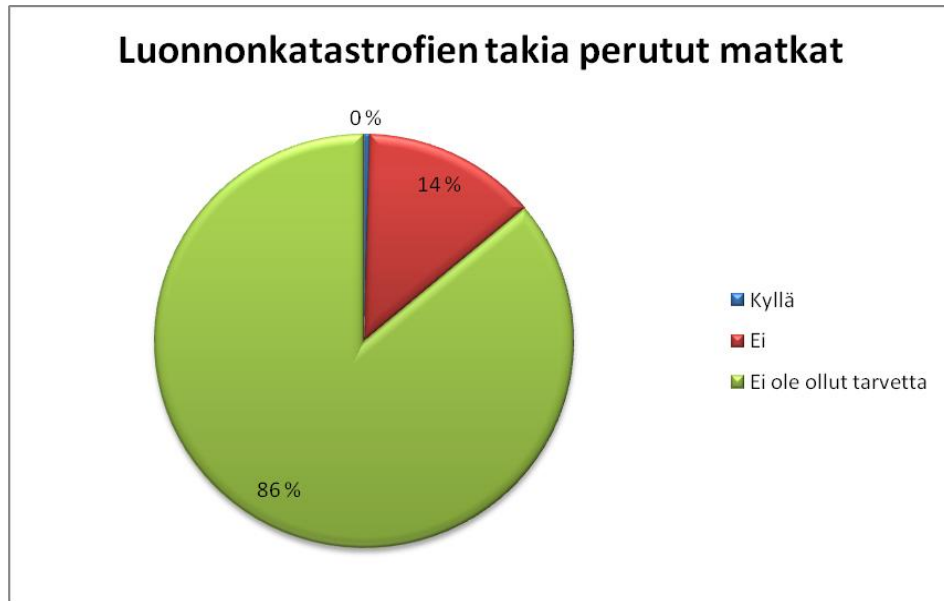
Monet vastaajista kokivat, ettei samanlainen luonnonkatastrofi iske samaan paikkaan toista kertaa, joten he eivät koe olevansa vaarassa lomaillessaan Intian valtameren alueella. Ne vastaajat, joille katastrofilla oli suurta vaikutusta, ovat mahdollisesti itse tai joku läheisistä joutunut vuoden 2004 tsunamin kokemaan.

KUVA 14 Vuoden 2004 tsunamin vaikutus suomalaisten alueella lomailuun

Luonnonkatastrofien takia matkansa peruneita vastaajia oli ainoastaan yksi eli alle puoli prosenttia vastaajista, kun taas 86 prosenttia ei ole joutunut sellaiseen tilanteeseen, että olisi tarvinnut päättää matkan perumisesta. Noin 14 prosenttia vastaajista päätti olla perumatta luonnonkatastrofin takia matkaansa (Kuva 15, s. 41).

Vastaaja, joka oli perunut matkansa Thaimaahan luonnonkatastrofin takia, toimi näin heti vuoden 2004 tsunamin seurauksena. Yleisimpiä syitä siihen, miksi osa vastaajista ei ole perunut matkaansa luonnonkatastrofin takia on monia. Monet olivat sitä mieltä, ettei niitä pysty ennakoimaan tai ettei luonnonkatastrofi voi osua omalle kohdalle. Niiden harvinaisuus oli myös monen vastaajan syynä tai tartuntataudin saamisen epätodennäköisyys.

KUVA 15 Luonnonkatastrofien takia perutut matkat

Kysyttäessä luonnonkatastrofien vaikutusta kotimaan matkailun lisääntymiseen, vastaajista 98 prosenttia ei kokenut luonnonkatastrofien lisänneen heidän kotimaan matkailuaan. Vastaajista 2 prosenttia kertoi luonnonkatastrofeilla olevan kotimaan matkailua lisäävä vaikutus (Kuva 16, s.42).

Syitä siihen, miksi vastaajat matkailevat enemmän ulkomailla kuin kotimaassa on monia erilaisia. Yleisimmiksi syiksi mainittiin Suomen tylsyys matkailumaana ja luotto siihen, ettei itse joudu ulkomailla luonnonkatastrofiin. Monet mainitsivat myös sen, ettei yleensä pelkää luonnonkatastrofeja tai että Suomessakin voi joutua luonnonkatastrofiin yhtälailla kuin ulkomailla. Monet kertoivat matkustavansa niin vähän, että ovat valmiita ottamaan sen riskin, että luonnonkatastrofi osuu kohdalle. Monet matkailevat pelkästään kotimaassa, taloudellisten tai perhesyiden vuoksi, joten kotimaan matkailu ole heillä niinkään lisääntynyt.

Ne vastaajista, joilla kotimaan matkailu on lisääntynyt luonnonkatastrofien vuoksi, kertoivat syikseen sen, että etäisyydet eivät ole pitkiä ja tautiepidemioita on huomattavasti vähemmän kotimaassa. Myös Suomen turvallisuus matkailumaana mainittiin.

KUVA 16 Luonnonkatastrofien vaikutus kotimaan matkailun lisääntymiseen

Seuraavaksi kysyttiin, ovatko luonnonkatastrofit lisänneet suomalaisten matkailua Euroopassa. Vastaajista suurin osa (97 %) oli sitä mieltä, etteivät luonnonkatastrofit ole lisänneet heidän matkailuaan Euroopassa. 3 prosenttia vastaajista kertoi luonnonkatastrofien lisänneen heidän matkailuaan Euroopassa (Kuva 17, s. 43).

Yleisimmäksi syyksi siihen, että matkailu Euroopassa ei ole lisääntynyt, kerrottiin matkailun Euroopassa olevan osalla vastaajista muutenkin yleistä. Muita syitä olivat ne, etteivät vastaajat koe luonnonkatastrofien osuvan omalle kohdalle tai etteivät ne ole niin hengenvaarallisia. Osa vastaajista kokee, että yhtälailla Euroopassakin tapahtuu luonnonkatastrofeja, eikä niitä pysty ennustamaan.

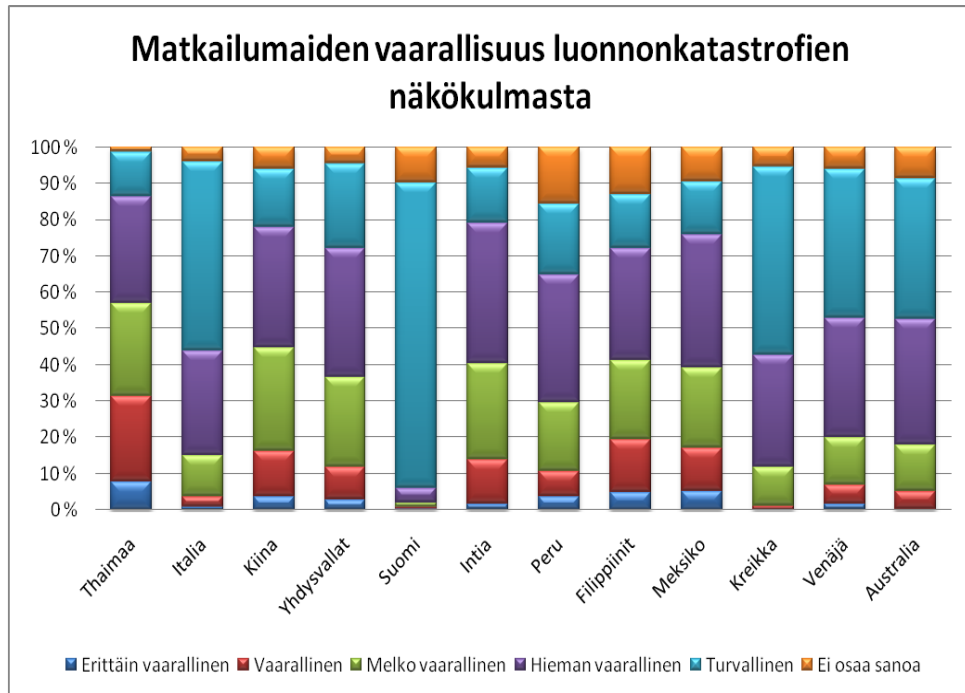
Moni vastaajista, joiden Euroopan matkailu on luonnonkatastrofien takia lisääntynyt, pitävät Eurooppaa turvallisempänä matkailukohteena kuin muuta maailmaa. Muiksi mainittiin oma lomaosake Euroopassa sekä tautiepidemioiden vähäisempi esiintyminen Euroopassa kuin muualla maailmassa.

KUVA 17 Luonnonkatastrofiin vaikutus Euroopan matkailun lisääntymiseen

Kyselyssä selvitettiin muutamien maiden vaarallisuutta luonnonkatastrofiin näkökulmasta. Erittäin vaaralliseksi tai vaaralliseksi vastaajat kokivat ainoastaan Thaimaan. Kiina, Yhdysvallat, Intia, Peru, Filippiinit ja Meksiko koettiin melko vaarallisiksi tai hieman vaarallisiksi matkailumaiksi luonnonkatastrofiin kannalta. Turvallisiksi maiksi vastaajat luettelivat Italian, Kreikan, Venäjän sekä Australian. Suomea vastaajat pitivät erittäin turvallisena matkailumaana (Kuva 18, s. 44).

Vastaajat kokivat Thaimaan erittäin vaaralliseksi luultavasti siksi, että se joutui valtavan tuhon kohteeksi vuoden 2004 tsunamissa. Melko vaaralliset tai hieman vaaralliset matkailumaat kokevat melko säännöllisesti luonnonkatastrofeja, joten vastaajat saattavat olla hieman varuillaan niiden suhteen, mutta pitävät niitä kuitenkin matkakohdevaihtoehtoina. Suomalaisten kestopuosikki lomailumaat Kreikka ja Italia koetaan luultavasti turvallisiksi matkailumaiksi siksi, koska ne ovat vastaajille tuttuja, vaikka niissä jonkin verran luonnonkatastrofeja esiintyykin. Luultavasti vastaajat eivät myöskään koe Venäjän ja Australian luonnonkatastrofeja itsensä kannalta vaarallisiksi. Suomi on vastaajien mielestä erittäin turvallinen matkailumaana luultavasti siksi, että se on heidän kotimaansa, eikä täällä tapahtuvia luonnonkatastrofeja osata pelätä.

KUVA 18 Matkailumaiden vaarallisuus luonnonkatastrofien näkökulmasta

Seuraavassa kysymyksessä haluttiin selvittää, ovatko vastaajat henkilökohtaisesti kokeneet luonnonkatastrofia. Enemmistö (95 %) vastaajista ei ole kokenut luonnonkatastrofia. Kuitenkin 5 prosenttia vastaajista ilmoitti kokeneensa jonkun luonnonkatastrofin (Kuva 19, s. 45).

Koettuja luonnonkatastrofeja olivat maanjäristykset, tautiepidemiat, myrskyt, tulvat, metsäpalot, helleaalto sekä tsunami. Maanjäristyksiä vastaajat olivat kokeneet Meksikossa, Turkissa, Espanjassa sekä Italiassa. Tautiepidemioista vastaajat olivat olleet Meksikossa sikainfluenssaepidemian keskellä. Myrskyissä vastaajat olivat olleet Dominikaanisessa Tasavallassa hurrikaanin iskiessä, trooppisen hirmumyrsky Emilyn iskiessä Meksikossa, myrskyn riehussa campingalueella Suomessa sekä pyörremyrskyissä ympäri maailmaa. Yksi vastaajista oli joutunut tulviin Itä-Saksassa sekä helleaallon kouriin Etelä-Euroopassa ja toinen oli joutunut metsäpaloihin Kreikassa vuonna 2007. Myös vuoden 2004 tsunamissa oli ollut yksi vastaajista.

KUVA 19 Henkilökohtaiset kokemukset luonnonkatastrofeista

7.1.2 Johtopäätökset

Vastaajat pitivät suurinta osaa luonnonkatastrofeista joko vaarallisena tai melko vaarallisena. Syitä tähän ovat luonnonkatastrofiin tuhoisuus ja ennalta-arvaamattomuus. Luonnonkatastrofeista vaarallisimpana kyselyyn vastanneet pitivät tsunamia. Luonnonkatastrofin toistuvuus ja pitempi kesto vähentävät vastaajien kokemaa vaarallisuutta, mutta eivät tuo turvallisuuden tunnetta missään vaiheessa tilanteeseen.

Vuoden 2004 tsunamilla ei ollut ollenkaan vaikutusta valtaosalle alueella matkailevista vastaajista. Heistä suurin osa oli sitä mieltä, ettei samanlainen luonnonkatastrofi iske samaan paikkaan uudestaan, eivät näin ollen koe aluetta vaarallisena.

Luonnonkatastrofit eivät ole vaikuttaneet lisäävästi vastaajien kotimaan matkailuun. Heidän mielestään Suomi ei ole tarpeeksi kiinnostava matkailumaata tai he matkustavat jo valmiiksi Suomessa paljon. Osa vastaajista ei usko joutuvansa itse luonnonkatastrofiin, ja näin ollen matkustavat missä haluavat.

Suurimmalla osalla myöskään Euroopan matkailu ei ole lisääntynyt luonnonkatastrofiin vuoksi. Vastaajista suurin osa matkustaa Euroopassa muutenkin jo paljon. Osa vastaajista oli sitä mieltä, että luonnonkatastrofeista tapahtuu myös Euroopassa, joten siellä ei välttämättä ole muuta maailmaa turvallisempaa.

Vaarallisimpana matkailumaana vastaajat pitivät Thaimaata, johtuen vuoden 2004 tsunamista. Kotimaatansa Suomea he pitivät erittäin turvallisena matkailumaana luultavasti siksi, että täällä tapahtuvat luonnonkatastrofit ovat pienimuotoisia ja ennakoitavia.

7.2 Matkanjärjestäjät tutkimus

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisina haastatteluina kesällä ja syksyllä 2009. Toteutustavaksi valittiin henkilökohtaiset haastattelut, koska niiden avulla saadaan syvällisemmin tietoa suomalaisista matkanjärjestäjistä sekä suomalaisten matkailutottumuksista. Haastattelut tehtiin kasvotusten matkanjärjestäjien edustajien kanssa heidän toimitiloissaan. Haastattelut tehtiin kolmelle Suomen suurimmalle matkanjärjestäjälle: Aurinkomatkoille, Finnmatkoille sekä Tjäreborgille ja kaikki vastasivat mielellään.

Kaikilta matkanjärjestäjiltä saatiin melko yhteneväiset haastattelut. Haastattelut aloitettiin kysymyksellä ”Onko luonnonkatastrofeilla ollut vaikutusta katastrofialueiden matkailukysyntään?” ja tähän he kaikki vastasivat samalla tavalla eli kyllä vaikuttavat, mutta luonnonkatastrofin luonne ja tapahtumapaikka vaikuttavat paljon. Jokainen matkanjärjestäjien edustaja kertoi myös, että isojen luonnonkatastrofien vaikutus on tapauskohtaista ja riippuu tiedonvälityksen nopeudesta ja määrästä. Luonnonkatastrofit saavat ihmiset huolestumaan omista matkoistaan ja aiheuttavat kyselyitä matkanjärjestäjille. Isoimmat luonnonkatastrofit vaikuttavat suuresti kysyntään, mutta toistuvat ja matkailusesongin ulkopuolella tapahtuvat luonnonkatastrofit eivät niinkään vaikuta matkailukysyntään kyseisillä alueilla. Suurienkin luonnonkatastrofien vaikutukset ovat yllättävän lyhytaikaisia, ”aika usein asiakkaat ovat valmiita matkustamaan kohteeseen, ennen kuin me olemme valmiita järjestämään matkoja sinne”, Aurinkomatkojen edustaja selkeytti.

Vuoden 2004 tsunamista keskusteltaessa Finnmatkojen tiedottaja Kaisa Mäki-Kullas kertoi, että turvallisuus on heille tärkeintä silloin, kun päätehtään, minkälaisia lomakohteita otetaan myyntiin. Sekä asiakkaat että oma henkilökunta on tärkeä ja tällöin turvallisuus on pääasia. Matkan peruutuksissa noudatetaan kuitenkin tarkkaan viranomaisten suosituksia. Jokainen tapaus on omanlaisensa ja jokaiseen tehdään yhtenäinen päätös, jota kaikki noudattavat. Tätä mieltä olivat myös Aurinkomatkojen sekä Tjäreborgin edustajat. Tjäreborgin tiedottaja Arja Pucilowski kertoi, ettei vuoden 2004 tsunamin jälkeen ollut vaikutusta matkailukysyntään, sillä matkat katastrofin jälkeen peruttiin joksikin aikaa kokonaan. Toisaalta viittaukset mahdollisesta tulivuorenpurkauksesta saattaisivat aiheuttaa asiakailta välittömän reaktion, jolloin kysyntä saattaisi vähentyä, Pucilowski totesi. Matkanjärjestäjien edustajien mielestä luonnonkatastrofit eivät vähennä matkailun kysyntää läheskään niin paljon, kuin terroriteot. Matkanjärjestäjillä on asiakkaistaan huolenpitovelvollisuus ja enemmän he yli-reagoivat tilanteisiin kuin asettavat asiakkaansa vaaraan. Matkojen perumisistä eniten aiheuttavat luonnonkatastrofit, joissa on toistumisen vaara, kuten esimerkiksi maanjäristys tai mikäli hurrikaanikausi muuttuu radikaalisti kesken matkailusesonkia. Matkat tsunamialueelle vuoden 2004 tsunamin jälkeen aloitettiin yllättävän nopeasti, sillä matkoja Thaimaahan alettiin myydä jo seuraavan vuoden helmikuun alussa, jonka jälkeisenä sesonkina kysyntä ja myynti saavuttivat huippunsa, mitä matkanjärjestäjät pitivät erittäin mielenkiintoisena. Vuosi tapahtuneen jälkeen alueelle matkalle lähti paljon niitä joiden matka oli peruuntunut edellisellä vuonna tsunamin takia, niitä jotka olivat olleet edellisellä vuonna tsunamissa, tsuna-

min uhrien omaisia sekä suomalaisia, jotka kokivat olevansa kiittollisuudenvelassa alueen ihmisiä kohtaan.

Italian vuoden 2009 maanjäristys ei vaikuttanut juuri ollenkaan matkanjärjestäjien matkojen kysyntään, sillä tuolla hetkellä kohteessa oli hiljaisempi matkailukausi meneillään ja kun matkailukausi pääsi vauhtiin, niin tapaus ei ollut enää esillä tiedotusvälineissä. Sikainfluenssa aiheutti paljon kyselyitä matkanjärjestäjille, mutta vain muutamia peruutuksia tuli, sillä Meksikossa oli sikainfluenssa puhjetessa hiljainen matkailukausi meneillään. Meksiko on muutenkin melko pieni osa matkanjärjestäjien matkailutarjontaa, ettei senkään takia tullut suuria menetyksiä. Matkanjärjestäjillä on selkeät toimintaohjeet tartuntatauti-epidemioita varten, jotta oppaat matkakohteissa osaavat ohjeistaa asiakkaita tilanteen mukaan.

Matkanjärjestäjien edustajat eivät usko niin sanottujen turvallisten matkakohteiden kysynnän kasvuun, kaikki kertoivat heillä olevan pelkästään turvallisia matkakohteita. Kuitenkin vanhojen kestopuosikkien, kuten Kanariansaarten, matkailukysynnän matkanjärjestäjät uskovat pysyvän samana. Finnmatkojen edustaja Mäki-Kullas kertoi, että turvallisuus matkakohteissa on itsestäänselvyys, kun se on ylipäänsä myynnissä. Asiakkaiden ei tarvitse erikseen pohtia matkakohteen turvallisuusasioita, koska matkanjärjestäjät tekevät sen heidän puolestaan. Matkailuturvallisuudessa ollaan hyvin tarkkoja, jos jokin alue koetaan riskialttiiksi, sinne ei järjestetä matkoja. Peruutukset käsitellään tapauskohtaisesti, usein on mahdollista vaihtaa kohdetta, jos tuntuu, ettei kohde olekaan tarpeeksi turvallinen. Viranomais määräyksen tai turvallisuusmääräyksen kieltäessä matkustuksen luonnonkatastrofialueelle asiakas saa rahansa aina takaisin, totesivat matkanjärjestäjät. Matkanjärjestäjien edustajat korostivat, että erilaisten vaaratekijöiden tunnistaminen on tärkeää. Luonnonkatastrofien ennakoiminen ei matkanjärjestäjille ole kuitenkaan mahdollista tässä vaiheessa. Aurinkomatkojen edustaja kertoi, että monet asiakkaat haluavat eksoottisia kohteita, joissa täyttä turvallisuutta ei pystytä takaamaan. Tämä johtuu mahdollisesti siitä, että suomalaiset ovat nykyään kokeneempia matkailijoita ja tiedostavat matkailuun liittyvät riskit, jolloin yleisimpiä matkailijoiden vaaratilanteita onnistutaan yleensä välttämään. Matkailuturvallisuuskehitykset matkanjärjestäjät näkevät positiivisina, sillä isoista luonnonkatastrofeista on opittu paljon.

Haastatteluista selvisi eräs mielenkiintoinen asia, se etteivät suomalaiset yleensä peru luonnonkatastrofien vuoksi matkojaan ja yleisestikin luonnonkatastrofien vaikutukset ovat hyvin lyhyet, eivätkä vaikutukset riipu suomalaisten matkailuhaluista, vaan merkittävin tekijä on katastrofien mediassa näkyminen.

7.3 Tutkimus henkilökohtaisista kokemuksista luonnonkatastrofeissa

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisina haastatteluina. Ajankohtana haastatteluilla oli kesä ja syyskuu 2009. Toteutustavaksi valittiin henkilökohtaiset haastattelut, koska niiden avulla saadaan syvällisemmin tietoa luonnonkatastrofien kokeneiden suomalaisten tuntemuksista. Haastatteluita tehtiin

seitsemän, joista osa jouduttiin suorittamaan sähköpostitse pitkien välimatkojen vuoksi tai haastateltavien pyynnöstä.

Henkilötiedot

23-vuotias, nainen. Opiskelija Forssasta.

23-vuotias, nainen. Myyjä ja opiskelija Tampereelta.

26-vuotias, nainen. Lääkäri Helsingistä.

39-vuotias, mies. Hotellipäällikkö Hämeenlinna/Thaimaa.

47-vuotias, nainen. Laitoshuoltaja Helsingistä.

49-vuotias, mies. Yrittäjä Oitti/Saksa.

60-vuotias mies. Varatuomari Espoosta.

Haastattelut toteutettiin välillä 11.6. - 24.11.2009

Haastateltavien kokemuksista muodostui yhteensä monipuolinen näkemys suomalaisten kokemuksista erilaisten luonnonkatastrofien keskeltä. Haastateltavista kaksi oli kokenut vuoden 2004 tsunamin Thaimaassa. Yksi sattui kesällä 2005 olemaan Meksikossa, Yucatanin niemimaalla hurrikaani Emilyn osuessa kohdalle. Kaksi haastateltavaa asui keväällä 2009 sikainfluenssaepidemian alkuvaiheessa Meksikossa ja toinen heistä koki myös maanjäristyksen jälkijäristyksiä Mexico Cityssä. Yksi haastateltava koki 1970-luvun alkupuolella voimakkaan myrskyn Puumalassa, Etelä-Savossa. Kun taas toinen haastateltava on kokenut useammankin luonnonkatastrofin: tulvat Saksassa, maanjäristyksen Espanjassa ja helleaallon sekä metsäpalot Euroopassa.

Ensitunteet ja reaktiot ollessaan vieraassa maassa luonnonkatastrofin tapahtuttua olivat haastateltavilla hyvin toisistaan poikkeavat. Ensimmäinen tsunamissa ollut haastateltava kertoi, että hän oli poikansa kanssa lomamatkalla Khao Lakissa, kun katastrofi tapahtui. Hänen mielestään luonnonkatastrofin kokeminen vieraassa maassa ei ollut niin merkittävä seikka kuin itse luonnonkatastrofi. ”Katastrofi on katastrofi ja ne reaktiot on seläset kun katastrofissa on” kertoi haastateltava.

Toinen tsunamissa ollut haastateltava kertoi, että hän oli kahdeksan ihmisen kanssa rannalla pelaamassa jalkapalloa, kun meri vetäytyi ja sen jälkeen tuli takaisin 15 metrin korkuisena. Yksikään heistä ei aallon aikana hukkunut, mutta yksi sai vamman jalkaansa, toinen meni shokkiin ja muille tuli pieniä vammoja. Aallon ensimmäisen kerran lyödessä rantaan vesi sekoittui ulostesäiliöiden sisällön kanssa. Toisen aallon aikana haastateltava roikkui lipputangossa ja piti kiinni 10-vuotiaasta pikkutyöstä, mutta ei jaksanut pitää kiinni hänestä loppuun asti. Tämä tuntui olevan haastateltavalle traumaattista. Haastateltava ja toinen divemaster olivat ainoat ryhmästä, jotka jaksoivat pitää kiinni lipputangosta aallon vetäydyttyä takaisin. Kuitenkin kaikki huuhtoutuneetkin ryhmäläiset selviytyivät rantautuen vuoren rinteelle. Haasteltava kertoi heidän löytäneen vuoren rinteeltä rakennuksen, josta tekivät itselleen tukikohdan, kunnes kolmen tunnin odotuksen jälkeen heidät evakuoitiin tukialukselle. Aaltojen päätyttyä heidät vietiin paikalliseen sairaalaan, jossa heidät tutkittiin. Sairaalassa haastatel-

tava auttoi suomalaisia keräämällä ja välittämällä eteenpäin Suomeen heidän tietonsa.

Ensimmäinen sikainfluenssaepidemian kokenut haastateltava kertoi, että tuntemattoman taudin levitessä ympärillä, ensituntemuksina hänellä olivat epäusko ja epätietoisuus. ”Mitä tämä merkitsee käytännön asioiden kannalta ja kuinka vakavaa tämä on?” Toinen haastateltava kertoi, ettei häntä pelottanut olla Meksikossa sikainfluenssaepidemian puhjettua, mutta mietti kuitenkin pitäisikö asiasta huolestua, sillä kaikki ympärillä olevat ihmiset tuntuivat olevan paniikissa, eivät uskaltaneet lähteä edes kodeistaan ulos. Haastateltava totesi kuitenkin, ettei tuntenut oloaan kovinkaan eristäytyneeksi, sillä hän asui ison ystäväjoukon kanssa.

Hurrikaanin kokeneelle haastateltavalle ensituntemuksina olivat pelko ja epätietoisuus riskeistä ja tarvittavista varotoimista, mutta toisaalta positiivinen jännitys liittyen poikkeavaan ja uudenlaiseen tilanteeseen. Voimakkaan myrskyn Suomessa kokeneelle haastateltavalle kokemus oli ainutlaatuinen ja hieno, eikä hän saanut tapahtuneessa vammoja, vaikka puiden kaatuileminen ympärillä aiheuttikin kaikille paikallaolijoille suuren vaaran. Usean luonnonkatastrofin kokenut haastateltava kertoi, että näiden tapahtumien aikaan ensitunnelmat olivat joka kerta melko rauhalliset ja ensimmäisenä mielessä oli, että ”haittaako tämä nyt matkantekoa?” Haastateltava ei kokenut näitä tapahtumia itselleen kovin vaarallisiksi, mutta oli sitä mieltä, että paikallisille tuhot olivat kauheita, sillä moni saattoi menettää omaisuutensa ja toiset jopa omaisensa.

Haastateltavien mielipiteet jakoutuivat melko tasaisesti kahteen, kun kysyttiin, saivatko he mielestään tarpeeksi apua fyysisiin ja henkisiin vammoihinsa. Toiset olivat sitä mieltä, että he saivat tarpeeksi apua. Toiset kokivat, etteivät missään vaiheessa olleet avun tarpeessa, mutta olisivat sitä kyllä saaneet, jos olisivat halunneet. Tsunamin kokeneet haastateltavat kertoivat saaneensa riittävästi apua sekä paikan päällä että Suomessa. Toinen heistä sai ensimmäisen apunsa paikallisilta, jonka jälkeen tanskalainen matkatoimistovirkailija vei hänet sairaalaan, jossa hän sai nopeasti hoitoa fyysisiin vammoihinsa. Suomeen päästyään hän ei tarvinnut henkistä apua, ainoastaan fyysisen terveyden tarkistuksen. Mitään pitkäaikaisia henkisiä vaurioita hän ei kokenut saaneensa katastrofista.

Sikainfluenssaepidemian kokeneet haastateltavat olivat sitä mieltä, että he saivat tarpeeksi tietoa aiheesta paikalliselta koulultaan sekä ystäviltaan. Toinen haastateltava lisäksi kertoi, että fyysisiin vammoihin olisi apua ollut tarjolla, sillä haastateltavan koulu tiedotti sähköpostitse lähes päivittäin asiasta ja hoitomahdollisuuksista, mutta hän ei kuitenkaan apua tarvinnut. Hurrikaanin kokenut haastateltava kertoi, ettei hän tarvinnut apua henkisiin eikä fyysisiin vammoihin, sillä hän matkatovereineen ehti ajoissa pois myrskyn alta.

Luonnonkatastrofin vaikutukset vaihtelivat haastateltavasta ja luonnonkatastrofista riippuen, mutta yleisesti vaikutukset tuntuivat tulevan esiin nopeasti ja katastrofista riippuen menevän ohi jopa yllättävänkin nopeasti.

Tsunamin kokenut haastateltava kävi kaksi vuotta katastrofin jälkeen tapahtumapaikalla ja kertoi, että sekä henkisesti että rakenteellisesti alue on toipunut yllättävän hyvin. Käydessään alueella uudestaan hän pyrki saamaan mahdollisimman samanlaisen matkan kuin alkuperäinen vuonna 2004, esimerkiksi hotelli sijaitsi mahdollisimman lähellä tapahtumapaikkaa. Haastateltava olisi matkustanut alueelle jo aikaisemmin, jos olisi pysynyt. Toinen tsunamin kokenut haastateltava oli sitä mieltä, että katastrofilla oli loppujen lopuksi kyseiselle alueelle matkailua lisäävä vaikutus.

Sikainfluenssaepidemian kokeneen haastateltavan mielestä kyseisen tautiepidemian vaikutukset ovat maailmanlaajuiset, vaikka sen vakavuus on ilmeisesti odotettua pienempi. Matkailun kautta tauti levisi joka puolelle ja vieläkin siitä puhutaan paljon, vaikka tavallinen influenssa taitaa viedä enemmän ihmishenkiä, totesi haastateltava. Meksikossa lopetettiin lähes kaikki julkinen toiminta noin kahdeksi viikoksi sikainfluenssan ollessa pahimmillaan. Kaikille annettiin määräykset käyttää hengityssuojaimia aina kotoa lähtiessään, sekä pitää huolta käsihygieniasta. Pienimmät kaupat olivat auki, mutta muuten kaikki paikat oli melko paljon suljettuna. Koulusta oli lomaa puolitoista viikkoa, ja koulun alettua porteilla kysyttiin, onko tiettyjä oireita ja hengityssuojain oli oltava mukana. Kaikki urheilutoiminta ja kurssit lopuivat ja koulun kuntosali laitettiin kiinni. Katukuvassa näkyi paljon hengityssuojainten käyttäjiä epidemian alkupuolella, mutta melkein yhtä paljon myös niitä, jotka eivät käyttäneet, muisteli haastateltava. Ravintolaan ja elokuvaan mennessä saatettiin kysyä oireista tai jopa mitata lämpötilaa. ”Meksikolaisesta tavasta antaa poskisuudelma tavatessa ystäviä en ainakaan itse luopunut, koska se vaikutti niin epäystävälliseltä ja epäluuloiselta toista kohtaan”, haastateltava kertoi. Toisen sikainfluenssaepidemian kokeneen haastateltavan mielestä tautiepidemiolla oli kauaskantoiset vaikutukset, sillä se muuttui pandemiaksi, jolloin haastateltavan koulu Suomessa otti yhteyttä, kyseli kuulumisia ja tarjoutui maksamaan aikaistetun paluulennon mahdolliset lisäkulut, mikäli hän olisi halunnut heti takaisin Suomeen.

Usean luonnonkatastrofin kokenut haastateltava on käynyt katastrofialueilla luonnonkatastrofien jälkeenkin, eikä hän ole osannut ajatella asiaa jälkeenkään, sillä alueilla ei ole näkynyt jälkeäkään luonnonkatastrofien aiheuttamista tuhoista. Hänen mukaansa Espanjassa monilla paikallisilla ei ole riittävää vakuutusuojaa, mutta maanjäristyksen aiheuttamat tuhot korvataan valtion vakuutuksen kautta, myös talojen rakentamisessa maanjäristykset otetaan huomioon. Saksassa tulviin varaudutaan nykyään suoja-alleja rakentamalla, sekä tiettyjen alueiden tyhjäksi jättämisellä, jotta tarvittaessa tulvavedet voidaan ohjata niille. Helleaaltoihin on haastateltavan mukaan erittäin vaikea varautua etukäteen. Hurrikaanin kokenut haastateltava kertoi, että Meksikon rannikolla on vuosittain hurrikaaneja, eikä tämä ollut ainutlaatuinen, vaikka olikin voimakas ja teki paljon tuhoa. Kyseiselle alueelle luonnonkatastrofilla oli valtava vaikutus, sillä se lisäsi terveyshaittoja ja taloudelliset menetykset olivat suuria. Erityisesti köyhän väestön asutukset ja yritykset kärsivät paljon hurrikaani Emilystä. Haastateltava muisteli, että turistialueilla jälleenrakennus sekä korjausprojektit käyn-

nistyivät vaikuttavan tehokkaasti, sillä turismin kärsiessä taloudelliset menetykset olivat alueelle valtavia.

Kysyttäessä luonnonkatastrofin vaikutuksista haastateltavien matkailutottumuksiin, vastauksissa oli havaittavissa jonkin verran hajontaa. Osa haastateltavista oli sitä mieltä, ettei tällaisia tapahtumia pysty ennakoimaan tarkasti, kun taas toiset heräsivät tapahtuneen myötä siihen, että aina voi varautua paremmin. Tsunamin kokenut haastateltava totesi, ettei tapahtuneella ollut hänen matkailutottumuksiin minkäänlaisia vaikutuksia. Hänen mielestään tapahtuma oli sen verran ainutlaatuinen, ettei sen luulisi toistuvan. Haastateltava myös uskoi, että ihmisestä johtuvalla toiminnalla voisi olla enemmän vaikutusta hänen matkailutottumuksiinsa. On kuitenkin joi-tain luonnonkatastrofeja, jotka toistuvat samoissa paikoissa ja hän saattaisi harkita niihin menoa, vaikka ei suurempia pelkoja luonnonkatastrofeista olekaan. Haastateltava piti luonnonkatastrofeja vaarallisina, mutta paikantäällä oleville ne ovat ennustamattomia sekä väistämättömiä. Toinen tsunamin kokenut haastateltava oli ennen katastrofia Thaimaassa pari viikkoa tai kuukauden kerrallaan, mutta nykyään hän viettää siellä kahdeksan kuukautta vuodesta. Hän on myös ainoa ryhmästään, joka on palannut alueelle tapahtuneen jälkeen.

Sikainfluenssaepidemian kokenut haastateltava oli tapahtuman vaikutuksista matkailutottumuksiinsa sitä mieltä, ettei se vaikuttanut sen kummemmin. Hän on mielestään aina yrittänyt pitää kiinni hyvästä käsihygieniasta ja pyrkinyt ajattelemaan maalaisjärjellä, mikä on järkevää ja mikä ehkä kannatta jättää tekemättä. ”Mutta tiedänpähän ainakin sen että omalle kohdalle voi sattua tällaisia juttuja ja ehkä osaa varautua mahdollisiin matkustettaessa sattuviin poikkeustilanteisiin”, haastateltava totesi. Matkailu ei tapahtuneen myötä ole myöskään vähentynyt haastateltavalla. Hän ei valitsisi matkakohteeseen sota-aluetta tai juuri katastrofin kokenutta aluetta, mutta hän on hyväksynyt sen, että matkustuksessa on aina riskinsä. Meksikoon haastateltava matkustaisi ehdottomasti uudelleen, koska piti kokemastaan. Hän kuitenkin myöntää että, jos maassa vietetty aika olisi ollut lyhyempi ja hän olisi saapunut maahan vasta kun sikainfluenssa riehui siellä, kokemus olisi ollut ihan erilainen. Toisen sikainfluenssaepidemian kokeneen haastateltavan matkailutottumuksiin kokemus ei myöskään vaikuttanut kovin paljoa. Mahdollisesti hän pelkää vähemmän matkustaa, sillä on ollut influenssaepidemian keskipisteessä, haastateltava arvioi. Kokemus ei vaikuta myöskään hänen matkakohteidensa valintaansa ja matkustaisi ehdottomasti takaisin kyseiselle alueelle, ”siellä on ystäviä ja se on hieno maa”, haastateltava kertoi.

Luonnonkatastrofin kokeminen vaikutti yhden haastateltavan matkailutottumuksiin sen verran, että nykyään hän seuraa entistä tarkemmin hurrikaaniennusteita ja uutisia samoilla riskialueilla matkustaessaan. Hän ei tuosta kokemuksesta huolimatta ole siirtynyt matkailemaan niin sanotuissa turvallisissa matkakohteissa. Haastateltava matkusti matkaseurueensa kanssa vuorokausi tapahtuneen jälkeen sinne, missä hurrikaani oli eniten vaikuttanut, sillä he halusivat jatkaa ohi menneestä myrskystä huolimatta alkuperäisen matkasuunnitelmansa mukaiseen suuntaan. Hän kertoi myös,

että he olivat uteliaitakin näkemään, kuinka hurrikaani oli alueella vaikuttanut. Haastateltava muistelee kokemusta erikoisena, mutta ei negatiivisena, vaikkakin rantaloma kyseisessä kohteessa ei ollut sitä, mitä he olivat odottaneet. Toiselle myrskyn kokeneelle ei jäänyt pelkoa vastaavanlaisia tilanteita kohtaan, vaan hän suhtautuu tapahtuneeseen rauhallisesti. Haastateltavan matkailutottumuksiin myrskyllä ei ollut vaikutusta ja hän on matkustanut myös myrskyalueelle tapahtuneen jälkeen ja kokemus oli hänen mielestään ihan mukava.

Usean luonnonkatastrofin kokeneen haastateltavan mielestä Euroopan katastrofit ovat pieniä, mutta kuitenkin ne ovat vaikuttaneet niin, ettei hänellä ole mielenkiintoa lähteä alueille, joissa tällaiset katastrofit ilmenevät voimakkaampina. Haastateltava matkustaa yhä edelleen samoihin kohteisiin, eikä hänen vapaa-ajan matkailunsa ole vähentynyt luonnonkatastrofin vuoksi ollenkaan.

Haastattelussa kysyttiin oliko Italian vuoden 2009 maanjäristyksellä vaikutusta haastateltavien matkailutottumuksiin ja suurin osa haastateltavista olisi vaikka heti valmiita matkustamaan Italiaan mahdollisten maanjäristysten riskeistä huolimatta, eikä matkailupelkoa lisännyt huoli mahdollisesta luonnonkatastrofista. Yksi haastateltavista kävi pari kuukautta tapahtuneen jälkeen Italiassa, 150 kilometrin päässä järistysalueelta. Hänen mukaansa tuolloin ei kukaan enää puhunut tapahtuneesta. Toinen haastateltava oli kuitenkin sitä mieltä, että vuoden 2009 Italian maanjäristys, yhdistettynä muihin viimeaikaisiin luonnonkatastrofeihin, on herättänyt hänessä tunteen, etteivät suositutkaan matkakohteet ole täysin turvallisia.

Kysyttäessä mielipidettä sikainfluenssasta haastateltavat olivat kaikki yhtä mieltä siitä, ettei kyseinen tartuntatauti ole lisännyt heidän matkailupelkoon. Sikainfluenssaepidemian aikaan Meksikossa olleet haastateltavat olivat molemmat sitä mieltä, ettei tauti ole pelottava. Ensimmäinen heistä kuitenkin myöntää tulleen epidemian johdosta tietoisemmaksi ja huolellisemmaksi hygieniasta. Kun taas toisen mielestä he, jotka ovat vain medialta kuulleet taudista, pelkäävät enemmän kuin he, jotka ovat kokeneet taudin vaikutuksen itse.

Kesäkuussa haastateltu kertoi, ettei pelkää sikainfluenssaa tällaisenaan, mutta jos se pahentuu, niin hän harkitsisi vakavasti matkoille lähtemistä. Varatessaan matkaa Espanjaan keväällä 2009, turvallisuus herätti paljon keskustelua, mutta tässä vaiheessa hän ainakin oli valmis matkustamaan myös Meksikoon. Marraskuussa haastateltu oli päässyt näkemään sikainfluenssan leviämisen jo pidemmälle ja hän kertoi parin viikon päästä haastattelun jälkeen lähtevänsä Meksikoon matkalle.

Usean luonnonkatastrofin kokenut haastateltava ei osannut pelätä sikainfluenssaa, sillä hänen tuttavapiirissään Saksassa ja Espanjassa ei ollut kysymyksiin vastattaessa marraskuussa sairastuneita, eikä edes rokotuksen ottaneita. Häntä pelotti enemmänkin sikainfluenssarokotteen ottaminen, sillä rokotteen johdosta oli Saksassa kuollut jo kolme henkilöä. Toinen haastateltava oli tautiepidemioista sitä mieltä, että ”jos faktat on hallussa,

voi turvallisin mielin matkustaa”. Haastateltava kertoi, ettei pelkää asiakaitaan sikainfluenssan takia ja, että hotellilla on toimintasuunnitelma tartuntatautien varalle.

Suomalaisten matkustamisesta riskialttiille alueille haastateltavat olivat hyvin yksimielisiä. ”Jos jonkun on mentävä, niin hän menee” sanoi yksi haastateltavista, ei suomalaisten matkustamista tulisi ainakaan rajoittaa. Haastateltavien mielestä jokainen matkustaa omalla vastuulla ja päättää itse, millaisia riskejä matkallaan haluaa ja on valmis ottamaan, eli ”saa mennä, kun pitää järjen mukana” toinen haastateltava neuvoi. Yhden haastateltavan mielestä ulkomailla suomalaisia menehtyy enemmän liikenneonnettomuuksissa kuin luonnonkatastrofeissa, joten pieni luonnonkatastrofin riski ei menoa haittaa. Loppujen lopuksi se on jokaisen yksityisasia ja jokaisella on oikeus matkustaa minne haluaa. Maalaisjärkeä käyttämällä ja matkakohteeseen tutustumalla pääsee pitkälle, toinen haastateltava kertoi. Hän myös lisäsi, että on terveydenhuollon ja matkanjärjestäjien velvollisuus ilmoittaa tai antaa tietoa riskeistä ja tarvittaessa ennaltaehkäisevistä toimista.

Haastateltavien eriävät näkökulmat tulivat esiin, kun kysyttiin heidän mielipidettään siitä, miten Suomi pitää huolta suomalaisista luonnonkatastrofin keskellä. Ensimmäinen tsunamin kokeneista haastateltavista oli sitä mieltä, että yleisesti suomalaiset huolehtivat omistaan kriisitapauksissa, mutta tsunami oli poikkeus. Tiedonkulku oli huonoa, eikä vielä kymmenen tunnin kuluttuakaan viranomaisilla ollut tiedossa, kuinka pahasti Khao Lakissa suomalaisille kävi. Suomeen päästyään pelastus- ja auttamisoperaatio oli kuitenkin jo hyvin lähtenyt käyntiin. Toisen tsunamin kokeneen haastateltavan mielestä Thaimaassa on hyvä terveydenhuolto, eikä hän ymmärtänyt sitä, miksi Suomi liian nopeasti halusi evakuoida puolikuntoiset potilaat hyvästä hoidosta.

Suomen omistaan huolehtiminen katastrofitilanteessa oli sikainfluenssaepidemian kokeneen haastateltavan mielestä välillä ehkä ennemminkin ylihuolehtimista, mutta on kuitenkin hyvä tietää, että erilaisia kriisiapuja on tarjolla, jos sellaista joskus tarvitsee. Hänen mukaansa Suomessa saa helposti luotettavaa tietoa maailman asioista, jotta pystyy paremmin suunnittelemaan, minne haluaa lähteä. Toinen sikainfluenssaepidemian kokenut haastateltava vastasi kysymykseen ”kai ihan hyvin, itse en kylläkään saanut Suomesta apua, kuin vasta pari viikkoa influenssan puhkeamisen jälkeen. Koulu otti yhteyttä, olisin kuitenkin varmaan saanut apua, jos olisin sitä tarvinnut ja ottanut itse yhteyttä.” Kolmannen haastateltavan käsityksen mukaan Suomessa pidetään melko hyvin huolta suomalaisista luonnonkatastrofien keskellä. Hänen mielestään media ainakin tiedottaa usein suomalaisten määristä alueilla, joten oletettavasti ainakin yritystä matkailijoiden valvontaan on.

Seuraavassa kysymyksessä haastateltavien mielipiteiden yhteneväisyys pääsi jälleen esille, kun haastateltavilta kysyttiin Suomen matkailuturvallisuutta. Haastateltavista kaikki pitivät Suomea luonnonkatastrofien suhteen turvallisena matkailumaana. Suomessa tapahtuvat luonnonkatastrofit ovat

koko maailman mittasuhteessa hyvin pienimuotoisia. Yksi haastateltavista halusi kuitenkin nostaa esiin suomalaiset petoeläimet, kuten karhun, ja niiden vaarallisuuden. Kun taas toinen haastateltava piti ainoana ongelmina Suomeen suuntautuvalla matkailulla suomalaisten ennakkoluuloisuuden ja oman kulttuurin vähättelyn.

Turvallisten matkakohteiden suosiosta olivat haastateltavat montaa mieltä. Osa haastateltavista uskoi niin sanottujen turvallisten matkakohteiden kysynnän kasvavan hetkellisesti suurten luonnonkatastrofien jälkeen. Myös levottomuudet ja muut ihmisen aiheuttamat tapahtumat saattavat lisätä niin sanottujen turvallisten kohteiden kysyntää heidän mielestään tulevaisuudessa. Yksi haastateltavista totesi, että ”ei turvallisilla” matkakohteilla on aina omanlainen asiakaskuntansa. Kun taas toinen haastateltava koki, että Pohjoismaat ja muut turvalliset matkailumaat tulevat tulevaisuudessakin säilyttämään asemansa matkailumaina. Kolmas haastateltava ei uskonut, että niin sanotut turvalliset matkakohteet, kuten Pohjoismaat, kasvattavat tulevaisuudessa kysyntäänsä kuin ehkä hetkellisesti, sillä ihmisten kiinnostus vieraita kulttuureja kohtaan voittaa katastrofin mahdollisuuden. Toinen haastateltava oli hänen kanssaan osittain samaa mieltä: Pohjoismaiden turvallisuusaspekti tuskin saa nuorta väkeä matkustamaan esimerkiksi Suomessa entistä enempää, mutta vanhemmat ikäluokat saattavat arvostaa vaarattomuutta.

Omista mieltymyksistään matkailun suhteen haastateltavien mielipiteet jakautuivat jonkin verran. Mieluisista matkakohteista useimmat mainitsivat Euroopan, mutta myös Aasia kiinnosti. Pohjoismaat olivat osalla jo menettäneet kiinnostuksensa, kotimaassa lumi ja Lappi saivat haastateltavat liikkeelle. Elämyksellisyys sekä uuden oppiminen ja kokeminen olivat yhdelle haastateltavalle tärkeitä kriteereitä matkakohteen valinnassa. Toinen haastateltava kertoi, että aurinkoa pitää olla riittävästi. Yksi haastateltavista kokee kohteen mielenkiintoisuuden tärkeämmäksi asiaksi kuin turvallisuuden, kuitenkin hän pyrkii valitsemaan mahdollisuuksien mukaan sellaisen matkustusajan, jonka aikana riskit ovat tiettyssä kohteessa pienemmät. Haastateltava myös kertoi luultavimmin suosivansa monipuolisia ja jollain tavalla kulttuurillisesti eksoottisia kohteita, kun taas kotimaassa hän matkustaa aktiviteettien mukaan, esimerkiksi vaellus- tai laskettelukohteita. Toista haastateltavaa eivät myöskään turvalliset kohteet kieho, vaan hän suosii lämpimiä ja mahdollisimman kaukana olevia kohteita sekä kulttuurillisesti tai historiallisesti kiinnostavia ja erilaisia verrattuna omaan maahan.

Luonnonkatastrofien vaikutuksista matkailuunsa haastateltavat olivat montaa mieltä. Yhden haastateltavan mielestä luonnonkatastrofeista tulivuorenpurkaus, tsunami ja metsäpalot vaikuttavat eniten hänen matkailuunsa, ja ainoa syy matkata alueelle, joka on kärsinyt luonnonkatastrofista, olisi auttaminen. Toinen haastateltava uskoi, että erilaiset maanjäristykset, hirmumyrskyt ja tulvat vaikuttavat hänen matkailuunsa etenkin siinä suhteessa, milloin hän mihinkin kohteeseen tai maahan matkustaa. Ennen matkaa olisi tärkeää tietää mahdolliset riskit ja miten toimia, jos jokin katastrofi tulee.

Luonnontapahtumista tautiepidemiat vaikuttavat eniten kahden haastateltavan matkailuun. Toinen heistä välttäisi myös matkustamista maanjäristys tai tsunamialueelle heti tapahtuneen jälkeen. Matkojaan perumaan ei haastateltava ole koskaan joutunut luonnonkatastrofien takia, sillä hän on aina ollut liikkeellä autolla ja saanut tällä tavoin joustavasti suunniteltua aikataulut uudelleen. Yksi haastateltavista arvioi, etteivät luonnontapahtumat vaikuta hänen matkailutottumuksiinsa juuri ollenkaan. Hän arveli, että toistuville tsunamialueille matkustamista hän miettisi muutamaaan kertaan, sillä tsunamien aiheuttama tuho on suurta ja pelastumisen mahdollisuudet melko pienet.

Matkailun turvallisuuden kehittämiseksi haastateltavilla oli useita ideoita mielessään. Kolmen haastateltavan mielestä matkailuturvallisuutta voitaisiin lisätä parantamalla tiedottamista kotimaassa sekä ulkomaan matkakohteissa ja antamalla asiallisia ohjeita jo matkansuunnitteluvaiheessa, näin ihmiset tietäisivät matkakohteesta ja sen riskeistä paremmin. Myös rokotteiden ottaminen tarvittaessa lisäisi matkailuturvallisuutta. Yhden haastateltavan mielestä matkailun turvallisuutta voitaisiin tulevaisuudessa lisätä kehittämällä edelleen erilaisten luonnonkatastrofien ennakointijärjestelmiä, ja pitämällä kiinni turvallisuusmääräyksistä matkustukseen liittyen. Toisen haastateltavan mielestä matkailuturvallisuutta parannetaan tieteen keinoin eli opetellaan muun muassa ennustamaan paremmin luonnonkatastrofeja ja kehitetään lääketiedettä. Lisäksi matkailijan oma käyttäytyminen vaikuttaa turvallisuuteen paljon. Yksi haastateltava oli sitä mieltä, että turvallisuuden lisääminen aiheuttaa vain matkustuksen vaikeutumista, ja että turvajärjestelmät ovat ainakin Euroopan osalta hyvin hoidossa.

7.4 Ulkoasiainministeriön haastattelu

Ulkoasiainministeriöltä saa monenlaista apua myös luonnonkatastrofeihin liittyen. Tästä syystä tutkimukseen sisältyy myös haastattelu ulkoasiainministeriön edustajien kanssa. Haastattelun ajankohtana oli alkusyksy 2009.

Haastateltavat: Ulkoasiainsihteri Teemu Turunen ja Kriisiasioiden osastosihteri Jaana Mäkelä
Haastattelu toteutettiin: 3.9.2009

Kysyttäessä luonnonkatastrofien vaikutusta katastrofialueiden matkailuun, totesi haastateltava Turunen, ettei ulkoasiainministeriöllä ole tarkkoja lukuja näistä tapahtumista. Ulkoasiainministeriö tekee yhteistyötä matkajärjestäjien neuvottelukuntien kanssa ja heiltä saavat jonkin verran tietoa alueiden matkailijamääristä, mutta ne ovat luottamuksellisia. Mediassa näkyminen vaikuttaa suuresti siihen, kuinka pitkät vaikutukset luonnonkatastrofilla on matkailuun.

Turunen oli sitä mieltä, että matkailu on aina riski ja, että jokainen vastaa loppujen lopuksi omasta matkastaan. Ulkoasiainministeriö pyrkii kuitenkin

kin auttamaan suomalaisia mahdollisuuksien mukaan ja heillä ja Suomen konsuleilla on auttamisvastuu Suomen kansalaisia kohtaan. Matkailijat jaetaan kahteen eri kategoriaan valmismatkan ostaneihin ja omatoimimat-kailijoihin, ulkoasiainministeriön tehtävänä on viranomaisena auttaa oma-toimimatkailijoita, kun taas matkanjärjestäjät, kohdepäälliköt ja oppaat auttavat valmismatkalaisia. Ulkoasiainministeriöllä on valmiussuunnitelmat, kuinka toimia luonnonkatastrofitilanteissa ja miten valmentaa työntekijöitä ja päivystää tosi tilanteen sattuessa. Ulkoasiainministeriöllä on kriisitilanteita varten puhelinlinjoja, joihin voi soittaa tiedusteluja kadonneista lähimmäisistä, joiden tietoja ministeriö välittää eteenpäin tapahtumapaikalle. Ulkoasiainministeriöllä on olemassa pandemianvarautumissuunnitelma erilaisten tartuntatautien varalle.

Ulkoasiainministeriö pyrkii esillä olollaan ja tiedottamisella lisäämään ihmisten tietoisuutta eri luonnonkatastrofeista ja kuinka pystytään omalta kohdalta riskiä pienentämään. Haastateltavat korostivat matkustusilmoituksen tekemisen tärkeyttä ja matkavakuutuksen ottamista sekä maakoh-taisten matkustustiedotteiden lukemista ennen matkalle lähtöä. He muis-tuttavat myös, että on tärkeää kertoa omaisilleenkin minne on menossa ja kuinka pitkäksi aikaa. Haastateltavat olivat sitä mieltä, että jokainen on vastuussa itsestään ja omista teoistaan matkalla.

Luonnonkatastrofin sattuessa ulkoasiainministeriö selvittää ensimmäiseksi onko alueella suomalaisia matkailijoita ja suomalaisia edustustoja. Vuo-den 2004 tsunamin tapahtuessa tieto ulkoasiainministeriölle tuli myöhään yöllä, jonka jälkeen päivystäjä hälytti koko ministeriön. Puhelinpäivystys avattiin aamulla muutamalla puhelimella ja sitä laajennettiin mahdolli-suuksien mukaan. Nykyään ei ole väliä onko pyhä vai arki, tunnissa puhe-linpäivystys saadaan täysillä käyntiin. Italian vuoden 2009 maanjäristys aiheutti toimenpiteitä ulkoasiainministeriössä, mutta suuressa vaarassa suomalaiset eivät olleet. Haastattelun aikaan sikainfluenssalla ei ollut ulkoasiainministeriölle kovin suurta merkitystä enää, sen laajan levinnei-syyden vuoksi.

Haastateltavilta kysyttiin niin sanottujen turvallisten matkakohteiden ky-synnän kasvusta ja he vastasivat, että jokainen voi itse tehdä päätöksensä matkakohteesta. Ulkoasiainministeriö antaa vain matkailusuositukset ja matkanjärjestäjät tarjoavat kohdevaihtoehtoja, joista jokainen voi valita it-selle sopivan. Suomen matkailuturvallisuus on heidän mielestään jokaisen matkailijan itse päätettävissä, mutta he toivovat, että Suomi koetaan tur-valliseksi matkailumaaksi. Matkailuturvallisuutta pyritään parantamaan eri tahojen yhteistyöllä ja jokaisella taholla on omat varautumissuunnitelman-sa luonnonkatastrofien varalle. Ulkoasiainministeriön edustajat painottavat heidän Internet-sivujensa hyödyllisyyttä matkaa suunniteltaessa ja että jo-kainen muistaisi ilmoittaa läheisilleen matkasuunnitelmistaan.

7.5 Suomen Punaisen Ristin haastattelu

Suomen Punainen Risti on erityisen näkyvillä aina, kun suomalaisia joutuu hätään ulkomailla.

Haastateltava: Suomen Punaisen Ristin tiedottaja
Haastattelun ajankohta: 6.8.2009

Punainen Risti on viranomaisia tukeva järjestö sekä Suomessa että kaikissa muissakin maailman maissa. Sen rooli on kaikenlaisissa katastrofitilanteissa, kuten tulva, maanjäristys, kouluampuminen, junaonnettomuus ja epidemia, tukea viranomaisia ja auttaa katastrofien uhreja yhdessä sovitulla tavalla. Joka tilanteessa ja joka maassa käydään uudet neuvottelut ja sovitaan yhdessä, kuka ottaa vastuulleen mitäänkin. Esimerkiksi niin, että viranomaiset hoitavat evakuoinnin ja Punainen Risti terveydenhuollon tai toisin päin. Katastrofeihin varautuminen tapahtuu kouluttamalla avustustyöntekijöitä ja vapaaehtoisia, pitämällä yllä valmiusvarastoja ja keräämällä rahaa katastrofirahastoon, jotta katastrofin sattuessa on valmiina varoja, joilla voidaan rahoittaa esimerkiksi avustustarvikkeiden hankkimista.

Vuoden 2004 tsunamin jälkeen toimenpiteet uhrien auttamiseksi aloitettiin välittömästi, sillä Thaimassa, Sri Lankassa, Indonesiassa ja Malediiveilla on paikallisten Punaisten Ristien ja Puolikuuden kouluttamia vapaaehtoisia, jotka ryhtyivät heti antamaan ensiapua ja jakamaan valmiusvarastoiinsa olevia avustustarvikkeita. Avustus ei ole vielä kukaan loppunut, sillä tsunamin tuhoamille alueille muun muassa rakennetaan edelleen uusia taloja, vedetään vesijohtoverkkoja ja rakennetaan sairaaloita sekä koulutetaan paikallisia toimimaan mahdollisen seuraavan luonnonkatastrofin varalle.

Suomen Punaisen Ristin toimenpiteet sikainfluenssan ovat monipuoliset, mutta tärkeintä on että oikea tieto saadaan kulkemaan eteenpäin ihmisille. Suomen Punaisen Ristin Kysy Influenssasta –puhelin toimi haastattelun ajankohtana arkipäivisin, jotta ihmisillä on mahdollista kysyä influenssa-aiheisista mieltä askarruttavista asioista. Suomen Punaisen Ristin vapaaehtoiset auttavat myös rokotejärjestelyissä monilla paikkakunnilla.

8. LUONNONKATASTROFIEN VAIKUTUS TULEVAISUUDEN MATKAILUUN

8.1 Matkailun tulevaisuus luonnonkatastrofien näkökulmasta

Tulevaisuudessa ihmiset tulevat luultavasti matkustamaan lähes samoissa määrin kuin nykyäänkin, osa hakee uusia kohteita ja kokemuksia, kun toiset pysyttelevät tutuissa matkakohteissa. Haastatteluissa kävi ilmi, että suomalaiset suosivat edelleen eksoottisia ja luonnonkatastrofien kannalta vähemmän turvallisia matkakohteita, kuten Thaimaa. Vaikka luonnonkatastrofit lisääntyvät ja voimistuvat, vain harva vastaajista oli valmis siirtymään niin sanottuihin turvallisiin matkakohteisiin.

Matkanjärjestäjillä tulee olemaan suurempi vastuu, kun asiakkaat eivät ole valmiita perumaan matkojaan luonnonkatastrofien vuoksi ja haluavat jatkuvasti uusia kokemuksia. Suurin osa sähköpostikyselyn vastaajista us-

koo, että paremmalla tiedottamisella lisätään matkailuturvallisuutta tulevaisuudessa. Myös toiveet luonnonkatastrofien paremmasta ennakoimisesta ja lääketieteen kehittämisestä oli vastaajien mielessä.

8.2 Suomi turvallisena matkailumaana

Suomea on ollut helppo pitää luonnonkatastrofeihin nähden turvallisena maana. Se sijaitsee iäkkäällä peruskalliolla, joka ei enää paljoa elämöi ja muutu. Vulkaanista toimintaa tällä alueella ei ole ollut hyvin pitkään aikaan, joten maanjäristyksiä ja tulivuoren purkauksia ei tarvitse pelätä. Maaston tasaisuus tekee liikkumisesta helppoa ja turvallista. Suurimpia vaaratilanteita luonto Suomessa aiheuttaa lumivyöryillä, tulvilla ja rajuilmoilla, jotka nekin ovat koko maailman mittakaavassa melko vähäisiä. Lauhkea ilmasto takaa sen että hirmu- ja pyörremyrskyt, monsuunisateet, suuret tulvat, mutavyöryt ym. vaaralliset luonnonkatastrofit tunkeutuvat arkeemme vain television välityksellä tai matkaillessa luonnonkatastrofiherkillä alueilla. Suomessa elävä eläinkanta on suhteellisen vaaratonta ja pedoiksi luokitellut eläimetkin ennemmin välttävät kohtaamisia ihmisen kanssa, suurimmat vaaratilanteet syntyvät liikenteessä. (Huhtala n.d., 22–24).

8.3 Mielenpitoja keskustelupalstalta

Ilta-Sanomien keskustelupalstalla matkailuosiossa oli vuoden 2008 heinäelokuussa keskustelu, jossa pohdittiin luonnonkatastrofien vaikutuksia suomalaisten matkailutottumuksiin. Keskustelun aloittaja kysyi, vaikuttavatko turistikohteissa tapahtuneet luonnonkatastrofit tai muut onnettomuudet keskustelijoiden lomasuunnitelmiin.

Keskusteluun osallistui hieman yli 40 ihmistä, joista 38 oli mielipide siitä, vaikuttavatko luonnonkatastrofit heidän lomasuunnitelmiinsa. Vajaa viidesosa heistä oli sitä mieltä että luonnonkatastrofit vaikuttavat heidän lomasuunnitelmiinsa, etenkin kohteen valinnassa. Neljä viidestä oli kuitenkin sitä mieltä, ettei luonnonkatastrofeilla ole minkäänlaista vaikutusta heidän lomasuunnitelmiinsa ja että huonosti voi käydä missä vain, myös omassa kotona.

Keskustelijat, joiden lomasuunnitelmiin luonnonkatastrofit eivät vaikuta olivat sitä mieltä, että pelko ei saa ohjata elämää ja että yhtä hyvin, tai jopa todennäköisemmin, kotona voi käydä huonosti. Heidän mielestään luonnonkatastrofi voi iskeä minne vain, joten sellaiseen varautuminen ja sen antaminen vaikuttaa matkakohdevalintaan on turhaa.

Niillä keskustelijoilla, joiden lomasuunnitelmiin luonnonkatastrofeilla on vaikutusta, on vuoden 2004 tsunami vielä tuoreessa muistissa. He myös välttävät matkustamista alueille, joissa on lähiaikoina tapahtunut luonnonkatastrofeja. Näiden keskustelijoiden mielestä on turha asettaa itseään ehdoin tahdoin vaaraan, lomalla viihtyminen on taattu kun matkakohde on omasta mielestä turvallinen. Osa keskustelijoista ajatteli myös, että etelään

lentäminen saattaa jopa lisätä luonnonkatastrofeja, joten lähimatkailu olisi siitäkkin syystä parempi vaihtoehto. Erilaiset paikalliset tautiepidemiat saavat myös vastaajat vaihtamaan matkakohdetta tai matkustusajankohtaa.

Osa keskustelijoista oli molempien mielipiteiden kannalla perustellen kantansa niin, että lomaansa he eivät peru tai muuta, mutta etukäteen on hyvä varautua mahdollisiin vaaroihin. (Iltasanomat 2008.)

9. YHTEENVETO

Opinnäytetyö sisälsi teoriaosuuden, tutkimuksen luonnonkatastrofien vaikutuksista suomalaisten matkailutottumuksiin sekä tutkimusten analyysin. Opinnäytetyön teoria sisälsi luonnonkatastrofien, matkailuturvallisuuden ja suomalaisten matkailutottumusten määrittelyt.

Tutkimuksessa selvitettiin luonnonkatastrofien vaikutuksia suomalaisten matkailutottumuksiin. Tutkimus jaettiin kolmeen osaan: sähköpostikysely suomalaisille, haastattelut suomalaisille matkanjärjestäjille ja luonnonkatastrofin kokeneille suomalaisille. Tutkimus koski suomalaisten vapaa-ajanmatkailua. Tavoitteena oli selvittää, millaisia luonnonkatastrofeja suomalaiset pitävät vaarallisina; minkä vuoksi he jättäisivät matkustamatta alueelle, jossa kyseisiä luonnonkatastrofeja yleensä esiintyy ja minkä luonnonkatastrofin vuoksi he peruisivat matkansa. Tutkimuksella pyrittiin kartoittamaan suomalaisten tilanne matkailussa luonnonkatastrofien suhteen opinnäytetyön tekohetkellä.

Yleisellä tasolla sähköpostikyselyn vastaajat pitivät suurinta osaa luonnonkatastrofeja joko vaarallisena tai melko vaarallisena. Syitä tähän ovat niiden tuhoisuus ja ennalta-arvaamattomuus. Luonnonkatastrofeista vaarallisimpana kyselyyn vastanneet pitivät tsunamia. Luonnonkatastrofin toistuvuus ja pitempi kesto vähentävät vastaajien kokemaa vaarallisuuden tunnetta, mutta eivät tuo turvallisuuden tunnetta missään vaiheessa tilanteeseen. Valtaosalle Intian valtameren alueella matkaileville vastaajille vuoden 2004 tsunamilla ei ollut ollenkaan vaikutusta. Heistä suurin osa oli sitä mieltä, ettei samanlainen luonnonkatastrofi iske samaan paikkaan uudestaan, eivätkä he näin ollen koe aluetta vaarallisena. Luonnonkatastrofit eivät ole vaikuttaneet lisäävästi vastaajien kotimaan matkailuun. Heidän mielestään Suomi ei ole tarpeeksi kiinnostava matkailumaata tai he matkustavat jo valmiiksi Suomessa paljon. Osa vastaajista ei usko joutuvansa itse luonnonkatastrofiin, ja näin ollen matkustavat missä haluavat. Suurimmalla osalla myöskään Euroopan matkailu ei ole lisääntynyt luonnonkatastrofien vuoksi. Vastaajista suurin osa matkustaa Euroopassa muutenkin jo paljon. Osa vastaajista oli kuitenkin sitä mieltä, että luonnonkatastrofeja tapahtuu myös Euroopassa, joten siellä ei välttämättä ole muuta maailmaa turvallisempaa. Vaarallisimpana matkailumaana vastaajat pitivät Thaimaata, johtuen vuoden 2004 tsunamista. Kotimaatansa Suomea he pitivät erittäin turvallisena matkailumaana luultavasti siksi, että täällä tapahtuvat luonnonkatastrofit ovat pienimuotoisia ja ennakoitavia.

Kaikilta matkanjärjestäjiltä saatiin melko yhteneväiset haastattelut. Haastatteluista selvisi, etteivät suomalaiset yleensä peru luonnonkatastrofien vuoksi matkojaan. Yleisestikin luonnonkatastrofien vaikutukset ovat hyvin lyhyet, eivätkä vaikutukset riipu suomalaisten matkailuhaluista, vaan merkittävin tekijä on katastrofien mediassa näkyminen. Haastatteluissa kävi ilmi, että suomalaiset ovat valmiita matkustamaan luonnonkatastrofialueille, ennen kuin matkanjärjestäjät ovat sinne matkoja valmiita järjestämään.

Kokemushaastatteluista kävi ilmi, etteivät luonnonkatastrofin kokeneet vastaajat ole kokemuksensa vuoksi rajoittaneet matkailuaan. Monet vastaajista ovat matkailleet katastrofialueella myös tapahtuneen jälkeen. Heidän matkailupelkonsa ei ole lisääntynyt tapahtuman johdosta ja olisivat valmiita palaamaan alueelle ja auttamaan vastaavissa tilanteissa.

Ulkoasiainministeriön ja Suomen Punaisen Ristin roolit luonnonkatastrofitilanteissa ovat tärkeitä. Molemmat tahot pyrkivät myös tuomaan ihmisille ennakolta lisää tietoa matkailun vaaroista. Molempien tahojen mielestä jokainen matkailija vastaa itsestään ja tekemisistään ulkomailla, mutta tarpeen tullen heidän puoleensa voi kääntyä saadakseen apua.

Tutkimus tuotti paljon uutta tietoa aiheesta. Luonnonkatastrofien vaikutukset suomalaisten matkailutottumuksiin ovat yllättävän lyhyet. Suomalaiset ovat valmiita matkustamaan, vaikka luonnonkatastrofin vaara olisi-kin olemassa. Tutkimuksen tulokset koskevat suomalaisten matkailutottumuksia ympäri maailmaa ja siitä olisi mahdollista tehdä jatkotutkimus keskittyen johonkin tiettyyn maanosaan tai alueeseen. Myös tartuntataudeista tulisi hyvä erillinen tutkimus tulevaisuudessa.

LÄHTEET

- Aurinkomatkat – Yritysinfo –Suntours Ltd Ab. Viitattu 15.11.2009.
http://www.aurinkomatkat.fi/Atcomweb.aspx?p=CS00011_N7&xml=TOUROPERATORID%202
- Earthquake Hazards Program. Historic Earthquakes. USGS. Julkaistu n.d. Viitattu 9.11.2009.
http://earthquake.usgs.gov/earthquakes/world/events/1960_05_22.php
- Ervasti V. & Paananen J. 2007. Globus – riskien maailma. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy. Toinen painos.
- EUROPA. Greece forest fires – Summer 2007. European Civil Protection. Julkaistu 20.11.2008. Viitattu 13.11.2009.
http://ec.europa.eu/environment/civil/forestfires_el_2007.htm
- Finavia Ilmailulaitos. Turvaohjeita lentomatkestajalle. Julkaistu 2006. Viitattu 1.8.2009.
<http://www.finavia.fi/turvaasiat>
- Finnmatkat – Yritysinfo. Viitattu 18.11.2009.
<http://www.finnmatkat.fi/35940/Yritystiedot/11695/11696/17289/>
- Helmi/MTV3. Naiset ja seksiturismi. Julkaistu n.d. Viitattu 23.10.09.
<http://www.mtv3.fi/helmikauppa/seksikasta.shtml?645887>
- Helsingin Sanomat. Italian maanjäristyksen raunioista pelastettu yli 100 ihmistä. Julkaistu 6.4.2009. Viitattu 12.11.2009.
<http://www.hs.fi/ulkomaat/artikkeli/Keski-Itali-an+maanj%C3%A4ristyksen+uhrien+joukossa+my%C3%B6s+lapsia/1135244977677>
- Henderson J.C. 2007. Tourism Crises – causes, consequences & management.
- How volcanoes work. Mt. Pelée eruption (1902). Julkaistu n.d. Viitattu 10.11.2009.
http://www.geology.sdsu.edu/how_volcanoes_work/Pelee.html
- Huhtala, J. n.d. Ulkomaan matkailijan turvaohjeet. Helsinki: Securuss.
- Huhtala, J. & Karpela, T-M. 1999. Ulkomaille matkustavan turvapassi. Uusikaupunki: NEWPRINT Oy
- Hänninen H. Tekniikka & Talous. Luonnonkatastrofeja nelinkertaisesti 80-lukuun verrattuna. Julkaistu 27.11.2007. Viitattu 29.7.2009.
<http://www.tekniikkatalous.fi/energia/ilmastonmuutos/article49527.ece>

Ilmatieteen laitos. Sääpalvelut tuovat viisinkertaiset hyödyt yhteiskunnalle. Julkaistu 2.4.2007. Viitattu 15.9.2009.

<http://www.fmi.fi/uutiset/index.html?A=1&Id=1175256644.html>

Iltta-Sanomat – keskustelu - matkailu. Vaikuttavatko luonnonkatastrofit matkasuunnitelmiisi? Julkaistu 15.7.2008. Viitattu 13.11.2009.

<http://keskustelut.iltasanomat.fi/thread.jspx?threadID=8605>

International Strategy for Disaster Reduction (ISDR). Mission and objectives. Julkaistu n.d. Viitattu 18.8.2009.

http://www.unisdr.org/eng/about_isdr/isdr-mission-objectives-eng.htm

Kaleva. Italia suri maanjäristyksessä kuolleita. Julkaistu 10.4.2009. Viitattu 12.11.2009.

<http://www.kaleva.fi/plus/index.cfm?j=791075>

Kaleva Travel. Luonnonmullistukset. Julkaistu n.d. Viitattu 18.8.2009.

http://www.kalevatravel.fi/matkainfo/turvallisuus/fi_FI/luonnonmullistukset/

Karantzavelou, V. 2005. New strategy for the recovery of tourism after tsunami. Travel Daily News. Viitattu 14.9.2009.

http://www.traveldailynews.com/pages/show_page/8898-New-strategy-for-the-recovery-of-tourism-after-tsunami

Konsuliasioiden yksikkö, Ulkoasiainministeriö. Matkustusturvallisuusvinkkejä. Päivitetty 17.6.2009. Viitattu 8.7.2009.

<http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?nodeid=42128&contentlan=1&culture=fi-FI>

Kuluttajavirasto. Kuluttajavirasto ja SMAL: Matkan ehdot ja peruutusoi-
keus kannattaa selvittää. Julkaistu 1.7.2009. Viitattu 17.8.2009.

<http://www.kuluttajavirasto.fi/Page/6f180b5f-ad4e-4fb7-a02b-e867928f04b0.aspx?groupId=4ac236ea-a13b-41f9-8416-248ca82aa95d&announcementId=b91ff5fa-f9cb-4498-86c3-a16e1590ad93>

Kuluttajavirasto. Yleiset valmismatkaehdot. Julkaistu 2009. Viitattu 17.8.2009.

http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/yritykselle/yleiset_valmismatkaehdot/

Liikenne- ja viestintäministeriö. Luonnononnettomuuksien varoitusjärjestelmä (LUOVA). 2005. Viitattu 15.9.2009.

http://www.lvm.fi/files/Julkaisuja%2029_2005.pdf

National Hurricane Center. Tropical Cyclone Report. Päivitetty 10.8.2006. Viitattu 11.11.2009.

http://www.nhc.noaa.gov/pdf/TCR-AL122005_Katrina.pdf

Onnettomuustutkintakeskus. Tutkintaselostus Aasian luonnonkatastrofi 26.12.2004. Julkaistu n.d. Viitattu 26.8.2009.

http://www.onnettomuustutkinta.fi/uploads/h4d3gv5v_1.pdf

Opetushallitus/Etälukio. Luonnonhasardit. Julkaistu 2009. Viitattu 12.8.2009.

<http://www02.oph.fi/etalukio/maantiede/kurssi3/luonnon.html>

Poliklinikka. Hiv ja Aids. Julkaistu 1.2.2007. Viitattu 13.9.2009.

<http://www.poliklinikka.fi/?page=7588846&id=1423775>

Poliklinikka. Lintuinfluenssa. Jari Remes. Julkaistu 11.4.2006. Viitattu 13.9.2009.

<http://www.poliklinikka.fi/?page=1040159&id=7237204>

Poliklinikka. Sikainfluenssa. Julkaistu 29.4.2009. Päivitetty 4.9.2009. Viitattu 13.9.2009.

<http://www.poliklinikka.fi/?page=2515207&id=7394447>

Punainen Risti. Katastrofeihin varautuminen neljä kertaa halvempaa kuin tuhojen korjaaminen. Muokattu 22.7.2009. Viitattu 12.8.2009.

http://www.redcross.fi/ajankohtaista/uutiset/fi_FI/maailmankatastrofiraportti2009/

Rátz T. & Puczkó L. 2002. The Impacts Of Tourism: An Introduction. Hämeenlinna: OffsetKolmio Oy.

Ryan C. 2003. Recreational Tourism – Demand and Impacts. Channel View Publications.

Selänniemi T. 2003. Elämyksiä elämääsi – 40 vuotta Aurinkomatkoja. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Teepakki. Lumivyöryt. Julkaistu n.d. Viitattu 23.10.09.

http://teepakki.tky.fi/retkeilytietous/lumi_v.html

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Tiivistelmä influenssa A(H1N1)v -tilanteesta 10.11.09 klo 12.00. Pandemiakatsaus. Päivitetty 12.11.2009. Viitattu 13.11.2009.

http://www.ktl.fi/portal/suomi/terveyden_ammattilaisille/tartuntataudit_ja_epidemiainfluenssa_a_h1n1v_raportoidut_tapaukset

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Yleistietoa Sars-epidemiasta. Julkaistu 12.12.2005. Viitattu 13.9.2009.

http://www.ktl.fi/portal/suomi/tietoa_terveydesta/terveys_ja_sairaudet/infektiotaudit/sars/yleistietoa_sars-epidemiasta/

Terveyskirjasto. Leinikki P. Virusten aiheuttama hepatiitti. Julkaistu 18.7.2005. Viitattu 13.9.2009.

http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=suo00031#s5

Tieteen kuvalehti. 2008. Tiedon maailma – Luonnonvoimat. Bonnier Publications International AS. Ensimmäinen painos.

Tilastokeskus. 2001. Suomalaisten matkailu 2000 – Finnish Travel. Helsinki: Yliopistopaino.

Tilastokeskus. 2006. Suomalaisten matkailu 2005 – Finländarnas resor 2005 – Finnish Travel 2005. Helsinki: Multiprint Oy.

Tilastokeskus. 2008. Suomalaisten matkailu 2007 - Finländarnas resor 2007 – Finnish Travel 2007. Helsinki: Multiprint Oy.

Tilastokeskus. Suomalaiset tekivät yli 32 miljoonaa vapaa-ajanmatkaa vuonna 2008. Julkaistu 3.7.2009. Viitattu 30.7.2009.

http://www.stat.fi/til/smat/2008/smat_2008_2009-07-03_tie_001.html

Tjäreborg. Tjäreborgin historia. Viitattu 18.11.2009.

http://www.tjareborg.fi/dynamic/dynamicLeftTextBlank.aspx?Dynamic_Id=64292

Tjäreborg – Yritysinfo. Päivitetty 7.10.2008. Viitattu 18.11.2009.

http://www.tjareborg.fi/dynamic/dynamicLeftTextBlank.aspx?Dynamic_Id=18155

Ulkoasiainministeriö. Matkusta turvallisesti - ulkoministeriön matkustus-tiedote ja -ilmoitus yhä suosittumia. Julkaistu 23.7.2009. Viitattu 17.8.2009.

<http://www.formin.fi/Public/default.aspx?contentid=168097&nodeid=15145&culture=fi-FI>

Ullman H.F. 2007. Geologica-elävä ja muuttuva maapallo. Millenium House Pty Ltd, Australia.

UNESCO/IOC Tsunami Information. Welcome to the IOC global tsunami website, a one-stop resource for all tsunami-related information. Julkaistu n.d. Viitattu 14.9.2009.

<http://www.ioc-tsunami.org/>

Uskomaton luonto. N.d. Guinness Publishing Ltd.

Valtioneuvosto. Tiedote 191/2005: Ulkoasiainministeri Erkki Tuomiojan lausunto Aasian luonnonkatastrofin tutkintaselostuksen johdosta. Julkaistu 15.6.2005. Viitattu 11.9.2009.

<http://www.valtioneuvosto.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedote/fi.jsp?oid=137382>

Vuoristo K-V. 2002. Matkailun muodot. Porvoo: WSOY Bookwell Oy.

Wijkman, A. & Timberlake L. 1986. Luonnonkatastrofit – Ihmisen vai luonnon työtä? Suomen Punainen Risti

World Tourism Organization. Tourism Emergency Response Network. Julkaistu n.d. Viitattu 14.9.2009.

<http://www.unwto.org/rcm/tern/tern.php?lang=E>

YLEISET VALMISMATKAEHDOT

Yleiset valmismatkaehdot

Nämä 30.6.2009 allekirjoitetut sopimusehdot ovat Suomen matkatoimistoalan liitto ry:n ja kuluttaja-asiamiehen neuvottelemat.

1. Soveltamisala

1.1. Yleiset valmismatkaehdot

Näitä sopimusehtoja sovelletaan sellaisiin yli kaksi vuorokautta kestäviin valmismatkoihin, jotka on hankittu pääasiassa yksityiseen tarkoitukseen, joihin sisältyy ainakin kuljetus ja majoitus, joita myydään tai tarjotaan myytäväksi Suomessa ja joiden järjestäjällä on toimipaikka Suomessa. Majoituksena pidetään myös majoitusta perheessä.

1.2. Lisäehdot

Matkanjärjestäjällä on oikeus täydentää ja täsmentää yleisiä valmismatkaehtoja lisäehdoilla, jotka eivät saa olla matkustajan vahingoksi ristiriidassa näiden yleisten ehtojen kanssa.

1.3. Erityisehdot

Matkanjärjestäjällä on oikeus käyttää näistä sopimusehdoista poikkeavia erityisehtoja, jos erityisehtojen käyttö on perusteltavissa matkan erityisluonteen, kuljetusmuotoa koskevien poikkeuksellisten määräysten (kuten reittilentojen varaus- ja myyntiehdot), matkan erityisluonteesta johtuvien poikkeuksellisten majoitusehtojen tai matkakohteen erityisolojen vuoksi. Erityisehdot eivät saa olla matkustajan vahingoksi ristiriidassa valmismatkalain kanssa.

Matkanjärjestäjän, joka soveltaa peruutustapauksissa erityisehtoja ja veloittaa niiden perusteella matkustajalta todelliset peruutuskulut, on tarvittaessa esitettävä selvitys siitä, miten ne kohdentuvat matkan eri osiin.

2. Valmismatkasopimus ja vastuu sopimuksen toteuttamisesta

2.1. Matkanjärjestäjä vastaa matkustajalle siitä, että valmismatka on sopimuksen mukainen. Vastuu koskee myös matkanjärjestäjän sopimuksen täyttämiseksi käyttämien elinkeinonharjoittajien suorituksia (esimerkiksi kuljetusyhtiöt ja hotellit).

2.2. Matkanvälittäjä vastaa samalla tavoin kuin matkanjärjestäjä matkustajalle annettavista tiedoista ja sopimuksen täyttämisestä. Tällaista vastuuta välittäjälle ei kuitenkaan synny, jos matkustaja sopimusta tehtäessä tietää, kuka on matkanjärjestäjä ja että vain tämä on vastuussa sopimusvelvoitteiden täyttämisestä.

2.3. Matkustajalle on ennen sopimuksen päättämistä annettava tieto siitä, onko matkanjärjestäjä tai matkanvälittäjä asettanut valmismatkaliikkeistä annetussa laissa tarkoitetun vakuuden ja kattaako vakuus tarjotun matkan.

2.4. Matkustaja voi täyttää näiden sopimusehtojen mukaisen ilmoitusvelvollisuutensa ottamalla yhteyttä joko matkanjärjestäjään tai välittäjään.

Valmismatkan virheestä ilmoittaminen on tehtävä kohdan 13.4. mukaisesti.

2.5. Sopimuksen sisältö

Matkaan sisältyvät ne palvelut ja järjestelyt, joista on sovittu matkustajan ja matkanjärjestäjän kesken. Sopimuksen sisältöä arvioitaessa otetaan huomioon kaikki etukäteen kirjallisena tai sähköisenä ilmoitetut sopimusehdot ja muut matkanjärjestäjän esitteissä, ja muussa markkinoinnissa sekä matka-asiakirjoissa olevat tiedot.

2.6. Matkustusasiakirjat ja matkavakuutus

Matkanjärjestäjän on ennen sopimuksen päättämistä annettava matkustajalle yleiset tiedot tarvittavista matkustusasiakirjoista ja niiden hankkimiseen yleensä tarvittavasta ajasta.

Matkustajan on matkanjärjestäjän antamia ohjeita noudattaen itse huolehdittava matkalla tarvitsemistaan asiakirjoista (passi, viisumi, rokotustodistukset) sekä tarkistettava niiden ja lentolipun oikeellisuus ja vastaavuus toisiinsa. Matkustajan on tarkistettava myös kuljetusten lähtöajat. Jos matkanjärjestäjä on täyttänyt tiedonantovelvollisuutensa, se ei vastaa matkustajalle aiheutuvasta vahingosta, mikäli matka estyy tai keskeytyy puutteellisten tai virheellisten matka-asiakirjojen (esim. rikkinaisen passin) tai viisumin epäämisen tai puuttumisen vuoksi.

Matkanjärjestäjä ei ole vastuussa matkustajan matkalla tarvitsemista vapaaehtoisista vakuutuksista vaan matkustaja vastaa itse vakuutusturvastaan ja sen kattavuudesta esim. peruutusturvan osalta.

2.7. Matkakohteen mahdolliset turvallisuusriskit

Matkanjärjestäjän on ennen matkaa huomautettava matkustajalle matkaan mahdollisesti liittyvistä erityisistä riskeistä sekä matkaa ja oleskelua koskevista terveystilanteista. Matkustajalle on lisäksi annettava ohjeita mahdollisesti sattuvan sairauden, onnettomuuden tai muun vastaavan tapahtuman varalta.

Matkustajan turvallisuudesta ulkomailla vastaavat matkustajan itsensä ohella ensisijaisesti kyseisen maan viranomaiset. Matkustajan on toimittava kohteen olosuhteet huomioon ottaen.

Kohteen turvallisuutta ja muita kohdetta koskevia olennaisia tietoja on saatavissa ulkoministeriöstä ja terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta; esim. kyseisten tahojen Internet-sivustoilta www.formin.fi ja www.thl.fi. Matkustajan on syytä tutustua kohteen olosuhteisiin mm. edellä mainittujen tietojen avulla.

2.8. Avustamisvelvollisuus

Jos matkustaja matkan aikana sairastuu, joutuu onnettomuuteen tai rikoksen uhriksi taikka kärsii muun vahingon, on matkanjärjestäjän avustettava häntä sairaanhoidon tai ennaltaehkäisevän paluukuljetuksen järjestämisessä, rikoksen tai vahingon selvittämisessä ja muissa tarpeellisissa toimenpiteissä. Matkustaja vastaa itse näiden tai muiden tilanteen vaatimien (esim. uusi kuljetus, ylimääräiset hotelliyöpymiset sekä matkanjärjestäjälle mahdollisesti tulevat ylimääräiset

kulut) erityisjärjestelyiden kuluista, joihin matkanjärjestäjä hänen tilanteensa vuoksi on ryhtynyt. Jos matkan aikana ilmenee kohdassa 11.1.b. tarkoitettu tilanne, matkanjärjestäjän on vastaavasti avustettava matkustajaa ja pyrittävä mahdollisuuksien mukaan rajoittamaan matkustajalle aiheutuvaa vahinkoa ja haittaa.

Jos matkanjärjestäjällä ei ole matkakohteessa henkilökuntaa, joka voi avustaa matkustajaa, matkanjärjestäjän on ennen matkaa ilmoitettava matkustajalle matkanjärjestäjän tai -välittäjän paikallisen edustajan nimi ja yhteystiedot tai vastaavat tiedot paikallisista toimipaikoista, joihin matkustaja voi apua tarvitessaan ottaa yhteyttä. Jos tällaisia edustajia tai toimipaikkoja ei ole, matkustajalle on ilmoitettava, miten hän tarvittaessa saa yhteyden matkanjärjestäjään tai välittäjään.

2.9. Matkustajan velvollisuudet ja vastuu

2.9.1. Matkustajan on noudatettava matkan aikana viranomaisten, matkanjärjestäjän tai matkanjärjestäjän edustajan antamia matkan toteuttamiseen liittyviä ohjeita ja määräyksiä sekä hotellien ja kuljetusvälineiden järjestyssääntöjä.

2.9.2. Matkustaja ei saa häiritä käyttäytymisellään muita matkustajia. Jos matkustaja olennaisesti laiminlyö velvollisuutensa, voidaan hänen matkalle lähtönsä evätä tai hänet voidaan poistaa matkalta. Tällöin matkustajalla ei ole oikeutta maksun palautukseen ja hän vastaa itse kaikista kotimatkastaan aiheutuvista kuluista.

2.9.3. Matkustaja on vastuussa vahingoista, jotka hän tahallisella tai varomattomalla menettelyllään aiheuttaa matkanjärjestäjälle tai kolmansille osapuolille muun muassa rikkomalla yllämainittuja määräyksiä.

2.9.4. Matkustajan tulee ilmoittaa matkanjärjestäjälle sellaiset yhteystiedot, joista hänet tavoittaa ennen matkaa ja matkan aikana.

3. Sopimuksen syntyminen ja hinnan maksaminen

3.1. Matkustajaa sitova sopimus syntyy, kun matkanjärjestäjän määräämä varausmaksu on maksettu matkanjärjestäjän määräämänä ajankohtana.

3.2. Matkan hinta kokonaisuudessaan on maksettava matkanjärjestäjän ilmoittamana tai muuna sovittuna määräaikaan. Maksettuaan matkan hinnan matkustajalla on oikeus hyvissä ajoin ennen matkan alkamista saada matkaan liittyvät asiakirjat.

4. Matkustajan oikeus peruuttaa matka ilman erityistä syytä

Matkustaja voi peruuttaa matkan ilman erityistä syytä seuraavasti:

4.1.a) Viimeistään 28 vuorokautta ennen matkan alkua maksamalla matkanjärjestäjälle etukäteen mainitut toimistokulut.

b) Myöhemmin kuin 28 vuorokautta mutta viimeistään 14 vuorokautta ennen matkan alkua maksamalla varausmaksun.

c) Myöhemmin kuin 14 vuorokautta mutta viimeistään 48 tuntia ennen matkan alkua maksamalla 50 % matkan hinnasta.

d) Jos matka peruutetaan myöhemmin kuin 48 tuntia ennen matkan alkua, matkanjärjestäjällä on oikeus periä koko matkan hinta.

4.2. Jos matka on hinnoiteltu sen mukaan, että kahden tai useamman matkustajan seurue majoitetaan samaan huoneeseen tai huoneistoon ja joku seurueen jäsenistä peruuttaa matkansa, on matkanjärjestäjällä oikeus periä peruutuksen vuoksi kohtuullinen lisämaksu. Matkansa peruuttanut ja matkalle osallistuvat seurueen jäsenet vastaavat yhteisvastuullisesti lisämaksun maksamisesta matkanjärjestäjälle.

4.3. Jos matkaa ei peruuteta eikä matkustaja saavu sovitulle lähtöpaikalle sovittuun aikaan tai jos hän ei voi osallistua matkaan siksi, ettei hänellä hänen vastuullaan olevista syistä ole matkaan tarvittavia asiakirjoja, kuten voimassaolevaa passia, viisumia, henkilöllisyystodistusta tai rokotustodistusta, hänellä ei ole oikeutta maksun palautukseen.

4.4. Peruutuskulut voivat poiketa kohdissa 4.1. ja 5.1. mainituista, jos matka on sellainen, johon sovelletaan erityisehtoja (kohta 1.3.). Peruutuskulujen määrä tai niiden määräytymisperuste on ilmoitettava erityisehdoissa.

5. Matkustajan oikeus peruuttaa matka ylivoimaisen esteen vuoksi

5.1. Matkustajalla on oikeus peruuttaa matka ja saada takaisin matkasta maksettu hinta vähennettynä toimistokuluilla, jos olisi kohtuutonta vaatia häntä lähtemään matkalle sen vuoksi, että

a) hän itse tai hänelle läheinen henkilö yhtäkkiä sairastuu vakavasti, joutuu vakavaan onnettomuuteen tai kuolee. Läheisenä henkilönä pidetään aviopuolisoa, avopuolisoa, lasta, vanhempaa, appivanhempaa, sisarusta, lastenlasta, isovanhempaa tai matkakumppania, jonka kanssa matkustaja on yhdessä varannut matkan ja jonka majoitus on sovittu samaan huoneeseen tai huoneistoon, tai

b) hänelle tai matkakumppanille, jonka kanssa hän on yhdessä varannut matkan, sattuu muu odottamaton ja vakava tapahtuma, jonka vuoksi olisi kohtuutonta vaatia häntä lähtemään matkalle. Matkakumppanina pidetään kyseisen matkustajan lasta tai vanhempaa taikka muuta henkilöä, jonka majoitus on sovittu samaan huoneeseen tai huoneistoon kyseisen matkustajan kanssa. Muu odottamaton ja vakava tapahtuma on esimerkiksi merkittävä vahinko omaisuudelle, kuten asunnon palo.

5.2. Matkustajan on ilmoitettava peruutuksesta viivytyksettä matkanjärjestäjälle.

Matkalle lähdön este on osoitettava luotettavalla selvityksellä, kuten lääkärintodistuksella, poliisitutkintapöytäkirjalla tai vakuutusyhtiön lausunnolla. Selvitys on toimitettava matkanjärjestäjälle niin pian kuin mahdollista ja viimeistään kahden viikon kuluttua peruuttamiseen oikeuttavan esteen ilmenemisestä, jollei määräajan noudattaminen ole matkustajalle kohtuuttoman vaikeaa.

5.3. Jos matka on hinnoiteltu sen mukaan, että kahden tai useamman matkustajan seurue majoitetaan samaan huoneeseen tai huoneistoon ja joku seurueen jäsenistä peruuttaa matkansa kohdassa 5.1. tarkoitetun ylivoimaisen esteen takia, ei matkanjärjestäjällä ole oikeutta 4.2. kohdan mukaiseen lisämaksuun. Matkanjärjestäjällä on kuitenkin oikeus tehdä muun seurueen majoitukseen peruutuksista johtuvat tarkoituksenmukaiset muutokset, jos matkan taso ei laske sovitusta.

5.4. Peruutuskulujen osalta sovelletaan myös kohtaa 4.4.

6. Matkustajan oikeus peruuttaa matka matkanjärjestäjän tekemien muutosten tai matkakohteen olojen vuoksi

6.1. Matkustaja voi peruuttaa matkan, jos

- a) matkan alkamisen tai matkan päättymisen ajankohta siirtyy sovitusta yli 30 tunnilla,
- b) matkanjärjestäjä muutoin muuttaa olennaisesti matkajärjestelyjä. Olennaisena muutoksena pidetään esimerkiksi matkustusaikaa huomattavasti lisäävää kuljetusvälineen muutosta, matkakohteen muutosta tai majoituksen tasoa selvästi laskevaa muutosta,
- c) hänellä on perusteltua aihetta uskoa, ettei matkaa voida toteuttaa sovitulla tavalla tai hänen terveyttään tai henkeään vaarantamatta matkakohteessa tai sen läheisyydessä ilmenneiden sotatoimien, luonnonmullistuksen, lakon tai vastaavan tilanteen takia. Peruutuksen perusteita arvioitaessa otetaan huomioon Suomen viranomaisten kanta asiaan,
- d) hänellä on muutoin painava syy olettaa, että matkanjärjestäjän suorituksessa tulee olemaan olennainen virhe.

6.2. Matkustajan on viivytyksettä ilmoitettava matkan peruuttamisesta matkanjärjestäjälle.

6.3. Oikeudesta peruuttaa matka hinnankorotuksen vuoksi määrätään kohdassa 9.4.

6.4. Peruuttaessaan matkan edellä mainituissa tapauksissa matkustajalla on oikeus saada takaisin matkan hinta. Jos peruutus johtuu muusta kuin kohdassa 6.1.c. tarkoitusta syystä, matkustajalla on oikeus saada korvaus myös niistä menoista, jotka ovat aiheutuneet matkasta ja peruutuksen vuoksi käyneet hyödyttömiksi.

Kohdissa 6.1.a, 6.1.b. ja 6.1.d. mainituissa tapauksissa matkustaja saa vaihtoehtoisesti vaatia matkanjärjestäjältä uuden vastaavan matkan alkuperäisestä matkasta maksamallaan hinnalla. Korvaavan matkan osalta sovelletaan lisäksi kohtaa 11.3.

7. Matkustajan oikeus keskeyttää matka ja purkaa sopimus

7.1. Matkustajalla on oikeus keskeyttää matka, jos

- a) matkanjärjestäjä törkeästi laiminlyö velvollisuuksiaan tai matkan toteutus muutoin osoittautuu niin virheelliseksi, ettei matka vastaa sille alun perin asetettua tarkoitusta. Näillä perusteilla matkustajalla on myös oikeus purkaa sopimus matkan jälkeen, tai
- b) matkan aikana ilmenee kohdassa 6.1.c. tarkoitettu tilanne.

7.2. Keskeyttäessään matkan tai purkaessaan sopimuksen matkustajalla on oikeus saada takaisin matkan hinta ja muut matkanjärjestäjälle maksetut maksut. Jos matkanjärjestäjän suorituksesta on ollut matkustajalle hyötyä, matkustajan on maksettava matkanjärjestäjälle korvaus, joka vastaa suorituksen arvoa matkustajalle.

7.3. Jos matkustaja keskeyttää matkan kohdassa 7.1.a. tarkoitetulla perusteella, matkanjärjestäjän on omalla kustannuksellaan tarvittaessa järjestettävä matkustajan paluukuljetus. Kuljetus on järjestettävä alun perin sovittua vastaavalla kuljetusvälineellä matkan lähtöpaikkaan tai muualla sovitulle paikkakunnalle.

7.4. Jos matkustajalla on kohdan 7.1.a. perusteella oikeus purkaa sopimus, hän saa vaihtoehtoisesti vaatia matkanjärjestäjältä uuden vastaavan matkan alkuperäisestä matkasta maksamallaan hinnalla. Korvaavan matkan osalta sovelletaan lisäksi kohtaa 11.3.

7.5. Jos matkustaja keskeyttää matkan kohdan 7.1.b. perusteella eikä matkanjärjestäjä avusta häntä kohdan 2.8. mukaisesti kotiinpaluun järjestämisessä, voi matkustaja itse ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin. Matkustajan on kuitenkin pyrittävä rajoittamaan matkanjärjestäjän vastuulle mahdollisesti jäävien kustannusten määrää ja muuta vahinkoa.

8. Matkustajan oikeus muuttaa sopimusta ja luovuttaa se toiselle

8.1. Matkustajalla on oikeus viimeistään 28 vuorokautta ennen matkan alkua muuttaa lähtöpäivää, matkakohdetta tai hotellia maksamalla uuden matkan hinnan lisäksi toimistokulut. Myöhempiä muutoksia voi matkanjärjestäjä pitää matkan peruutuksena ja uuden tilaamisena.

8.2. Matkustajalla on oikeus muuttaa varauksessa olevia matkustajatietoja tai luovuttaa sopimukseen perustuvat oikeutensa henkilölle, joka täyttää mahdollisesti asetetut matkalle osallistumista koskevat ehdot. Luovutuksesta tai tietojen muutoksesta on ilmoitettava matkanjärjestäjälle viimeistään 48 tuntia ennen matkan alkamista.

Matkanjärjestäjällä on oikeus periä kohtuullinen korvaus luovutuksesta tai tietojen muutoksesta aiheutuvista tarpeellisista toimenpiteistä. Jollei matkanjärjestäjä ole lisäehdoissaan muuta ilmoittanut, korvaus on toimistokulujen suuruinen. Luovuttaja ja luovutuksensaaja vastaavat yhteisvastuullisesti matkan hinnan ja korvauksen maksamisesta matkanjärjestäjälle.

9. Hinnanmuutokset

9.1. Matkanjärjestäjällä on sopimuksen päättämisen jälkeen oikeus korottaa ja vastaavasti velvollisuus alentaa sovittua matkan hintaa seuraavilla perusteilla:

- a) matkan hintaan vaikuttavien verojen ja muiden julkisten maksujen muutokset.
- b) kuljetuskustannusten muutos, johon matkanjärjestäjä ei ole voinut vaikuttaa ja jota matkanjärjestäjä ei ole voinut ottaa lukuun sopimusta päätettäessä, tai
- c) Matkan kustannuksiin vaikuttava valuuttakurssien muutos. Kuluttaja-asiamies ja Suomen matkatoimistoalan liitto ovat neuvotelleet täydentävistä ohjeista kurssimuutoksen laskemiseksi.

Ohjeen mukaan kurssimuutoksen suuruus määräytyy kuusi viikkoa ennen lähtöä vallinneen valuuttakurssin mukaan. Vertailukurssina käytetään sen päivän valuuttakurssia, jota matkanjärjestäjä ilmoittaa esitteessään käyttäneensä hinnoittelunsa perustana. Jos matkaa ei ole markkinoitu esitteessä, on vertailukurssi matkustajalle viimeistään sopimusta tehtäessä ilmoitettu kurssi.

9.2. Hinnan korotus ei saa olla kustannusten nousua suurempi. Hintaa on alennettava vähintään kustannusten laskua vastaavasti. Hinnan muutoksen on kuitenkin oltava vähintään 2 prosenttia saman matkan ja saman lähtöpäivän halvimpaan majoitusvaihtoehtoon perustuvasta hinnasta.

Matkanjärjestäjän on ilmoitettava uusi hinta matkustajalle niin pian kuin mahdollista sekä kerrottava lisäksi, mikä on ollut hinnanmuutoksen peruste ja mitä matkapaketin osia muutos koskee.

9.3. Matkan hintaa ei saa korottaa sovittua matkan lähtöaikaa edeltävien 21 vuorokauden aikana. Matkanjärjestäjällä ei tänä aikana ole myöskään velvollisuutta alentaa hintaa.

9.4. Jos matkan hintaa korotetaan sopimuksen päättämisen jälkeen enemmän kuin 10 % kohdassa 9.2. mainitun mukaisesti laskettuna, matkustajalla on oikeus purkaa sopimus. Matkustajan on ilmoitettava sopimuksen purkamisesta matkanjärjestäjälle viikon kuluessa siitä, kun matkustaja sai tiedon hinnan korotuksesta.

10. Matkanjärjestäjän oikeus tehdä matkaohjelmaan vähäisiä muutoksia

10.1. Jos matkanjärjestäjä ei voi siitä riippumattomista syistä noudattaa sovittua matkasuunnitelmaa, matkanjärjestäjällä on oikeus muuttaa hotellia, yöpymispaikkaa, kuljetusvälinettä ja aikataulua tai tehdä matkaohjelmaan muita muutoksia, jotka eivät olennaisesti muuta matkan luonnetta. Muutoksista on ilmoitettava matkustajalle niin pian kuin mahdollista.

10.2. Vähäisen osanottajamäärän vuoksi matkanjärjestäjällä on oikeus muuttaa kuljetusvälinettä, reittiä ja aikataulua, jos muutokset eivät olennaisesti muuta matkan luonnetta. Muutoksista on ilmoitettava matkustajalle viimeistään 14 vuorokautta ennen matkan alkua.

10.3. Matkustaja on edellä tarkoitetuista muutoksista huolimatta velvollinen maksamaan matkan hinnan ja muut sovitut maksut ottaen kuitenkin huomioon, mitä kohdassa 14.2. on määrätty matkustajan oikeudesta hinnanalennukseen.

11. Matkanjärjestäjän oikeus peruuttaa ja keskeyttää matka

11.1. Matkanjärjestäjällä on oikeus peruuttaa matka, jos

a) matkalle ei ole ilmoittautunut riittävästi osanottajia ja matkanjärjestäjä on matkaa koskevassa esitteessä tai muussa materiaalissa (esim. matkaohjelmassa tai muissa matkadokumenteissa) maininnut matkan toteuttamisen riippuvan osanottajamäärästä. Vaadittu osanottajamäärä voi koskea joko yksittäistä matkaa tai tiettyyn matkakohteeseen tehtävää matkasarjaa. Peruuttamisesta on ilmoitettava matkustajalle viimeistään 21 vuorokautta ennen matkan alkua.

b) matkanjärjestäjän mahdollisuudet toteuttaa matka sovitulla tavalla ovat sopimuksen päättämisen jälkeen olennaisesti vaikeutuneet matkakohteessa tai sen läheisyydessä ilmenneiden sotatoimien,

luonnonmullistuksen, lakon tai vastaavan tilanteen takia taikka jos matkaa ei muusta odottamattomasta syystä voida toteuttaa vaarantamatta matkustajan henkeä tai terveyttä. Peruuttamisesta on ilmoitettava matkustajalle niin pian kuin mahdollista.

11.2. Jos kohdassa 11.1.b. mainittu tilanne syntyy matkan aikana, matkanjärjestäjällä on oikeus keskeyttää matka ja tehdä matkaohjelmaan muita välttämättömiä muutoksia. Matkanjärjestäjän on viivytyksettä matkan jälkeen palautettava matkustajalle saamatta jääneitä palveluksia vastaava osa matkan hinnasta.

11.3. Jos matkanjärjestäjä peruuttaa matkan kohdan 11.1. perusteella, matkustaja saa vaatia uuden vastaavan matkan alkuperäisestä matkasta maksamallaan hinnalla, jollei korvaavan matkan järjestämisestä aiheudu matkanjärjestäjälle kohtuuttomia kustannuksia tai kohtuutonta haittaa.

Jos korvaavan matkan hinta on alun perin sovittua hintaa alempi tai jos korvaavaan matkaan ei sisälly alun perin sovittuja palveluksia, matkustajalle on palautettava hinnan ero tai puuttuvia palveluksia vastaava hinnan osa.

11.4. Peruutettuaan matkan matkanjärjestäjän on viivytyksettä palautettava matkustajan maksusuoritukset, jollei matkustaja saa kohdassa 11.3. tarkoitettua korvaavaa matkaa. Jos matka peruutetaan kohdassa 11.1.a. mainitulla perusteella, matkanjärjestäjän on lisäksi korvattava matkustajalle matkalle lähtöön välittömästi liittyneet peruuttamisen vuoksi hyödyttömiksi käyneet kulut.

12. Matkanjärjestäjän oikeus purkaa sopimus

Matkanjärjestäjällä on oikeus purkaa sopimus, jos matkustaja ei ole maksanut matkan hintaa viimeistään sovittuna maksupäivänä. Edellytyksenä matkanjärjestäjän oikeudelle purkaa sopimus on, että matkustaja on saanut kohtuullisen maksuajan. Asiakirjassa, jossa maksuaika mainitaan, on kerrottava matkanjärjestäjän oikeudesta purkaa sopimus maksun laiminlyönnin takia.

13. Virhe ja virheilmoitus

13.1. Matkanjärjestäjän suorituksessa on virhe, jos

a) matka ei palveluksiltaan tai muilta järjestelyiltään vastaa sitä, mitä on sovittu tai voidaan katsoa sovittun,

b) matkanjärjestäjä on laiminlyönyt antaa matkustajalle valmismatkalain edellyttämiä tietoja matkaan sovellettavista ehdoista, matkan sisällöstä, tarvittavista matkakustannusasiakirjoista, matkaa koskevista terveystieteilijäksistä, kuljetusyhteyksistä aikatauluineen sekä muita matkustajalle tarpeellisia tietoja, kuten ohjeita matkan aikana mahdollisesti sattuvan sairauden, onnettomuuden tai muun vastaavan tapahtuman varalta ja tämän voidaan olettaa vaikuttaneen matkustajan päätöksentekoon, tai

c) matkanjärjestäjä on laiminlyönyt kohdan 2.8. mukaisen avustamisvelvollisuutensa.

13.2. Virheenä ei kuitenkaan pidetä sellaisia matkan kokonaisuuden kannalta vähäisiä muutoksia tai puutteita, joihin matkustaja on matkakohteen tai matkan luonteen perusteella voinut kohtuudella varautua.

13.3. Virheenä ei myöskään pidetä myöhästynyttä saapumista matkakohteeseen tai aikaisempaa kotiinlähtöä, jos muutos johtuu matkanjärjestäjästä riippumattomasta syystä ja matkakohteessa olo lyhentyy vähintään 3 mutta alle 5 vuorokautta kestäväällä matkalla enintään 6 tuntia, 5 – 8 vuorokautta kestäväällä matkalla enintään 8 tuntia ja yli 8 vuorokautta kestäväällä matkalla enintään 12 tuntia. Jos matkan kesto alittaa 3 vuorokautta, virheen arviointi tehdään tapauskohtaisesti.

Jos muutoksen syynä on ilmatilan ruuhkautuminen, lennonjohdon tai viranomaisen toimenpiteet, poikkeuksellinen sää, kuljetusyhtiöstä riippumattoman poikkeuksellinen syy (mm. turvallisuusriski, odottamaton lentoturvallisuuden vaikuttava puute tai lennosta vastaavan lentoliikenteen harjoittajan toimintaan vaikuttava työtaistelutilanne), tai vastaava syy, sovelletaan edellä mainittuja aikamääriä kaksinkertaisina.

13.4. Virheilmoitus

Matkustaja ei saa vedota virheeseen, ellei hän ilmoita virheestä matkanjärjestäjälle kohtuullisessa ajassa siitä, kun hän havaitsi virheen tai hänen olisi pitänyt se havaita. Virheestä, joka voidaan korjata matkakohteessa, on ilmoitettava oppaalle tai muulle matkakohteessa olevalle matkanjärjestäjän edustajalle niin pian kuin mahdollista.

Mikäli matkanjärjestäjällä ei ole kohteessa opasta tai muuta edustajaa, on matkustajalla oikeus ilmoittaa virheestä myös elinkeinonharjoittajalle, jota matkanjärjestäjä on käyttänyt apunaan (eli alihankkijalle, esim. hotellille) ja jonka suorituksessa virhe ilmenee.

Edellä mainittu ei kuitenkaan estä matkustajaa vetoamasta virheeseen, jos matkanjärjestäjä tai muu elinkeinonharjoittaja, jota matkanjärjestäjä on käyttänyt apunaan sopimuksen täyttämiseksi, on menetellyt törkeän huolimattomasti tai kunnianvastaisesti ja arvottomasti.

14. Virheen korjaaminen ja hinnanalennus

14.1. Virheen korjaaminen

Matkanjärjestäjän on korjattava virhe viivytyksettä omalla kustannuksellaan. Matkanjärjestäjä saa kuitenkin kieltäytyä korjaamisesta, jos siitä aiheutuisi kohtuuttomia kustannuksia tai kohtuutonta haittaa. Matkustaja saa kieltäytyä korjaamisesta, jos siitä aiheutuisi hänelle olennaista haittaa.

14.2. Hinnanalennus

Jos virhettä ei ole korjattu viivytyksettä matkanjärjestäjän kustannuksella tai jos virhe ei ole korjattavissa, matkustajalla on oikeus virheen merkitystä vastaavaan hinnanalennukseen.

Jos matkustaja ei käytä matkaan sisältyvää kuljetusta tai muita palveluja tai käytä niitä vain osittain, ei hänellä tällä perusteella ole oikeutta hinnanalennukseen.

15. Vahingonkorvaus

15.1. Matkustajalla on oikeus korvaukseen henkilö-, esine- ja varallisuusvahingosta, jonka matkanjärjestäjän suorituksessa oleva virhe on hänelle aiheuttanut, jos virhe tai vahinko johtuu matkanjärjestäjän tai matkanjärjestäjän sopimuksen täyttämässä käyttämän muun elinkeinonharjoittajan (esimerkiksi kuljetusyhtiöt ja hotellit) huolimattomuudesta. Vapautukseen korvausvastuusta matkanjärjestäjän on osoitettava, ettei huolimattomuutta ollut matkanjärjestäjän puolella.

15.2. Korvattavia vahinkoja ovat esimerkiksi virheestä matkustajalle aiheutuneet ylimääräiset menot ja hyödyttömiksi käyneet menot sekä kotiinpaluun viivästymisen yhteydessä syntynyt ansionmenetys ja yöpymisen järjestämisestä aiheutuneet ylimääräiset kulut.

15.3. Matkustajalla on kohdan 15.1. mukaisin perustein oikeus korvaukseen myös matkatavaroiden katoamisesta ja katoamisen aiheuttamasta käytön estymisestä. Matkatavaroiden kuljetuksen viivästymisestä johtuvasta tavaroiden käytön estymisestä matkustajalla on oikeus korvaukseen, jos siitä viivästyksen kesto ja muut seikat huomioon ottaen on katsottava aiheutuneen haittaa matkustajalle.

15.4. Matkustajan on pyrittävä rajoittamaan vahingon määrää parhaansa mukaan. Matkanjärjestäjä ei vastaa vahingosta, joka on aiheutunut matkustajan omasta tuottamuksesta.

Vahingonkorvausta voidaan sovittaa, jos se on kohtuuton ottaen huomioon matkustajan mahdollinen myötävaikutus, matkanjärjestäjän mahdollisuudet ennakoida ja estää vahingon syntyminen sekä muut olosuhteet.

15.5. Ilma-, meri- tai rautatiekuljetuksen aikana tapahtuneen vahingon osalta vahingonkorvaus määräytyy niiden säännösten tai sopimusten perusteella, joita alihankkijana toimiva kuljetusyhtiö soveltaa omassa toiminnassaan. Matkanjärjestäjän korvausvastuuta määriteltäessä otetaan huomioon merikuljetuksen osalta merilain (674/1994) ja rautatiekuljetuksen osalta rautatiekuljetuslain (1119/2000) säännökset tai kyseisiä kuljetuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen mukaiset korvausperusteet (COTIF, SopS 5/1985). Ilmakuljetusvahinkojen korvaukset määräytyvät pääsääntöisesti Montrealin yleissopimuksen (SopS 78/2004) sekä EY:n neuvoston asetuksen (N:o 2027/97) mukaan. Elleivät yleissopimuksen ja asetuksen säännökset sovellu kuljetukseen, korvaukset määritellään Varsovan yleissopimuksen nojalla, jonka eri versiot on saatettu Suomessa voimaan kuljetuksesta ilma-aluksessa annetulla lailla (289/1937), ilmakuljetussopimuslailla (45/1977) tai ilmakuljetuslailla (387/1986).

15.6. Ylivoimaiset tilanteet

Matkanjärjestäjä ei ole vastuussa vahingosta, joka aiheutuu ylivoimaisesta esteestä tai muusta ennalta-arvaamattomasta syystä, jota matkanjärjestäjä tai matkanjärjestäjän apunaan käyttämä elinkeinonharjoittaja ei olisi voinut estää mahdollisimman huolellisesti menetellenkään. Tällaisia syitä ovat esimerkiksi sotatoimet, luonnonmullistus, tarttuva tauti, lakko ja vastaavat tapahtumat.

Matkanjärjestäjän on ilmoitettava matkustajalle viipymättä tällaisesta ylivoimaisesta tapahtumasta ja pyrittävä toimimaan niin, että matkustajan kärsimä vahinko jää mahdollisimman pieneksi.

16. Korvausvaatimukset

16.1. Virhettä koskevan huomautuksen tekemisestä matkanjärjestäjälle määrätään kohdassa 13.4.

16.2. Korvausvaatimukset on esitettävä matkanjärjestäjälle kirjallisesti viimeistään kahden kuukauden kuluttua matkan päättymisestä, jos valitusajan pidentämiseen ei ole erityistä syytä.

17. Riita-asiat

17.1. Jos matkanjärjestäjä ja matkustaja eivät pääse yhteisymmärrykseen esimerkiksi sopimuksen tulkinnasta tai korvauksen määrästä, matkustaja voi saattaa riita-asian kuluttajariitalautakunnan käsiteltäväksi.

17.2. Matkustaja voi saattaa riita-asian myös matkustajan kotipaikan käräjäoikeuden käsiteltäväksi.

6. Onko teillä alle 15-vuotiaita lapsia?

kyllä

ei

7. Kuinka monta vapaa-ajan matkaa olette tehnyt ulkomaille viimeisen viiden vuoden aikana?

en yhtään

1-2

3-5

6-10

useammin, ____ kertaa

8. Matkanne on yleensä:

matkatoimiston järjestämä

itse järjestetty

9. Matkustatteko yleensä:

yksin

perheen kanssa

ystävien kanssa

ryhmässä?

10. Matkustatteko ulkomaille:

lentäen

laivalla

junalla

linja-autolla

omalla autolla?

11. Matkanne suuntautuu useimmiten:

Pohjoismaihin

Muuhun Eurooppaan

Australiaan ja Oseaniaan

Aasiaan

Pohjois-Amerikkaan

Etelä-Amerikkaan

Afrikkaan

Lähi-Itään (Turkki, Syyria, Libanon, Israel, Jordania, Arabian niemimaa, Irak, Iran ja Egypti)

12. Mikä näistä vaihtoehdoista kuvaa teitä parhaiten matkailijana?

Ostan valmiita pakettimatkoja ja liikun ryhmän mukana.

Ostan valmiita pakettimatkoja, mutta haluan tutustua kohteeseen myös omatoimisesti.

Järjestän ja suunnittelen matkan itse. Vältän massaturistikohteita.

En suunnittele matkaani perusteellisesti etukäteen. Haluan tutustua paikalliseen kulttuuriin ja saada uusia kokemuksia.

13. Kuinka vaarallisena pidät seuraavia luonnonkatastrofeja?

(5= erittäin vaarallinen, 4=vaarallinen, 3=melko vaarallinen, 2=hieman vaarallinen, 1=turvallinen, 0=ei osaa sanoa)

tsunami

tautiepidemiat (esim. sikainfluenssa)

maanjäristys

lumivyöry

mutavyöry

hirmumyrsky

tulivuoren purkaus

tulva

kuivuus

metsäpalo

helleaalto

14. Kuinka paljon vuoden 2004 Tapaninpäivän tsunami on vaikuttanut matkustamiseenne kyseiselle alueelle?

erittäin paljon paljon jonkin verran

vähän ei ollenkaan

en osaa sanoa/en matkusta kyseiselle alueelle muutenkaan

15. Oletteko perunut matkanne luonnonkatastrofin takia?

en, miksi? _____

kyllä, miksi? _____

ei ole ollut tarvetta

16. Onko luonnonkatastrofien pelko lisännyt kotimaan matkailuanne?

kyllä, miksi? _____

ei, miksi? _____

17. Onko luonnonkatastrofien pelko lisännyt matkailuanne Euroopassa?

kyllä, miksi? _____

ei, miksi? _____

18. Kuinka vaarallisina matkakohteina pidätte kyseisiä maita luonnonkatastrofien kannalta?

(5= erittäin vaarallinen, 4=vaarallinen, 3=melko vaarallinen, 2=hieman vaarallinen, 1=turvallinen, 0=ei osaa sanoa)

☐ Thaimaa	☐ Italia	☐ Kiina	☐ Yhdysvallat
☐ Suomi	☐ Intia	☐ Peru	☐ Filippiinit
☐ Meksiko	☐ Venäjä	☐ Kreikka	☐ Australia

19. Oletteko henkilökohtaisesti kokenut luonnonkatastrofin?

kyllä
 en

Vastaa seuraaviin kysymyksiin vain jos olet kokenut luonnonkatastrofin:

20. Minkä luonnonkatastrofin olette kokenut? Missä ja milloin?

21. Olisitteko valmis henkilökohtaiseen haastatteluun, jos olette kokenut luonnonkatastrofin?

kyllä en

22. Yhteystiedot

Nimi: _____

Sähköpostiosoite: _____

Puhelinnumero: _____

MATKANJÄRJESTÄJIEN HAASTATTELULOMAKE

Hei!

Olemme matkailualan opiskelijoita Hämeen ammattikorkeakoulusta ja teemme opinäytetyötä, jonka aiheena on ”Luonnonkatastrofien vaikutukset suomalaisten matkailutottumuksiin”. Pyrimme tämän kyselyn avulla selvittämään, onko luonnonkatastrofeilla ollut vaikutusta suomalaisten matkailuun. Vastauksenne on tärkeä tutkimuksellemme.

1. Yrityksen nimi _____
2. Onko luonnonkatastrofeilla ollut vaikutusta katastrofialueiden matkailukysyntään? Minkälaisia vaikutuksia? Kuinka nopeasti ja kuinka pitkään katastrofien jälkeen?
3. Onko yrityksessänne päätetty vähentää matkailutarjontaa riskialttiille alueille? Jos on, niin mille alueille?
4. Minkälaisen luonnonkatastrofien jälkeen ihmiset eniten peruvat matkojaan?
5. Minkälainen politiikka yrityksellänne on rahojen antamisesta takaisin tai kohteen vaihtamisesta luonnonkatastrofin tapahtuessa?
6. Minkälainen vaikutus oli vuoden 2004 tsunamilla kyseisen alueen matkoihin suomalaisilla? Entä nykyään?
7. Minkälainen vaikutus oli vuoden 2009 Italian maanjäristyksillä kyseisen alueen matkoihin suomalaisilla? Vaikuttaako se vieläkin?
8. Onko sikainfluenssalla A(H1N1) ollut matkailua vähentävä vaikutus suomalaisten matkustuksessa tartuntamaihin? Minkälainen vaikutus oli suomalaisten Meksikon matkailuun? Entä nykyään?
9. Uskotteko ns. turvallisten matkakohteiden (esim. Pohjoismaat) kysynnän kasvuun?
10. Minkälaisia matkakohteita yrityksenne tulee suosimaan tulevaisuudessa?
11. Millaisena näette matkailun turvallisuuskehitykset? Miten voidaan mielestänne tulevaisuudessa lisätä matkailun turvallisuutta?

KOKEMUSHAASTATTELULOMAKKEET

Haastattelu 1

Hei!

Olemme matkailualan opiskelijoita Hämeen ammattikorkeakoulusta ja teemme opin-
näytetyötä, jonka aiheena on ”Luonnonkatastrofien vaikutukset suomalaisten matkailu-
tottumuksiin”. Pyrimme tämän haastattelun avulla selvittämään, miten luonnonkatastro-
fin kokeminen on vaikuttanut yksilön matkailutottumuksiin. Vastauksenne on tärkeä
tutkimuksellemme.

Henkilötiedot:

O nainen **O** mies

Ikä _____

Asuinpaikka _____

Ammatti _____

1. Minkä luonnonkatastrofin olette kokenut? Missä ja milloin?
2. Mitkä olivat ensitunteet ja reaktiot luonnonkatastrofin tapahduttua?
3. Saitteko mielestänne riittävästi apua fyysisiin ja henkisiin vammoihin?
4. Kuinka kauaskantoiset vaikutukset luonnonkatastrofilla oli? Millaiset vaikutukset?
5. Minkälaiset vaikutukset luonnonkatastrofilla oli kyseiselle alueelle?
6. Miten kokemus on vaikuttanut matkailutottumuksiinne?
7. Oletteko matkustanut myrskyalueelle tapahtuneen jälkeen? Missä merkeissä, miltä se tuntui?
8. Minkälainen vaikutus vuoden 2009 Italian maanjäristyksillä oli matkailuunne? Lähtisittekö Italiaan matkalle?
9. Onko sikainfluenssa A(H1N1) lisännyt matkailupelkoanne? Miten se näkyy? Matkustaisitteko Meksikoon?
10. Miten suhtaudutte siihen, että suomalaiset matkustavat riskialttiille alueille?
11. Kuinka mielestänne Suomi pitää huolta suomalaisista luonnonkatastrofien keskellä?
12. Onko mielestänne Suomi turvallinen matkailumaa? Millä tavoin on/ei ole? Mitä muuttaisitte?

13. Uskotteko ns. turvallisten matkakohteiden (esim. Pohjoismaat) kysynnän kasvuun? Entä omassa tapauksessanne?
14. Minkälaisia matkakohteita te suositte/tulette suosimaan? Ulkomailla sekä kotimaassa?
15. Minkälaiset luonnontapahtumat vaikuttavat matkailuunne? Millä tavoin?
16. Oletteko joutunut perumaan matkaanne luonnonkatastrofin takia? Miksi peruite ja minne?
17. Miten voidaan mielestänne tulevaisuudessa lisätä matkailun turvallisuutta?
18. Minkälaisia ajatuksia nämä kysymykset teissä herätti?

KIITOKSIA VASTAUKSISTANNE!

Haastattelu 2

Hei!

Olemme matkailualan opiskelijoita Hämeen ammattikorkeakoulusta ja teemme opin- näytetyötä, jonka aiheena on ”Luonnonkatastrofien vaikutukset suomalaisten matkailu- tottumuksiin”. Pyrimme tämän haastattelun avulla selvittämään, miten luonnonkatastro- fin kokeminen on vaikuttanut yksilön matkailutottumuksiin. Vastauksenne on tärkeä tutkimuksellemme.

Henkilötiedot:

O nainen **O** mies

Ikä _____

Asuinpaikka _____

Ammatti _____

1. Minkä luonnonkatastrofin olette kokenut? Missä ja milloin?
2. Mitkä olivat ensitunteet ja reaktiot ollessanne vieraassa maassa luonnonkatastrofin tapahduttua?
3. Saitteko mielestänne riittävästi apua fyysisiin ja henkisiin vammoihin?
4. Kuinka kauaskantoiset vaikutukset luonnonkatastrofilla oli? Millaiset vaikutukset?
5. Minkälaiset vaikutukset luonnonkatastrofilla oli kyseiselle alueelle?
6. Miten kokemus on vaikuttanut matkailutottumuksiinne?
7. Onko vapaa-ajan matkailunne vähentynyt sen johdosta tai suuntautuuko se nykyään enemmän ns. turvallisiin matkakohteisiin?

8. Oletteko matkustanut tsunamialueelle katastrofin jälkeen? Missä merkeissä, miltä se tuntui?
9. Minkälainen vaikutus vuoden 2009 Italian maanjäristyksillä oli matkailuunne? Lähtisittekö Italiaan matkalle?
10. Onko sikainfluenssa A(H1N1) lisännyt matkailupelkoanne? Miten se näkyy? Matkustaisitteko Meksikoon?
11. Suhtaudutteko asiakkaisiinne varauksellisesti sikainfluenssan pelossa?
12. Onko ketjullanne toimintasuunnitelmia tartuntatapausten varalle?
13. Miten suhtaudutte siihen, että suomalaiset matkustavat riskialttiille alueille?
14. Kuinka mielestänne Suomessa pidetään huolta suomalaisista luonnonkatastrofien keskellä?
15. Onko mielestänne Suomi turvallinen matkailumaa? Millä tavoin on/ei ole? Mitä muuttaisitte?
16. Uskotteko ns. turvallisten matkakohteiden (esim. Pohjoismaat) kysynnän kasvuun? Entä omassa tapauksessanne?
17. Minkälaisia matkakohteita te suositte/tulette suosimaan? Ulkomailla sekä kotimaassa?
18. Minkälaiset luonnontapahtumat vaikuttavat matkailuunne? Millä tavoin?
19. Oletteko joutunut perumaan matkaanne luonnonkatastrofin takia? Miksi peruite ja minne?
20. Millaisena näette matkailun turvallisuuskehitykset? Miten voidaan mielestänne tulevaisuudessa lisätä matkailun turvallisuutta?
21. Minkälaisia ajatuksia tämä haastattelu teissä herätti?

KIITOKSIA VASTAUKSISTANNE!

Haastattelut 3 & 4

Hei!

Olemme matkailualan opiskelijoita Hämeen ammattikorkeakoulusta ja teemme opin- näytetyötä, jonka aiheena on ”Luonnonkatastrofien vaikutukset suomalaisten matkailu- tottumuksiin”. Pyrimme tämän haastattelun avulla selvittämään, miten luonnonkatastro- fin kokeminen on vaikuttanut yksilön matkailutottumuksiin. Vastauksenne on tärkeä tutkimuksellemme.

Henkilötiedot:

O nainen **O** mies

Ikä _____

Asuinpaikka _____

Ammatti _____

1. Minkä luonnonkatastrofin olette kokenut? Missä ja milloin?
2. Mitkä olivat ensitunteet ja reaktiot ollessanne vieraassa maassa luonnonkatastrofin tapahduttua?
3. Oliko tarvetta saada paikan päällä apua fyysisiin ja henkisiin vammoihin ja jos oli, niin saitteko?
4. Kuinka kauaskantoiset vaikutukset luonnonkatastrofilla oli? Millaiset vaikutukset?
5. Minkälaiset vaikutukset luonnonkatastrofilla oli alueelle, jossa olitte? Miten sikainfluenssan läsnäolon huomasi alueella ja ihmisissä?
6. Miten kokemus on vaikuttanut matkailutottumuksiinne?
7. Onko vapaa-ajan matkailunne vähentynyt sen johdosta tai suuntautuuko se nykyään enemmän ns. turvallisiin matkakohteisiin?
8. Matkustaisitteko kyseiselle alueelle uudelleen? Miksi matkustaisitte/ette matkustaisi?
9. Minkälainen vaikutus vuoden 2009 Italian maanjäristyksillä oli matkailuunne? Lähtisittekö Italiaan matkalle?
10. Onko sikainfluenssa A(H1N1) lisännyt matkailupelkoanne? Miten se näkyy?
11. Miten suhtaudutte siihen, että suomalaiset matkustavat riskialttiille alueille?
12. Kuinka mielestänne Suomessa pidetään huolta suomalaisista luonnonkatastrofien keskellä?
13. Onko mielestänne Suomi turvallinen matkailumaa? Millä tavoin on/ei ole? Mitä muuttaisitte?
14. Uskotteko ns. turvallisten matkakohteiden (esim. Pohjoismaat) kysynnän kasvuun? Entä omassa tapauksessanne?
15. Minkälaisia matkakohteita te suositte/tulette suosimaan? Ulkomailla sekä kotimaassa?
16. Minkälaiset luonnontapahtumat vaikuttavat matkailuunne? Millä tavoin?
17. Oletteko joutunut perumaan matkaanne luonnonkatastrofin takia? Miksi peruite ja minne?

18. Miten voidaan mielestänne tulevaisuudessa lisätä matkailun turvallisuutta?

19. Onko mielessänne jotain muuta, jonka haluaisitte meille kertoa aiheeseen liittyen?

KIITOKSIA VASTAUKSISTANNE!

Haastattelu 5

Hei!

Olemme matkailualan opiskelijoita Hämeen ammattikorkeakoulusta ja teemme opinäytetyötä, jonka aiheena on ”Luonnonkatastrofien vaikutukset suomalaisten matkailutottumuksiin”. Pyrimme tämän haastattelun avulla selvittämään, miten luonnonkatastrofin kokeminen on vaikuttanut yksilön matkailutottumuksiin. Vastauksenne on tärkeä tutkimuksellemme.

Henkilötiedot:

O nainen O mies

Ikä _____

Asuinpaikka _____

Ammatti _____

- 1. Mitkä luonnonkatastrofit olette kokenut? Missä ja milloin?**
- 2. Mitkä olivat ensitunteet ja reaktiot ollessanne vieraassa maassa luonnonkatastrofien tapahduttua?**
- 3. Saitteko mielestänne riittävästi apua fyysisiin ja henkisiin vammoihin?**
- 4. Kuinka kauaskantoiset vaikutukset luonnonkatastrofeilla oli? Millaiset vaikutukset?**
- 5. Minkälaiset vaikutukset luonnonkatastrofeilla oli kyseisille alueille?**
- 6. Miten kokemukset ovat vaikuttaneet matkailutottumuksiinne?**
- 7. Onko vapaa-ajan matkailunne vähentynyt sen johdosta tai suuntautuuko se nykyään enemmän ns. turvallisiin matkakohteisiin?**
- 8. Oletteko matkustanut katastrofialueille katastrofien jälkeen? Missä merkeissä, miltä se tuntui?**
- 9. Minkälainen vaikutus vuoden 2009 Italian maanjäristyksillä oli matkailuunne? Lähtisittekö Italiaan matkalle?**
- 10. Onko sikainfluenssa A(H1N1) lisännyt matkailupelkoanne? Miten se näkyy? Matkustaisitteko Meksikoon?**
- 11. Miten suhtaudutte siihen, että suomalaiset matkustavat riskialttiille alueille?**

12. Kuinka mielestänne Suomi pitää huolta suomalaisista luonnonkatastrofien keskellä?
13. Onko mielestänne Suomi turvallinen matkailumaa? Millä tavoin on/ei ole? Mitä muuttaisitte?
14. Uskotteko ns. turvallisten matkakohteiden (esim. Pohjoismaat) kysynnän kasvuun? Entä omassa tapauksessanne?
15. Minkälaisia matkakohteita te suositte/tulette suosimaan? Ulkomailla sekä kotimaassa?
16. Minkälaiset luonnontapahtumat vaikuttavat matkailuunne? Millä tavoin?
17. Oletteko joutunut perumaan matkaanne luonnonkatastrofin takia? Miksi peruite ja minne?
18. Miten voidaan mielestänne tulevaisuudessa lisätä matkailun turvallisuutta?
19. Minkälaisia ajatuksia nämä kysymykset teissä herätti?

KIITOKSIA VASTAUKSISTANNE!

Haastattelu 6

Hei!

Olemme matkailualan opiskelijoita Hämeen ammattikorkeakoulusta ja teemme opinäytetyötä, jonka aiheena on ”Luonnonkatastrofien vaikutukset suomalaisten matkailutottumuksiin”. Pyrimme tämän haastattelun avulla selvittämään, miten luonnonkatastrofin kokeminen on vaikuttanut yksilön matkailutottumuksiin. Vastauksenne on tärkeä tutkimuksellemme.

Henkilötiedot:

O nainen O mies

Ikä _____

Asuinpaikka _____

Ammatti _____

1. Minkä luonnonkatastrofin olette kokenut? Missä ja milloin?
2. Mitkä olivat ensitunteet ja reaktiot ollessanne vieraassa maassa luonnonkatastrofin tapahduttua?
3. Saitteko mielestänne riittävästi apua fyysisiin ja henkisiin vammoihin?
4. Kuinka kauaskantoiset vaikutukset luonnonkatastrofilla oli? Millaiset vaikutukset?
5. Minkälaiset vaikutukset luonnonkatastrofilla oli kyseiselle alueelle?

6. Miten kokemus on vaikuttanut matkailutottumuksiinne?
7. Onko vapaa-ajan matkailunne vähentynyt sen johdosta tai suuntautuuko se nykyään enemmän ns. turvallisiin matkakohteisiin?
8. Oletteko matkustanut tsunamialueelle katastrofin jälkeen? Missä merkeissä, miltä se tuntui?
9. Minkälainen vaikutus vuoden 2009 Italian maanjäristyksillä oli matkailuunne? Lähtisittekö Italiaan matkalle?
10. Onko sikainfluenssa A(H1N1) lisännyt matkailupelkoanne? Miten se näkyy? Matkustaisitteko Meksikoon?
11. Kuinka Suomessa on varauduttu sikainfluenssaan? Kuinka pitäisi varautua?
12. Miten suhtaudutte siihen, että suomalaiset matkustavat riskialttiille alueille?
13. Kuinka mielestänne Suomessa pidetään huolta suomalaisista luonnonkatastrofien keskellä?
14. Onko mielestänne Suomi turvallinen matkailumaa? Millä tavoin on/ei ole? Mitä muuttaisitte?
15. Uskotteko ns. turvallisten matkakohteiden (esim. Pohjoismaat) kysynnän kasvuun? Entä omassa tapauksessanne?
16. Minkälaisia matkakohteita te suositte/tulette suosimaan? Ulkomailla sekä kotimaassa?
17. Minkälaiset luonnontapahtumat vaikuttavat matkailuunne? Millä tavoin?
18. Oletteko joutunut perumaan matkaanne luonnonkatastrofin takia? Miksi peruite ja minne?
19. Millaisena näette matkailun turvallisuuskehitykset? Miten voidaan mielestänne tulevaisuudessa lisätä matkailun turvallisuutta?
20. Minkälaisia ajatuksia tämä haastattelu teissä herätti?

KIITOKSIA VASTAUKSISTANNE!

Haastattelu 7

Hei!

Olemme matkailualan opiskelijoita Hämeen ammattikorkeakoulusta ja teemme opinäytetyötä, jonka aiheena on ”Luonnonkatastrofien vaikutukset suomalaisten matkailutottumuksiin”. Pyrimme tämän haastattelun avulla selvittämään, miten luonnonkatastrofin kokeminen on vaikuttanut yksilön matkailutottumuksiin. Vastauksenne on tärkeä tutkimuksellemme.

Henkilötiedot:

O nainen **O** mies

Ikä _____

Asuinpaikka _____

Ammatti _____

1. Minkä luonnonkatastrofin olette kokenut? Missä ja milloin?
2. Mitkä olivat ensitunteet ja reaktiot ollessanne vieraassa maassa luonnonkatastrofin tapahduttua?
3. Saitteko mielestänne riittävästi apua fyysisiin ja henkisiin vammoihin?
4. Kuinka kauaskantoiset vaikutukset luonnonkatastrofilla oli? Millaiset vaikutukset?
5. Minkälaiset vaikutukset luonnonkatastrofilla oli kyseiselle alueelle?
6. Miten kokemus on vaikuttanut matkailutottumuksiinne?
7. Onko vapaa-ajan matkailunne vähentynyt sen johdosta tai suuntautuuko se nykyään enemmän ns. turvallisiin matkakohteisiin?
8. Oletteko matkustanut myrskyalueelle katastrofin jälkeen? Missä merkeissä, miltä se tuntui?
9. Minkälainen vaikutus vuoden 2009 Italian maanjäristyksillä oli matkailuunne? Lähtisittekö Italiaan matkalle?
10. Onko sikainfluenssa A(H1N1) lisännyt matkailupelkoanne? Miten se näkyy? Matkustaisitteko Meksikoon?
11. Miten suhtaudutte siihen, että suomalaiset matkustavat riskialttiille alueille?
12. Kuinka mielestänne Suomessa pidetään huolta suomalaisista luonnonkatastrofien keskellä?
13. Onko mielestänne Suomi turvallinen matkailumaa? Millä tavoin on/ei ole? Mitä muuttaisitte?
14. Uskotteko ns. turvallisten matkakohteiden (esim. Pohjoismaat) kysynnän kasvuun? Entä omassa tapauksessanne?
15. Minkälaisia matkakohteita te suositte/tulette suosimaan? Ulkomailla sekä kotimaassa?
16. Minkälaiset luonnontapahtumat vaikuttavat matkailuunne? Millä tavoin?
17. Oletteko joutunut perumaan matkaanne luonnonkatastrofin takia? Miksi peruite ja minne?

18. Miten voidaan mielestänne tulevaisuudessa lisätä matkailun turvallisuutta?

19. Minkälaisia ajatuksia nämä kysymykset teissä herätti?

KIITOKSIA VASTAUKSISTANNE!

ULKOASIAINMINISTERIÖN HAASTATTELULOMAKE

Hei!

Olemme matkailualan opiskelijoita Hämeen ammattikorkeakoulusta ja teemme opin-
näytetyötä, jonka aiheena on ”Luonnonkatastrofien vaikutukset suomalaisten matkailu-
tottumuksiin”. Pyrimme tämän kyselyn avulla selvittämään, onko luonnonkatastrofeilla
ollut vaikutusta suomalaisten matkailuun. Vastauksenne on tärkeä tutkimuksellemme.

- 1. Onko luonnonkatastrofeilla ollut vaikutusta katastrofialueiden matkailuun? Minkälaisia vaikutuksia? Kuinka nopeasti ja kuinka pitkään katastrofien jälkeen?**
- 2. Minkälainen rooli Ulkoministeriöllä on luonnonkatastrofien sattuessa?**
- 3. Miten Ulkoministeriö pyrkii ehkäisemään luonnonkatastrofien vaikutuksia?**
- 4. Minkälaisen luonnonkatastrofien jälkeen suomalaiset eniten tarvitsevat apua? Minkälaista apua ja kuinka pitkään? Kuinka nopeasti apu saadaan perille?**
- 5. Mitkä olivat toimenpiteet vuoden 2004 tsunamin jälkeen? Kuinka nopeasti ne aloitettiin ja kuinka pitkään ne kestivät?**
- 6. Oliko vuoden 2009 Italian maanjäristyksellä vaikutusta suomalaisille? Minkälaisia vaikutuksia?**
- 7. Onko sikainfluenssalla A(H1N1) ollut matkailua vähentävä vaikutus suomalaisten matkustuksessa tartuntamaihin? Miten Ulkoministeriö on varautunut suomalaisten sikainfluenssatartuntoihin ulkomailla? Miten tällaisessa tapauksessa toimitaan?**
- 8. Kuinka Suomessa on varauduttu sikainfluenssaan? Kuinka pitäisi varautua?**
- 9. Uskotteko ns. turvallisten matkakohteiden (esim. Pohjoismaat) kysynnän kasvuun?**
- 10. Onko mielestänne Suomi turvallinen matkailumaa? Millä tavoin on/ei ole? Mitä muuttaisitte?**
- 11. Millaisena näette matkailun turvallisuuskehitykset? Miten voidaan mielestänne tulevaisuudessa lisätä matkailun turvallisuutta?**
- 12. Onko näiden kysymysten lisäksi joitain muuta, mitä haluatte kertoa liittyen aiheeseen?**

SUOMEN PUNAISEN RISTIN HAASTATTELULOMAKE

Hei!

Olemme matkailualan opiskelijoita Hämeen ammattikorkeakoulusta ja teemme opinäytetyötä, jonka aiheena on ”Luonnonkatastrofien vaikutukset suomalaisten matkailutottumuksiin”. Pyrimme tämän kyselyn avulla selvittämään, onko luonnonkatastrofeilla ollut vaikutusta suomalaisten matkailuun. Vastauksenne on tärkeä tutkimuksellemme.

- 1. Minkälainen rooli SPR:llä on luonnonkatastrofien sattuessa?**
- 2. Minkälaisten luonnonkatastrofien jälkeen suomalaiset eniten tarvitsevat apua? Minkälaista apua? Kuinka nopeasti?**
- 3. Mitkä olivat toimenpiteet vuoden 2004 tsunamin jälkeen? Kuinka nopeasti ne aloitettiin ja kuinka pitkään ne kestivät?**
- 4. Oliko vuoden 2009 Italian maanjäristyksellä vaikutusta suomalaisille? Minkälaisia vaikutuksia?**
- 5. Onko sikainfluenssalla A(H1N1) ollut matkailua vähentävä vaikutus suomalaisten matkustuksessa tartuntamaihin? Miten SPR on varautunut sikainfluenssa tapauksiin? Miten silloin toimitaan?**
- 6. Kuinka Suomessa on varauduttu sikainfluenssaan? Kuinka pitäisi varautua?**
- 7. Uskotteko ns. turvallisten matkakohteiden (esim. Pohjoismaat) kysynnän kasvuun?**
- 8. Onko mielestänne Suomi turvallinen matkailumaa? Millä tavoin on/ei ole? Mitä muuttaisitte?**
- 9. Millaisena näette matkailun turvallisuuskehitykset? Miten voidaan mielestänne tulevaisuudessa lisätä matkailun turvallisuutta?**
- 10. Onko näiden kysymysten lisäksi joitain muuta, mitä haluatte kertoa liittyen aiheeseen?**